

Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008

De naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen is in de meeste sectoren gestegen

Bameveld, 25 januari 2010

Referentie: KI/mu/09.105

Auteur(s): Ir. K.W.J. (Koen) Idzenga

Drs. M. (Michiel) Blom MA

Ir. S. (Steven) van Dieten

Drs. ing. L.P.J. (Bert) van Nistelrooij

R. (Rob) Stinenbosch Msc

Drs. B. (Bert) Karssen

In opdracht van:

**Directie Europa, Mededinging en Consumenten
Ministerie van Economische Zaken**

Inhoudsopgave

Toelichting op de weergave van de onderzoeksresultaten	7
Legenda bij tabellen met nalevingspercentages	7
Kwalificatie conclusies ontwikkeling nalevingspercentages	8
Definitie van het aantal getelde Europese aanbestedingen	8
Voorwoord	9
Inleiding	11
Achtergrond en aanleiding	11
Doelstelling van het onderzoek	12
Onderzoekspopulatie	13
Meetmethodiek op hoofdlijnen	16
Interpretatie van de onderzoeksresultaten	20
Rapportindeling	21
I Naleving in de meeste sectoren gestegen	23
Naleving van de Europese aanbestedingsregels is in de meeste sectoren gestegen	23
Forse relatieve stijging van de naleving in vier sectoren ten opzichte van 2006	25
100.000+ gemeenten hebben het grootste aanbestedingsplichtige inkoopvolume	27
Inkooppakketgroep 'exploitatie, beheer gebouwen, installaties' heeft hoogste naleving	28
Het aantal Europese aanbestedingen is in 2007 en 2008 verder gestegen	28
2 Naleving kerndepartementen gestegen	31
Trends in de naleving	31
Frequentieverdeling van nalevingspercentages	31
Naleving per inkooppakketgroep	32
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	32
3 Naleving gemeenten gestegen - overzicht	35
Onderzocht inkoopvolume per omvangsklasse van gemeenten	35
Trends in de naleving	35
Frequentieverdeling van nalevingspercentages	36
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	36
Het incidentele karakter van uitgaven beïnvloedt naleving door gemeenten tot 50.000 inwoners	37

4	Naleving gemeenten met meer dan 100.000 inwoners gestegen	39
	Trends in de naleving	39
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	39
	Naleving per inkoop pakketgroep	40
5	Naleving gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners licht gestegen	41
	Trends in de naleving	41
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	41
	Naleving per inkoop pakketgroep	42
6	Naleving gemeenten 20.000 - 50.000 inwoners sterk gestegen	43
	Trends in de naleving	43
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	43
	Naleving per inkoop pakketgroep	44
7	Naleving gemeenten 10.000 - 20.000 inwoners gestegen	45
	Trends in de naleving	45
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	45
	Naleving per inkoop pakketgroep	46
8	Naleving gemeenten tot 10.000 inwoners licht gestegen	47
	Trends in naleving	47
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	47
	Naleving per inkoop pakketgroep	48
9	Naleving provincies gelijk gebleven	49
	Trends in naleving	49
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	49
	Naleving per inkoop pakketgroep	50
	Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	50
10	Naleving waterschappen licht gestegen	53
	Trends in de naleving	53
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	53
	Naleving per inkoop pakketgroep	54
	Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	54
11	Naleving academische ziekenhuizen gestegen	57
	Trends in de naleving	57
	Frequentieverdeling van nalevingspercentages	57

Naleving per inkooppakketgroep	58
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	58
I2 Naleving hogescholen sterk gestegen	61
Trends in de naleving	61
Frequentieverdeling van nalevingspercentages	61
Naleving per inkooppakketgroep	62
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	62
I3 Naleving universiteiten sterk gestegen	65
Trends in de naleving	65
Frequentieverdeling van nalevingspercentages	65
Naleving per inkooppakketgroep	66
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	66
I4 Naleving politieregio's gelijk gebleven	69
Trends in de naleving	69
Frequentieverdeling van nalevingspercentages	69
Naleving per inkooppakketgroep	70
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	70
I5 Scholen voor voortgezet onderwijs	73
Naleving in 2008	73
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	74
I6 Regionale opleidingscentra	77
Naleving in 2008	77
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	78
I7 ZBO's en agentschappen	79
Naleving in 2008	79
Trends in de naleving	79
Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen	80
A Meetmethodiek	81
Uitgangspunten meetmethodiek	81
Stappen meetmethodiek	87
Statistische onnauwkeurigheid in de onderzoeksmethodiek	96
Verfijningen ten opzichte van de Nalevingsmeting Aanbesteden 2006	100
Validatiemethoden	102

B	Opbouw nalevingspercentage	105
	Het doorzoeken van de TED-database op aanbestedingen	105
	Stap 3a: aanbestedingen koppelen aan inkooppakketten met CPV-codes	105
	Stap 3b: Handmatige aanpassing van de toewijzing	106
	Stap 3c: Aanbestedingen uit de Nalevingsmeting 2006	106
	Stap 3d: Validatie	106
C	Effect regressiemodel op naleving gemeenten	109
	Regressie verlaagt het nalevingspercentage van gemeenten	109
D	Inkooppakketindeling	111
E	Opdrachtgever, onderzoeksteam en overige betrokkenen	133
	Opdrachtgever	133
	Klankbordgroep stakeholders	133
	Wetenschappelijke toetscommissie	134
	Onderzoeksteam	134

Toelichting op de weergave van de onderzoeksresultaten

Dit onderzoek beschrijft de naleving van de Europese aanbestedingsregels bij diverse overheidssectoren en de ontwikkeling in de naleving van 2002 tot en met 2008. In bijlage A, Meetmethodiek, wordt beschreven hoe deze resultaten tot stand gekomen zijn, inclusief de statistische en nauwkeurigheidaspecten. In dit onderzoek worden de nalevingspercentages, net als voorgaande jaren, in tabellen en grafieken met het aantal getelde aanbestedingen gepresenteerd. Hieronder wordt deze weergave toegelicht.

Legenda bij tabellen met nalevingspercentages

In voorgaande Nalevingsmetingen zijn de nalevingspercentages in categorieën gepresenteerd. De 10 verschillende categorieën zijn weergegeven met de kleuren donker geel (0-10% naleving) tot wit (40-50% naleving) en verder naar donkerblauw (90-100% naleving). In het onderzoek van 2006 is gekozen voor presentatie van de exacte percentages. Ook in het onderzoek over de naleving in 2008 is gekozen voor het gebruik van percentages.

Om de vergelijking met eerdere onderzoeken te behouden, is gekozen voor dezelfde wijze van rapporteren als in 2006 (exacte percentages), waarbij de kleuren volgens de kleurcodering van de Nalevingsmeting 2004 ook is weergegeven, volgens onderstaande schaal.

Klasse
0-10%
10-20%
20-30%
30-40%
40-50%
50-60%
60-70%
70-80%
80-90%
90-100%

Kwalificatie conclusies ontwikkeling nalevingspercentages

In deze rapportage wordt per sector een conclusie getrokken ten aanzien van de ontwikkeling van het nalevingspercentage in 2008 ten opzichte van 2006. Hierbij is een standaardkwalificatie gebruikt. In onderstaande tabel is deze kwalificatie weergegeven.

Absolute stijging/daling t.o.v. 2006 (In procentpunt)	Kwalificatie
0% - 1%	Naleving is gelijk gebleven
2% - 5%	Naleving is licht gestegen/gedaald
5% - 10%	Naleving is gestegen/gedaald
Meer dan 10%	Naleving is sterk gestegen/gedaald

Definitie van het aantal getelde Europese aanbestedingen

In het rapport wordt op verschillende plaatsen gesproken over het aantal getelde Europese aanbestedingen. Voor de juiste interpretatie van de onderzoeksresultaten is het van belang te weten wat de in het onderzoek gehanteerde definitie van deze term is.

Het aantal getelde Europese aanbestedingen is het aantal in de TED-database geregistreerde individuele Europese aanbestedingen, waarbij de volgende uitgangspunten gelden:

- (a) Indien een Europese aanbesteding bestaat uit meerdere percelen, is ieder perceel geteld als een individuele Europese aanbesteding;
- (b) Europese aanbestedingen worden alleen meegeteld voor een aanbestedende dienst, indien deze expliciet is genoemd in de aankondiging. Indien een Europese aanbesteding bestaat uit een samenwerkingsverband van meerdere aanbestedende diensten die in de aankondiging ook worden genoemd, dan wordt deze Europese aanbesteding voor iedere aanbestedende dienst apart meegeteld.

Dit onderzoek heeft uitsluitend betrekking op Europese aanbestedingen, ook daar waar dat niet expliciet staat vermeld. Aanbestedingen met een omvang onder de Europese drempelbedragen vallen buiten het onderzoek.

Voorwoord

Voor u liggen de resultaten van het onderzoek naar de naleving van de Europese aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten in 2008. Significant heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Economische Zaken. Deze Nalevingsmeting is een herhaling van de metingen die in 2002, 2004 en 2006 hebben plaatsgevonden. Met dit vierde onderzoek ontstaat een beeld van de stand van zaken, maar vooral ook van de ontwikkeling in de naleving over de afgelopen jaren.

Bij het interpreteren van dit onderzoek is het voor de lezer van belang om zich te realiseren dat de gepresenteerde cijfers een *modelmatige constructie* zijn op macroniveau van de naleving van de Europese aanbestedingsregels.

Om tot de resultaten van het onderzoek te komen, heeft het onderzoeksteam een beroep gedaan op diverse organisaties en hun medewerkers in de maanden augustus tot en met december 2009. Graag willen wij iedereen hartelijk danken die op welke manier dan ook een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van dit rapport. Speciale dank gaat uit naar de leden van de begeleidingscommissie, de klankbordgroep, de wetenschappelijke toetscommissie en onze opdrachtgever bij het ministerie van Economische Zaken. Mede door hun kritische opstelling is de methodiek in 2008 verder verfijnd en aangepast aan de inkooppraktijk bij de diverse overheidssectoren. Ook hebben zij (in samenwerking met de onderzoekers en adviseurs van Significant) hun netwerk actief benaderd voor het beschikbaar stellen van zoveel mogelijk inkoopgegevens. Mede dankzij de medewerking van de overheidsorganisaties om deze gegevens aan te leveren, is de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008 een feit.

Namens het onderzoeksteam van Significant¹

Koen Idzenga, projectleider

---

¹ Zie bijlage E van dit rapport.

Dit hoofdstuk beschrijft de gehanteerde onderzoeksopzet en meetmethodiek op hoofdlijnen. Deze beschrijving heeft tot doel de gevonden resultaten, die worden gepresenteerd in de hierna volgende hoofdstukken, te plaatsen binnen de juiste onderzoeksmethodologische context. De meetmethodiek is in detail beschreven in bijlagen A en B van deze rapportage.

Achtergrond en aanleiding

De Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn een middel met als doel bij te dragen aan de vorming van een Europese markt door het stimuleren van vrije mededinging en grensoverschrijdende bedrijvigheid (*cross border trade*) binnen de Europese Unie. Hieraan ten grondslag liggen beginselen op het gebied van transparantie, non-discriminatie en objectiviteit. In Nederland moeten overheden bij hun aanschaffingen het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao) toepassen. Het Bao is de implementatie van de Europese aanbestedingsrichtlijnen in de Nederlandse wet.

Het ministerie van Economische Zaken heeft, mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de Parlementaire Commissie Bouwnijverheid, door Significant onderzoek laten uitvoeren naar de mate waarin overheden in 2002, 2004 en 2006 voldeden aan de wettelijke verplichting tot Europees aanbesteden. In 2009 is een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd over 2008.

De laatste jaren is er veel aandacht geweest voor overheidsinkoop in het algemeen. Bij veel overheidsorganisaties zijn er professionaliseringsslagen binnen de inkoopfunctie gemaakt, gericht op de naleving van de aanbestedingsregels, maar ook op de doelmatigheid van de inkoopfunctie. Ook heeft de aanbestedingsregelgeving de afgelopen jaren in de belangstelling gestaan. Nadat op 8 juli 2008 de nieuwe Aanbestedingswet verworpen is door de Eerste Kamer, is er door het ministerie van Economische Zaken de laatste maanden hard gewerkt aan een nieuw wetsvoorstel dat naar verwachting in de eerste helft van 2010 aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden.

Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008 is door het ministerie van Economische Zaken als volgt geformuleerd:

De uitvoering van een onderzoek met als onderzoeksresultaat een representatief en betrouwbaar beeld van de mate waarin de aanbestedende diensten (per categorie) in 2008 de Europese regels voor het aanbesteden van overheidsopdrachten hebben nageleefd. Tevens zal een vergelijking gemaakt moeten worden met de resultaten van de uitgevoerde Nalevingsmetingen over 2002, 2004 en 2006.

Daarnaast moeten de resultaten van het onderzoek kunnen worden gebruikt ter ondersteuning en onderbouwing van bestaande en eventueel nieuwe initiatieven om de naleving van de Europese aanbestedingsregels in Nederland te verbeteren en bij de behandeling van de nieuwe Aanbestedingswet in de Eerste Kamer en Tweede Kamer.

De resultaten bieden de mogelijkheid om (in de toekomst) de naleving van de aanbestedingsregels vóór en na het van kracht worden van de nieuwe Aanbestedingswet met elkaar te vergelijken.

Het onderzoek geeft inzicht in de mate van naleving voor elk van de sectoren en is uitgesplitst in leveringen, diensten en werken. Organisaties en opdrachten die vallen onder de Richtlijn Nutssector zijn expliciet uitgesloten, net als in de vorige Nalevingsmetingen. Hetzelfde geldt voor publiek-private samenwerkingsverbanden tussen overheid en bedrijfsleven.

Vanwege het belang van de resultaten zijn de volgende randvoorwaarden gesteld aan het onderzoek:

- (a) De onderzoeksmethodiek sluit aan bij de methodiek die bij voorgaande onderzoeken over 2002, 2004 en 2006 is toegepast, op een zodanige wijze dat de resultaten van de onderzoeken vergelijkbaar zijn en de veranderingen met betrekking tot de naleving uit de vergelijking volgen;
- (b) Het onderzoeksresultaat is betrouwbaar en representatief. Dit stelt hoge eisen aan de meetmethodiek, de representativiteit van de steekproef uit de onderzoekspopulatie en de gegevensverzameling;
- (c) Belanghebbende partijen worden bij het onderzoek betrokken om een zo groot mogelijke acceptatie van het onderzoek te verkrijgen;
- (d) Een intensieve validatie van de meetmethodiek en de resultaten vindt plaats;

(e) De meetmethodiek wordt extern getoetst door wetenschappers en stakeholders².

Het vervolg van dit hoofdstuk geeft op hoofdlijnen aan op welke manier aan deze randvoorwaarden is voldaan. Bijlage A gaat in detail in op de gehanteerde uitgangspunten voor het onderzoek, de meetmethodiek en de verfijningen daarin ten opzichte van de Nalevingsmeting 2006 en de validatiemethoden die zijn toegepast.

Onderzoekspopulatie

Het onderzoek richt zich op de naleving door de volgende overheidssectoren:

- (a) Kerndepartementen van de Rijksoverheid;
- (b) Gemeenten (exclusief onderdelen die vallen onder Richtlijn Nutssector), uitgesplitst naar:
  - (i) Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners;
  - (ii) Gemeenten met 50.000 - 100.000 inwoners;
  - (iii) Gemeenten met 20.000 - 50.000 inwoners;
  - (iv) Gemeenten met 10.000 - 20.000 inwoners;
  - (v) Gemeenten tot 10.000 inwoners;
- (c) Provincies;
- (d) Waterschappen;
- (e) Een selectie van publiekrechtelijke instellingen (PRI)³:
  - (i) Academische ziekenhuizen;
  - (ii) Universiteiten;
  - (iii) Hogescholen;
  - (iv) Politieregio's;
  - (v) Scholen voor voortgezet onderwijs;
  - (vi) Regionale opleidingscentra;
- (f) Vijf agentschappen en/of zelfstandige bestuursorganen (ZBO's).

De totale onderzoekspopulatie bestaat uit 1.289 aanbestedende diensten (exclusief agentschappen en ZBO's), waarvan er 575 in de steekproef zijn betrokken (zie tabel 0-1).

---

² Zie bijlage E.

³ Overige PRI's zijn niet onderzocht. Denk hierbij bijvoorbeeld aan scholen voor primair onderwijs, rijksmusea, omroepverenigingen en bureaus Jeugdzorg.

Voor vier sectoren - **kerndepartementen, provincies, academische ziekenhuizen en universiteiten** - is een integrale steekproef getrokken, dat wil zeggen dat de gehele populatie is onderzocht. Voor alle organisaties binnen deze sectoren zijn zowel alle uitgevoerde aanbestedingen geïnventariseerd als de inkoopvolumes opgevraagd en geanalyseerd. Dit leidt tot resultaten met maximale statistische nauwkeurigheid.

Voor de **gemeenten** is gekozen voor een integrale steekproef ten aanzien van de uitgevoerde aanbestedingen. Dat wil zeggen dat alle Europese aanbestedingen van alle gemeenten over de jaren 2004 tot en met 2008 zijn geïnventariseerd. Ten aanzien van de inkoopvolumes zijn alle gemeenten gevraagd hun inkoopanalyse op te leveren (indien beschikbaar). De ontvangen inkoopanalyses zijn gebruikt om de inkoopvolumes per stratum te extrapoleren naar de totale populatie van gemeenten⁴.

Sector	Aantal in onderzoekspopulatie	Aantal in steekproef	Wijze van trekking steekproef
Kerndepartementen	13	13	Integraal
Gemeenten (totaal per 1-1-2008)	443	443	Integraal op aanbestedingen
<10.000 inwoners	53	53	Integraal op aanbestedingen
10.000-20.000 inwoners	135	135	Integraal op aanbestedingen
20.000-50.000 inwoners	188	188	Integraal op aanbestedingen
50.000-100.000 inwoners	42	42	Integraal op aanbestedingen
> 100.000 inwoners	25	25	Integraal op aanbestedingen
Provincies	12	12	Integraal
Waterschappen	26	15	Gestratificeerde steekproef
Academische Ziekenhuizen	8	8	Integraal
Politieregio's (incl. KLPD)	26	15	Aselecte steekproef
Universiteiten	14	14	Integraal
Hogescholen	42	20	Gestratificeerde steekproef
Agentschappen en ZBO's	enkele honderden	5	5 grote organisaties
Scholen voor voortgezet onderwijs	357	15	Gestratificeerde steekproef
Regionale opleidingscentra	50	15	Gestratificeerde steekproef
Totaal	> 991	575	

Tabel 0-1: onderzoekspopulatie en wijze van steekproefrekking

⁴ Zie bijlage A voor details over de onderzoeksmethodiek.

Voor **hogescholen** en **waterschappen** is een gestratificeerde steekproef⁵ getrokken. Bij de hogescholen zijn twee strata onderscheiden: grote (meer dan 15.000 studenten) en kleine (minder dan 15.000 studenten) hogescholen. Uit elk stratum is aselekt een aantal hogescholen getrokken dat evenredig is met het totale aantal hogescholen in dat stratum. Voor **waterschappen** is bij de steekproeftrekking op analoge manier rekening gehouden met de taken en omvang van waterschappen. Bij beide sectoren zijn voor de steekproef zowel de aanbestedingen als de inkoopvolumes geanalyseerd. Voor **politieregio's** is een aselekte steekproef getrokken.

Voor de sectoren **scholen voor voortgezet onderwijs** en **regionale opleidingscentra (ROC's)** is eveneens een gestratificeerde steekproef getrokken naar omvang in drie strata, met in ieder stratum een vergelijkbaar aantal scholen respectievelijk ROC's. Beide sectoren zijn 'nieuwkomers' binnen de Nalevingsmeting. Er is voor gekozen om een relatief kleine steekproef te trekken, omdat op voorhand niet was in te schatten in hoeverre broninformatie voor deze sectoren beschikbaar zou zijn. Deze steekproef is daarmee niet representatief voor alle aanbestedende diensten binnen de sector, maar schetst wel een eerste beeld. Voor deze sectoren moet de meting daarom als een casestudie worden beschouwd.

Voor de sector **agentschappen en ZBO's** zijn op voorstel van het ministerie vijf aanbestedende diensten in het onderzoek betrokken. Dit betekent dat voor deze categorie (geanonimiseerde) casuïstische uitspraken worden gedaan. Deze vijf organisaties vormen geen representatieve afspiegeling van alle aanbestedende diensten in deze sector die verschillen in kenmerken als functie, omvang, et cetera. Om de selectie van agentschappen en ZBO's zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de rest van de sector, is gekozen voor organisaties van enige omvang met een 'standaardinkoopprofiel'. Dit betekent dat bouworganisaties van het Rijk, zoals Rijkswaterstaat en de Rijksgebouwendienst, buiten het onderzoek vallen. Het leeuwendeel van het inkoopvolume van deze organisaties bestaat - in tegenstelling tot de rest van de sector - uit projectmatig ingekochte werken.

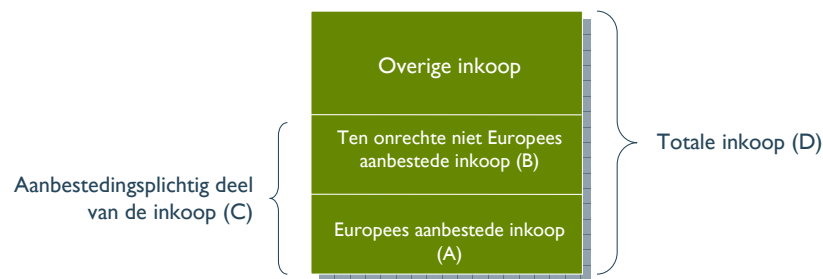
---

⁵ Bij een gestratificeerde steekproef wordt de onderzoekspopulatie in 'strata' verdeeld op basis van een kenmerk waarvan de verwachting is dat het kenmerk invloed heeft op het nalevingspercentage. Binnen elk stratum wordt homogeniteit verondersteld en een aselekte steekproef getrokken. Door toepassing van een gestratificeerde steekproef wordt de nauwkeurigheid van het onderzoek vergroot, doordat gegarandeerd is dat verschillende typen aanbestedende diensten in het onderzoek zijn vertegenwoordigd.

Meetmethodiek op hoofdlijnen

In de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008 wordt onder 'naleving' verstaan de Europees aanbestede inkoop als percentage van het aanbestedingsplichtige deel van de inkoop, gemeten in zowel volume (€) als in aantal inkooppakketten. Figuur 0-1 geeft dit schematisch weer. De 'overige inkoop', dat wil zeggen het inkoopvolume dat niet aanbestedingsplichtig is volgens de Europese aanbestedingsrichtlijnen, blijft buiten beschouwing bij de berekening van de uiteindelijke nalevingspercentages. Inkoop die niet aanbestedingsplichtig is en toch Europees is aanbesteed, valt eveneens in deze categorie.

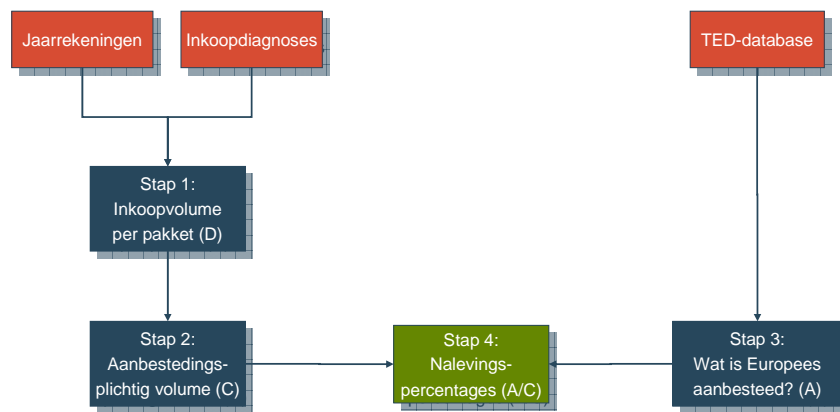

Naleving Europese Aanbestedingsrichtlijnen = 'A' gedeeld door 'C'

Figuur 0-1: schematische weergave van het begrip 'naleving'

De gevolgde meetmethodiek om deze 'naleving' te bepalen kent de volgende vier stappen (zie navolgende figuur):

- Stap 1: Bepaling van het inkoopvolume per inkooppakket (D). De gehanteerde inkoop-pakkettenlijst is opgenomen in bijlage D;
- Stap 2: Bepaling van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume (per pakket per organisatie) (C);
- Stap 3: Vaststelling of er voor het betreffende inkooppakket Europees is aanbesteed (A);
- Stap 4: Bepaling van de nalevingspercentages (A/C).

Figuur 0-2: meetmethodiek op hoofdlijnen

Stap 1: Bepaling van het inkoopvolume per inkooppakket

Een belangrijk onderdeel van de meetmethodiek is het vaststellen van het inkoopvolume per inkooppakket van de aanbestedende diensten in de steekproef. Dit is immers de basis voor de bepaling of een inkooppakket Europees moet worden aanbesteed.

Gegevensbronnen

Voor alle organisaties uit de steekproef is in deze stap het inkoopvolume per inkooppakket bepaald. Dit vindt, afhankelijk van de sector, plaats op basis van jaarrekeningen - deze zijn meestal openbaar beschikbaar - of opgevraagde inkoopdiagnoses. In een inkoopdiagnose wordt (onder andere) per inkooppakket vastgesteld hoeveel geld er per boekjaar is besteed aan een bepaald soort inkoop (zoals kantoorartikelen, schoonmaak of de aanleg van wegen). Wij hebben er in dit onderzoek naar gestreefd om zoveel mogelijk gebruik te maken van inkoopdiagnoses, omdat dit de meest gedetailleerde informatie geeft.

Stap 2: Bepaling van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume (per pakket per organisatie)

In stap 2 is per inkooppakket bepaald of het inkoopvolume in een inkooppakket wel of niet aanbestedingsplichtig is. Bepalend hiervoor zijn:

- (a) De hoogte van het inkoopvolume, zoals bepaald in stap 1;
- (b) De gangbare looptijd van contracten die worden afgesloten voor opdrachten binnen dit pakket (zie de inkooppakketindeling in bijlage D);
- (c) Het voor de aanbestedende dienst en het inkooppakket geldende drempelbedrag;
- (d) Of de uitgaven in het pakket een homogeen karakter hebben, of beperkt homogeen zijn.
- (e) Een pakket wordt als aanbestedingsplichtig aangemerkt als het inkoopvolume in 2008 vermenigvuldigd met de looptijd van het contract (in aantal jaren) vermenigvuldigd met de mate van homogeniteit (percentage) groter is dan het geldende drempelbedrag.

Opgemerkt dient te worden dat de door aanbestedende diensten gehanteerde inkoopstrategie de basis is voor het bepalen van de opdrachtwaarde. Deze opdrachtwaarde moet worden vergeleken met het geldende drempelbedrag om te beoordelen of aanbestedingsplicht aan de orde is. De Europese aanbestedingsrichtlijnen geven aan dat wanneer een aanbestedende dienst een opdracht zijnde een aankoop van homogene goederen in verschillende percelen verdeelt, de totale waarde van deze percelen moet worden opgeteld voor de bepaling of de opdracht aanbestedingsplichtig is. Aanbestedende diensten beslissen *zelf* over het combineren of splitsen van inkopen tot inkooppakketten om de (inkoop)doelen van de organisatie beter te dienen. De gehanteerde inkooppakketindeling in dit onderzoek moet dan ook niet worden beschouwd als een verplicht te hanteren indeling door aanbestedende diensten, maar kan wel als richtlijn dienen. Uitgangspunt blijft wel steeds dat inkoopuitgaven niet mogen worden gesplitst om de richtlijnen te omzeilen. Het is dus zeker niet zo dat de richtlijnen voorschrijven alle op elkaar lijkende inkoopuitgaven bij elkaar op te tellen.

Stap 3: Vaststelling of er voor het betreffende inkooppakket Europees is aanbesteed

In stap 1 en 2 is per aanbestedende dienst per inkooppakket het aanbestedingsplichtig volume bepaald. Voor inkooppakketten die aangemerkt zijn als 'aanbestedingsplichtig' is aan de hand van publicaties in de Tenders Electronic Daily-database (TED) bepaald of voor dit inkooppakket een Europese aanbesteding heeft plaatsgevonden, zoals beschreven in de uitgangspunten in bijlage A.

Om de match tussen inkoopvolumes en uitgevoerde Europese aanbestedingen te kunnen maken, zijn de volgende stappen doorlopen voor alle aanbestedende diensten uit de steekproef:

- (a) Zoeken van aanbestedingen in de TED-database;
- (b) Toekennen van inkooppakketten aan de geïnventariseerde aanbestedingen;
- (c) Controle op waargenomen samenwerkingsverbanden in de aankondiging;
- (d) Bepalen per inkooppakket of er een aanbesteding heeft plaatsgevonden, rekening houdend met de contractduur;
- (e) Validatie van toegekende volumes en aanbestedingen.

Stap 4: Bepaling van de nalevingspercentages

Ten slotte zijn de in stap 3 getelde Europese aanbestedingen per inkooppakket vergeleken met de resultaten van stap 2. Indien in stap 2 is bepaald dat een specifiek inkooppakket voor een aanbestedende dienst aanbestedingsplichtig is, is in stap 3 bekeken of er voor dat inkooppakket in het recente verleden (ten minste) één Europese aanbesteding heeft plaatsgevonden. Is dat het geval, dan telt dit pakket positief mee (voor het totale inkoopvolume in het inkooppakket) bij de berekening van de nalevingspercentages voor de aanbestedende dienst en de overheidssector waartoe deze behoort (zowel in inkoopvolume als in aantal inkooppakketten).

Is er voor een aanbestedingsplichtig pakket geen Europese aanbesteding geweest, dan geldt dit pakket als 'niet-nageleefd'. Dit is bijvoorbeeld het geval indien er in de afgelopen vijf jaren geen aankondiging of gunningsbericht in de TED-database is gepubliceerd voor een bepaald inkooppakket met een contractduur van vier jaren, hoewel de uitgaven voor het inkooppakket in 2006, rekening houdend met de contractduur, wel boven het geldende drempelbedrag lagen.

Ter illustratie bevat tabel 0-2 een fictief rekenvoorbeeld voor een provincie (drempelbedragen leveringen en diensten: € 206.000,-). Hierin is te zien dat drie van de vier inkooppakketten aanbestedingsplichtig zijn. Voor twee van deze drie inkooppakketten is minimaal één Europese aanbesteding geteld. Het nalevingspercentage uitgedrukt in aantal inkooppakketten bedraagt hiermee 67%. Uitgedrukt in inkoopvolume is de naleving 85% (€ 550.000,- gedeeld door € 650.000,-).

Inkooppakket	Inkoopvolume 2006	% Aanbestedingsplichtig	Contractuur	Volume over looptijd contract	Boven drempelbedrag?	Aangekondigd?	Correct aanbesteed volume
Hardware	€ 300.000	25%	1 jaar	€ 75.000	Nee	N.v.t.	N.v.t.
ICT-advisie	€ 1.200.000	25%	1 jaar	€ 300.000	Ja	Ja	€ 300.000
Kantoorartikelen	€ 100.000	100% (homogeen)	4 jaar	€ 400.000	Ja	Nee	
Afvalverwerking	€ 250.000	100% (homogeen)	3 jaar	€ 750.000	Ja	Ja	€ 250.000

Tabel 0-2: fictief rekenvoorbeeld bepaling nalevingspercentages voor een provincie

Interpretatie van de onderzoeksresultaten

De meetmethodiek is in bijlage A in detail beschreven. Een onderdeel van deze beschrijving is onder andere een nadere analyse van de statistische onnauwkeurigheid. Om de nalevingspercentages die in deze rapportage zijn opgenomen goed te kunnen interpreteren en in de juiste context te kunnen plaatsen, is het relevant om inzichtelijk te hebben in welke stappen van de meetmethodiek statistische onnauwkeurigheid ontstaat en wat - in kwalitatieve zin - de orde van grootte hiervan is. Deze onnauwkeurigheid kan het gevolg zijn van de statistische methoden die zijn gebruikt, de kwaliteit van de brongegevens en de door de onderzoekers gehanteerde definities en interpretaties.

De belangrijkste conclusie is dat bij het Rijk, gemeenten en provincies de onnauwkeurigheid relatief beperkt is. Bij waterschappen en de publiekrechtelijke instellingen is deze groter, vooral waar het de beperkt homogene inkooppakketten betreft. Verder blijkt dat onnauwkeurigheid vooral wordt geïntroduceerd bij de bepaling van het inkoopvolume per inkooppakket (stap 1) en bij de bepaling van de nalevingspercentages voor de sectoren waarvoor een steekproef wordt getrokken (stap 4). Met betrekking tot de bepaling van de aanbestedingsplicht van beperkt homogene inkooppakketten (stap 2) is eerder analytisch aangetoond dat de onderzoeksresultaten maar weinig worden beïnvloed door variaties in de percentages aanbestedingsplichtig inkoopvolume per inkooppakket. Bijlage A geeft een nadere onderbouwing van bovengenoemde conclusies.

Bij het interpreteren van de onderzoeksresultaten is het voor de lezer verder van belang om zich te realiseren dat de gepresenteerde cijfers een *modelmatige constructie* zijn op macroniveau van de naleving van de Europese aanbestedingsregels. Hierbij zijn aannames gedaan op gebieden waar de aanbestedingsrichtlijnen ruimte laten voor aanbestedende diensten om hieraan op eigen wijze invulling te geven. Het streven van de onderzoekers is er daarbij altijd op gericht om de invulling van de methodiek zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de gangbare praktijk onder inkopers. Wij zijn er daardoor van overtuigd dat de onderzoeksresultaten een goed beeld geven van de naleving op sectorniveau en, minstens zo belangrijk, de (positieve) ontwikkeling die iedere sector sinds 2002 heeft doorgemaakt. De ontwikkeling van de methodiek heeft niet tot doel de exacte naleving te bepalen op het niveau van een individuele aanbestedende dienst.

Rapportindeling

In het vervolg van deze rapportage worden de onderzoeksresultaten voor de gehele populatie beschouwd en vervolgens per sector van aanbestedende diensten in meer detail gepresenteerd:

- (a) Hoofdstuk 1: Naleving meeste sectoren;
- (b) Hoofdstuk 2: Naleving kerndepartementen;
- (c) Hoofdstukken 3 - 8: Naleving gemeenten;
- (d) Hoofdstuk 9: Naleving provincies;
- (e) Hoofdstuk 10: Naleving waterschappen;
- (f) Hoofdstuk 11: Naleving academische ziekenhuizen;
- (g) Hoofdstuk 12: Naleving hogescholen;
- (h) Hoofdstuk 13: Naleving universiteiten;
- (i) Hoofdstuk 14: Naleving politieregio's;
- (j) Hoofdstuk 15: Casestudie: scholen voor voortgezet onderwijs;
- (k) Hoofdstuk 16: Casestudie: regionale opleidingscentra;
- (l) Hoofdstuk 17: Casestudy: ZBO's en agentschappen.

Omdat voor scholen voor voortgezet onderwijs, regionale opleidingscentra en ZBO's en agentschappen is gekozen voor een casestudie, is hierover apart gerapporteerd. Deze vormen dan ook geen representatieve afspiegeling van alle aanbestedende diensten in de betreffende sectoren. In de tabellen in hoofdstuk 1 zijn deze sectoren om die reden dan ook niet meegenomen. Dit verklaart het ontbreken van sector 13, 14 en 15 in de diverse figuren.

Ten slotte bevatten de bijlagen een gedetailleerde beschrijving van de gehanteerde meetmethodiek.

I Naleving in de meeste sectoren gestegen

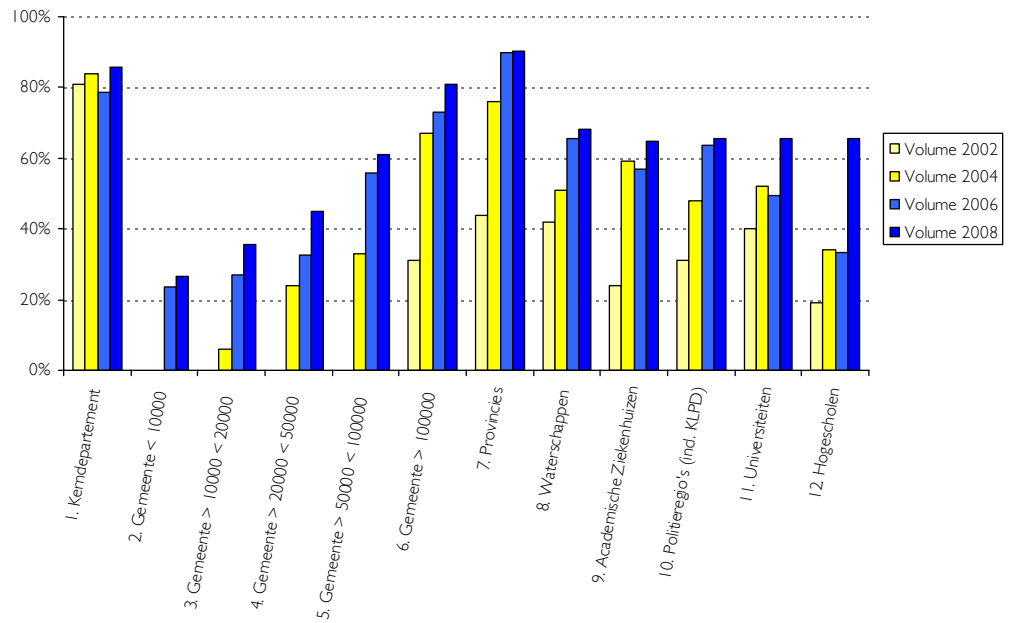
I01 In de hoofdstukken die hierop volgen worden de resultaten per sector beschreven. Dit hoofdstuk geeft de belangrijkste resultaten voor alle sectoren weer en plaatst deze resultaten in een breder perspectief. De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt:

- (a) Naleving van de Europese aanbestedingsregels is in de meeste sectoren gestegen;
- (b) Forse relatieve stijging van de naleving in vier sectoren ten opzichte van 2006;
- (c) 100.000+ gemeente hebben het grootste aanbestedingsplichtige inkoopvolume;
- (d) Inkooppakketgroep 'exploitatie, beheer gebouwen, installaties' heeft hoogste naleving;
- (e) Het aantal Europese aanbestedingen is in 2007 en 2008 verder gestegen.

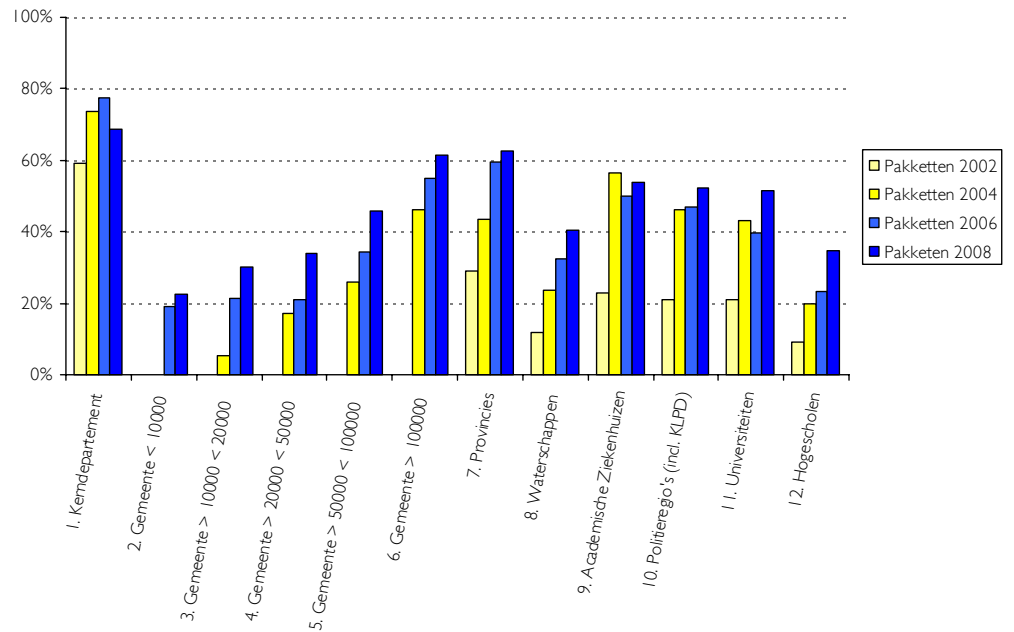
Naleving van de Europese aanbestedingsregels is in de meeste sectoren gestegen

I02 In 2008 is bij de meeste sectoren de naleving op inkoopvolume gestegen ten opzichte van 2006 (zie figuur 1.2). Opvallend sterk verbeterd is de naleving op inkoopvolume bij de universiteiten en hogescholen. Ook gemeten in het aantal inkooppakketten (zie figuur 1.3) is de naleving voor deze beide sectoren sterk verbeterd. Voor de gemeenten en academische ziekenhuizen geldt ook dat de naleving op zowel inkoopvolume als op aantal inkooppakketten is toegenomen.

I03 Bij de kerndepartementen zien wij een stijging van de naleving op inkoopvolume, maar een daling van de naleving op aantal inkooppakketten. In hoofdstuk 2 wordt dit nader geanalyseerd. De naleving bij de waterschappen en politieregio's is licht gestegen. De naleving bij provincies is gelijk gebleven ten opzichte van 2006.

Figuur 1.1: naleving op inkoopvolume voor de onderzochte sectoren over vier metingen

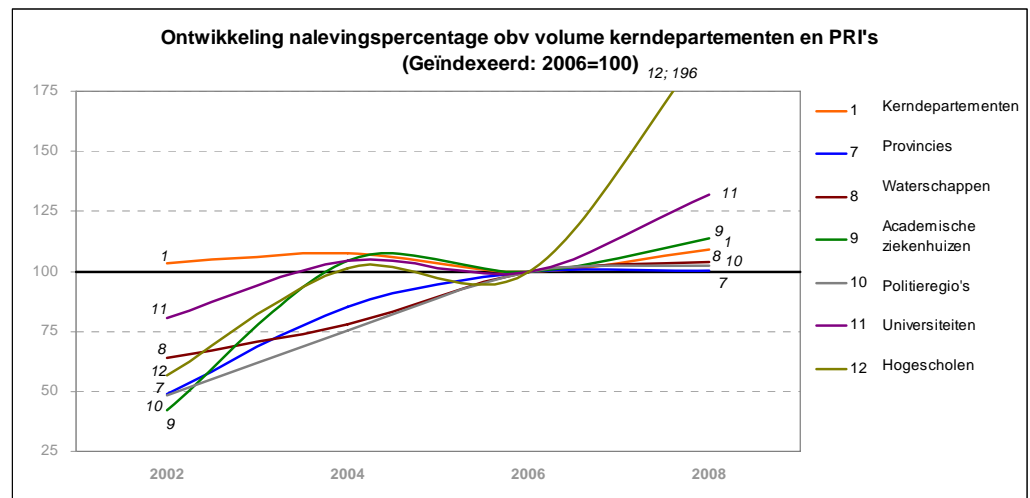

Figuur 1.2: naleving op aantal inkooppakketten voor de onderzochte sectoren over vier metingen

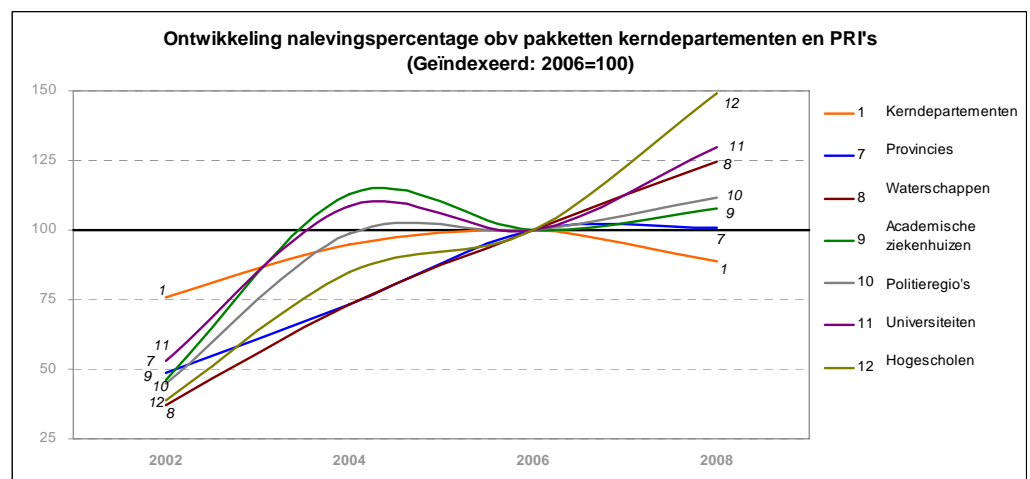

Forse relatieve stijging van de naleving in vier sectoren ten opzichte van 2006

I04 Bij een aantal sectoren is de naleving in 2008 relatief sterk gestegen ten opzichte van de naleving in 2006. Bij hogescholen bedroeg de relatieve stijging in de naleving in 2008 96% ten opzichte van de naleving in 2006. Ook op het aantal inkooppakketten is de relatieve stijging groot: 49%. Bij universiteiten bedroeg de stijging op basis van inkoopvolume 32% en op basis van inkooppakketten 30% (zie figuren 1.3a en 1.3b).

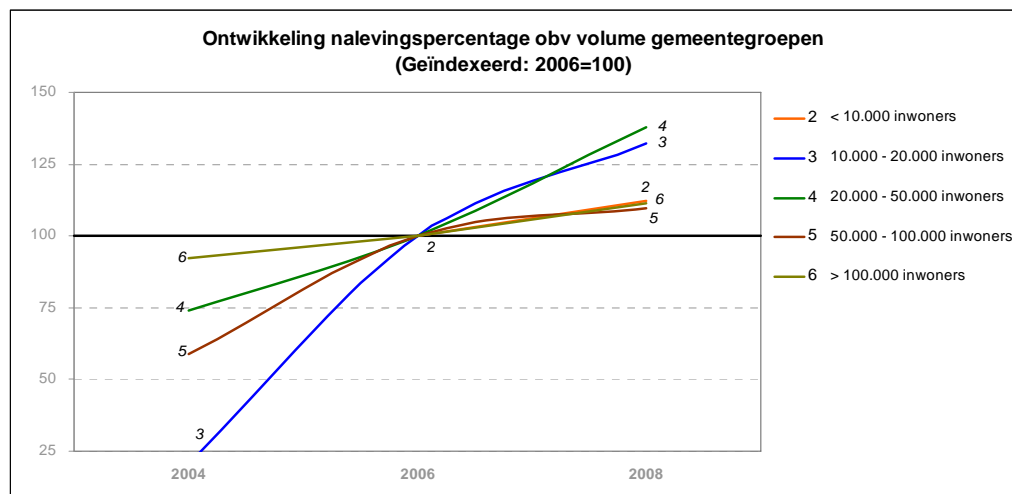

Figuur 1.3a: relatieve ontwikkeling nalevingspercentage op inkoopvolume kerndepartementen en publiekrechtelijke instellingen (PRI's)

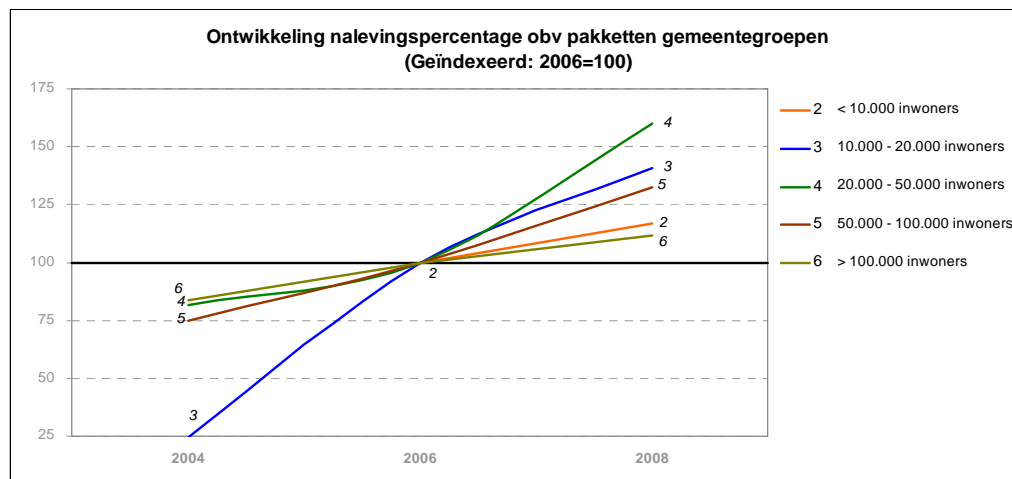

Figuur 1.3b: relatieve ontwikkeling nalevingspercentage op inkooppakket kerndepartementen en publiekrechtelijke instellingen (PRI's)

105 Ook bij twee gemeentelijke sectoren was de relatieve stijging van de naleving aanzienlijk (zie figuren 1.4a en 1.4b) ten opzichte van 2006. Bij gemeenten met een inwoneraantal tussen 20.000 en 50.000 was de relatieve stijging van het inkoopvolume 38% en bij gemeenten met een inwoneraantal tussen 10.000 en 20.000 was deze 32%. Gebaseerd op inkooppakketten bedroeg de relatieve groei 60%, respectievelijk 41%.

Figuur 1.4a: relatieve ontwikkeling nalevingspercentage op inkoopvolume gemeenten

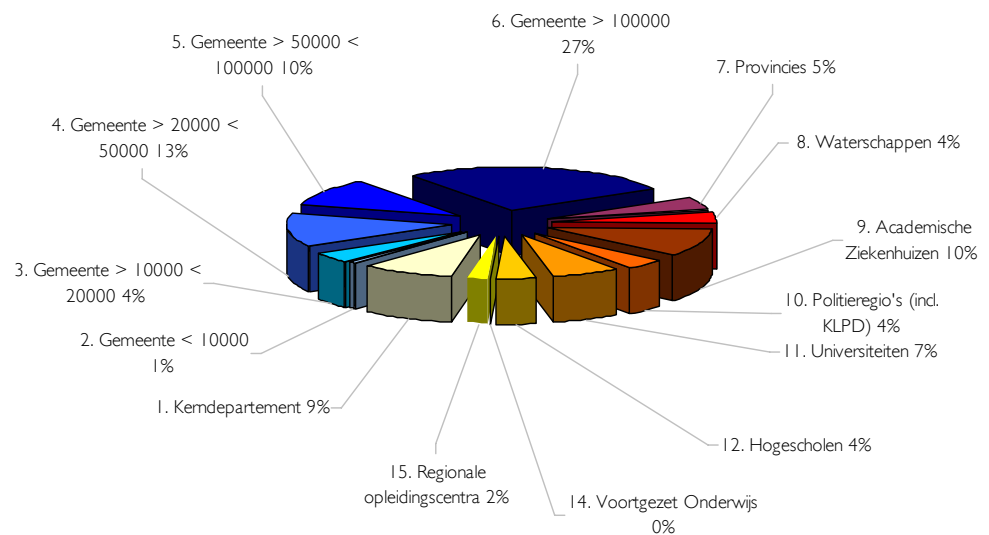

Figuur 1.4b: relatieve ontwikkeling nalevingspercentage op inkooppakket gemeenten

100.000+ gemeenten hebben het grootste aanbestedingsplichtige inkoopvolume

106 Het totale aanbestedingsplichtige inkoopvolume dat in dit onderzoek is onderzocht bedraagt ruim 11 miljard euro⁶ (€ 11.133.967.160,-) gemeten over 573 aanbestedende diensten. Twee aanbestedende diensten (provincies) die onderdeel uitmaken van de onderzoekspopulatie (in totaal 575 organisaties groot) hebben geen inkoopdiagnose kunnen aanleveren.

107 In onderstaande figuur 1.5 is de relatieve omvang weergegeven van elk van de sectoren ten opzichte van elkaar. Dit is van belang om de relevantie van de nalevingspercentages te kunnen bepalen. Zo heeft een lage naleving bij een in omvang kleine sector een kleiner effect op de totale naleving van alle onderzochte sectoren, dan een lage naleving bij een in omvang grote sector.

Figuur 1.5: relatieve omvang onderzocht aanbestedingsplichtig volume ten opzichte van het totaal aanbestedingsplichtige inkoopvolume van de onderzochte sectoren in 2008

⁶ Begin 2009 is er onderzoek gedaan door IOO naar het totale inkoopvolume van de Nederlandse overheden, waar een inkoopvolume van 18 miljard euro boven de aanbestedingsdrempels werd gerapporteerd. Bij onderhavige nalevingsmeting is alleen gerapporteerd over de organisaties in de steekproef, waardoor het aanbestedingsplichtig inkoopvolume lager is.

108 Gemeenten met meer dan 20.000 inwoners nemen de helft (50%) van het totale onderzochte inkoopvolume voor hun rekening. Gemeenten met minder dan 10.000 inwoners vertegenwoordigen slechts 1% van het totale onderzochte inkoopvolume. De gemeenten met meer dan 100.000 inwoners hebben het grootste aandeel in het aanbestedingsplichtig inkoopvolume.

109 Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners en de academische ziekenhuizen hebben gemiddeld het grootste aanbestedingsplichtige volume per aanbestedende dienst. Dit volgt uit de deling van het totale aanbestedingsplichtig inkoopvolume voor de sector door het aantal organisaties in die sector.

Inkooppakketgroep 'exploitatie, beheer gebouwen, installaties' heeft hoogste naleving

110 In tabel 1.1 is de naleving weergegeven per inkooppakketgroep voor het totaal van alle sectoren. De inkooppakketgroepen 'exploitatie, beheer gebouwen, installaties' en 'adviseurs en flexibele arbeid' zijn, afgemeten naar het aanbestedingsplichtig inkoopvolume, het grootst. De naleving op de inkooppakketgroep 'aanschaf/huur gebouwen, installaties' is het hoogst, zowel op inkoopvolume als op het aantal inkooppakketten. De pakketgroep 'adviseurs en flexibele arbeid' heeft ook een relatief hoge naleving van 75% (op aanbestedingsplichtig inkoopvolume).

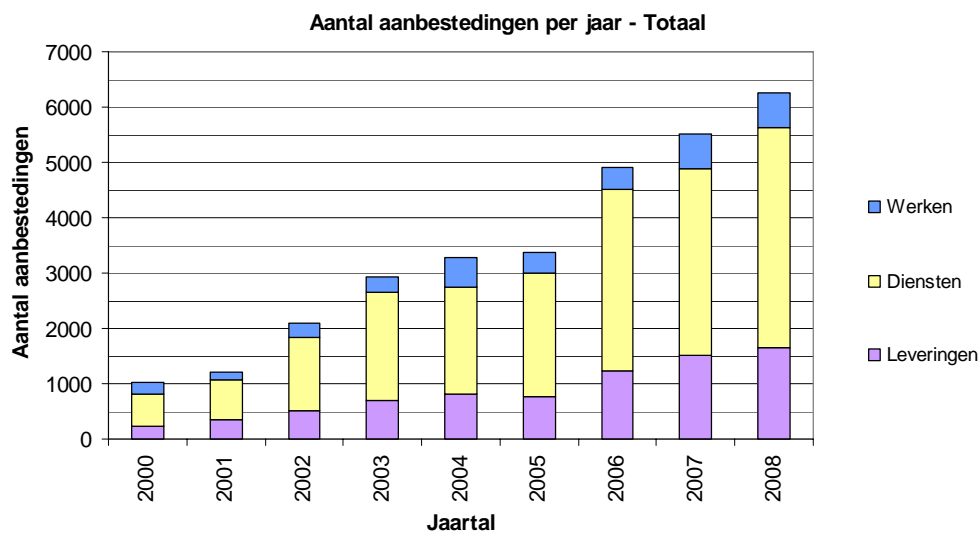
	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 166.050.754	41%	113 / 518	22%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 908.341.675	58%	311 / 1211	26%
automatisering / telecommunicatie	€ 502.957.560	65%	337 / 697	48%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 1.823.035.655	75%	365 / 651	56%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 807.922.289	61%	431 / 1234	35%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	€ 539.861.225	89%	64 / 75	85%
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 3.295.414.460	61%	1341 / 3259	41%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 1.289.484.993	55%	590 / 2371	25%
welzijn	€ 1.455.910.669	66%	1102 / 1901	58%
hulpverlening	€ 8.235.115	43%	5 / 27	19%
(medische) zorg, laboratorium en techniek	€ 482.211.701	61%	52 / 95	55%

Tabel 1.1: nalevingspercentages per inkooppakketgroep over alle sectoren

Het aantal Europese aanbestedingen is in 2007 en 2008 verder gestegen

111 Figuur 1.6 laat de ontwikkeling zien van het aantal uitgevoerde Europese aanbestedingen in de jaren 2000 tot en met 2008, uitgesplitst naar werken, leveringen en diensten. Opvallend is dat in 2008 de toename van het aantal aanbestedingen vooral wordt veroorzaakt door de toename van de aanbesteding van diensten. De groei in 2007 ten opzichte van 2006 is daarentegen voornamelijk veroorzaakt door de toename van het aantal aanbestedingen van werken en leveringen.

Hoewel het aantal Europese aanbestedingen niet één-op-één te vertalen is in een nalevingspercentage, is de zichtbare stijging wel in lijn met de gesignaleerde stijging van de nalevingspercentages.

Figuur I.6: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar uitgesplitst naar type aanbesteding

2 Naleving kerndepartementen gestegen

201 De onderzochte kerndepartementen vormen een deelverzameling van de Rijksoverheid en daarmee een deel van het totale inkoopvolume van de Rijksoverheid. Agentschappen als de Rijksgebouwendienst en Rijkswaterstaat vallen niet onder de kerndepartementen en zijn niet meegenomen in het onderzoek. De vermelde nalevingspercentages voor de kerndepartementen zijn om die reden niet representatief voor de Rijksoverheid in haar totaliteit.

Trends in de naleving

202 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de kerndepartementen. Hieruit blijkt dat het nalevingspercentage op inkoopvolume is gestegen ten opzichte van de naleving in 2006. In tegenstelling tot de stijging bij het inkoopvolume, is de naleving van het aantal inkooppakketten sterk gedaald.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	81%	84%	78%	86%	59%	74%	78%	69%
Leveringen	79%	64%	57%	77%	63%	61%	76%	68%
Diensten	81%	93%	90%	89%	57%	84%	79%	70%
Werken	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 2.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor kerndepartementen

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

203 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de kerndepartementen. De overgrote meerderheid, tien van de dertien kerndepartementen, heeft op basis van het inkoopvolume een nalevingspercentage van 80-100%. De naleving op basis van aantal inkooppakketten ligt in zeven van de dertien gevallen tussen 60% en 80%. Dit is een dalende verschuiving ten opzichte van de naleving in 2006; in de categorie 60-80% waren dit vijf kerndepartementen en in de klasse 80-100% zijn dit zeven kerndepartementen.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	-	-	1	2	10
Inkooppakketten	-	-	3	7	3

Tabel 2.2: frequentieverdeling van nalevingspercentages kerndepartementen

Naleving per inkooppakketgroep

	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 17.284.884	60%	14 / 22	64%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 92.591.993	81%	40 / 58	69%
automatisering / telecommunicatie	€ 124.975.583	63%	28 / 47	60%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 322.062.600	94%	55 / 59	93%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 30.921.486	89%	11 / 22	50%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	-	-	-	-
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 143.796.104	94%	55 / 82	67%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 640.895	0%	0 / 1	0%
welzijn	€ 961.388	0%	0 / 4	0%
hulpverlening	-	-	-	-
(medische) zorg, laboratorium en techniek	-	-	-	-

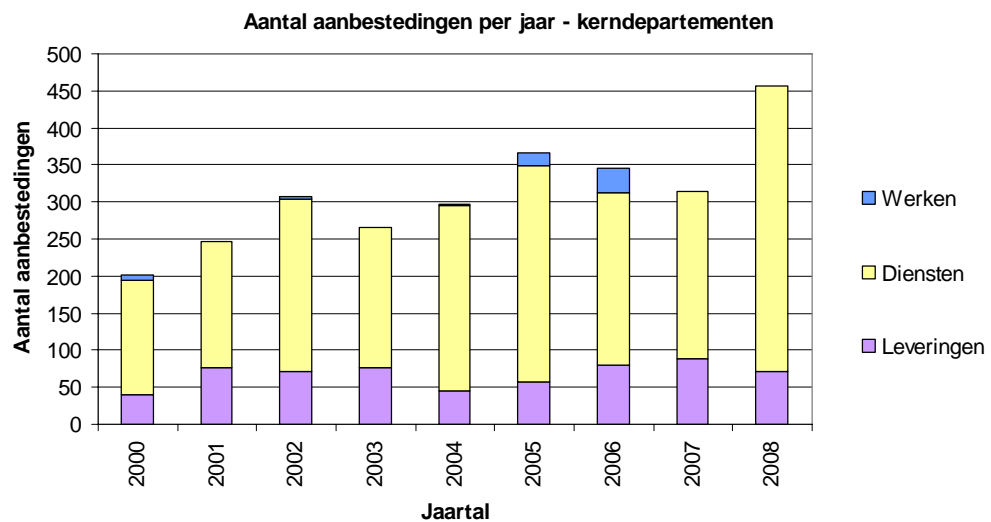
Tabel 2.3: nalevingspercentage per inkooppakketgroep kerndepartementen

204 De pakketgroep 'Adviseurs en flexibele arbeid' heeft het hoogst aanbestedingsplichtige inkoopvolume. Zowel gemeten op inkoopvolume als op het aantal pakketten is de naleving met 94% respectievelijk 93% hoog. Slechts 4 van de 59 aanbestedingsplichtige inkooppakketten zijn niet aanbesteed. Voor de inkooppakketgroepen 'Grond-, weg-, en waterbouw' en 'Welzijn' zijn geen aanbestedingen uitgevoerd. Het aandeel in het aanbestedingsplichtig inkoopvolume en in het aantal aan te besteden pakketten is echter ook zeer gering, zodat de invloed van deze inkooppakketten op het totale nalevingspercentage gering is.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

205 In figuur 2.1 is het aantal getelde Europese aanbestedingen weergegeven, uitgevoerd door kerndepartementen over de periode 2000-2008. met uitsplitsing naar werken, leveringen en diensten.

Figuur 2.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door kerndepartementen, uitgesplitst naar type aanbesteding

206 Het aantal getelde aanbestedingen is in 2007 gedaald ten opzichte van 2006. In 2008 is het aantal aanbestedingen in vergelijking met alle voorgaande jaren weer sterk gestegen.

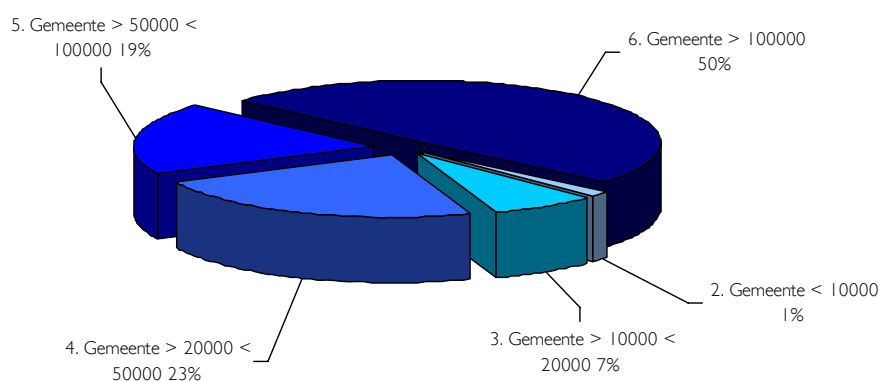

3 Naleving gemeenten gestegen - overzicht

301 De rapportage van de naleving bij gemeenten vindt per omvangsklasse plaats. In de volgende hoofdstukken is de naleving en de ontwikkeling hierin per omvangsklasse beschreven. Hieronder volgt een kort overzicht van het totaal van gemeenten.

Onderzocht inkoopvolume per omvangsklasse van gemeenten

302 In figuur 3.1 is de relatieve omvang weergegeven van elk van de omvangsklassen van de gemeenten ten opzichte van elkaar. Dit is van belang om het gewicht van een omvangsklasse in de nalevingspercentages te kunnen bepalen. Zo heeft de naleving bij kleinere gemeenten een kleiner effect op de totale naleving van gemeenten, dan een lage naleving bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners.

Figuur 3.1: relatieve omvang aanbestedingsplichtige volume ten opzichte van het totaal aanbestedingsplichtige inkoopvolume van de gemeentelijke sectoren in 2008

Trends in de naleving

303 Onderstaande tabel vergelijkt de naleving in 2008 met de naleving in 2002, 2004 en 2006. Voor zowel inkoopvolume als voor het aantal inkooppakketten is de naleving gestegen.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Gemeente <10000		0%	24%	26%		0%	19%	22%
Gemeente >10000 <20000	31%	6%	27%	36%	9%	5%	21%	30%
Gemeente >20000 < 50000		24%	33%	45%		17%	21%	34%
Gemeente >50000 < 100000		33%	56%	61%		26%	34%	46%
Gemeente >100000		67%	73%	81%		46%	55%	61%

Tabel 3.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor gemeenten

304 In de volgende hoofdstukken wordt per omvangsklasse verder ingezoomd op de resultaten van gemeenten.

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

305 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de gemeenten. De verdeling van de gemeenten over de klassen is groot. Gesteld kan worden dat naarmate de gemeente groter is, het nalevingspercentage toeneemt en de spreiding binnen de sector afneemt.

	Klassen (inkoopvolume)				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Gemeente <10000	26	8	17	1	1
Gemeente >10000 <20000	39	34	48	14	-
Gemeente >20000 < 50000	17	61	67	40	3
Gemeente >50000 < 100000	-	5	16	16	5
Gemeente >100000	-	-	5	9	11
Totaal	82	108	153	80	20

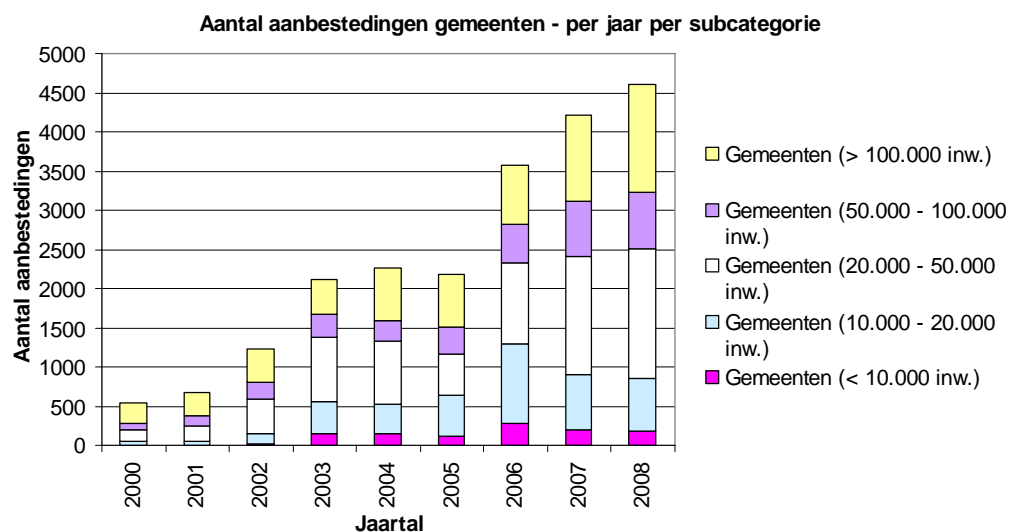
Tabel 3.2: spreiding in nalevingspercentages gemeenten - inkoopvolume

	Klassen (pakketten)				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Gemeente <10000	28	20	3	2	-
Gemeente >10000 <20000	29	73	31	2	-
Gemeente >20000 < 50000	18	111	56	3	-
Gemeente >50000 < 100000	-	13	23	5	1
Gemeente >100000	-	2	10	10	3
Totaal	75	219	123	22	4

Tabel 3.3: spreiding in nalevingspercentages gemeenten - aantal inkooppakketten

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

306 In figuur 3.2 is het aantal getelde Europese aanbestedingen weergegeven, uitgevoerd door gemeenten per jaar over de periode 2000-2008, uitgesplitst naar omvangsklassen. Hieruit blijkt dat, met uitzondering van het jaar 2005, een stijgende trend waarneembaar is.

Figuur 3.2: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door gemeente, uitgesplitst naar omvangsklasse

Het incidentele karakter van uitgaven beïnvloedt naleving door gemeenten tot 50.000 inwoners

307 De naleving voor de gemeenten is in 2008 op inkoopvolume en aantal inkooppakketten verder verbeterd ten opzichte van 2006. Toch blijft de naleving voor de gemeenten tot 50.000 inwoners relatief laag. Uit een nadere analyse in 2006 bleek dat gemeenten tot 50.000 inwoners relatief vaak uitgaven voor leveringen doen die incidenteel van aard zijn, in plaats van dat deze periodiek terugkerend zijn. Doordat voor alle sectoren dezelfde methodiek gehanteerd wordt, worden deze uitgaven toch beschouwd als jaarlijks terugkerende uitgaven waarvoor de gemeente een contract met een looptijd van meerdere jaren heeft gesloten (wat in de meeste sectoren gebruikelijk is). Het inkoopvolume van een pakket wordt in dit onderzoek vermenigvuldigd met de looptijd van het contract om te bepalen of het pakket aanbestedingsplichtig is. Het effect kan zijn dat in dit onderzoek inkooppakketten bij de kleinere gemeenten mogelijk ten onrechte als aanbestedingsplichtig zijn aangemerkt. Het effect hiervan op de naleving is niet berekend door de onderzoekers. Het is hierdoor mogelijk dat de werkelijke naleving hoger is dan hier gepresenteerd. Het verschil is wellicht beperkt, aangezien het aantal pakketten en de omvang van de pakketten waarop dit van toepassing gering is. Bovendien heeft het merendeel van de kleinere gemeenten voor deze leveringen helemaal geen aanbestedingsplichtig volume, zelfs niet als wordt uitgegaan van meerjarige contracten.

4 Naleving gemeenten met meer dan 100.000 inwoners gestegen

Trends in de naleving

401 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. In 2008 zijn de totale nalevingspercentages op inkoopvolume en aantal pakketten gestegen voor leveringen en diensten. Voor werken valt de naleving sterk terug ten opzichte van 2006.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	-	67%	73%	81%	-	46%	55%	61%
Leveringen	-	69%	71%	79%	-	43%	53%	60%
Diensten	-	66%	71%	81%	-	48%	54%	61%
Werken	-	78%	100%	87%	-	75%	100%	87%

Tabel 4.1: vergelijking nalevingspercentages 2004 en 2006 voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners

402 Opvallend is dat de naleving van 'werken' in 2008 is gedaald ten opzichte van 2006. Belangrijkste oorzaak hiervan is het feit dat door drie gemeenten niet binnen het inkooppakket 605 'sloopwerkzaamheden' is aanbesteed terwijl er wel aanbestedingsplichtig inkoopvolume is geregistreerd (in tegenstelling tot 2006 toen het inkoopvolume onder de aanbestedingsdrempel lag waardoor een nalevingspercentage van 100% over de algemene categorie 'werken' werd geregistreerd). Nadere analyse en navraag wijzen uit dat sloopwerkzaamheden vaak als onderdeel van nieuwbouwproject zijn aanbesteed en daarom niet als aparte aanbestedingen zichtbaar zijn. Verder is aangegeven dat in andere gevallen de opdrachtwaarde van een individueel sloopproject vaak onder de aanbestedingsdrempel ligt.

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

403 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Opvallend is dat op basis van het aantal inkooppakketten slechts 3 gemeenten in de hoogste klasse vallen.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	-	-	5	9	11
Inkooppakketten	-	2	10	10	3

Tabel 4.2: frequentieverdeling gemeenten met meer dan 100.000 inwoners in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 43.084.615	73%	34 / 72	47%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 75.632.150	62%	56 / 112	50%
automatisering / telecommunicatie	€ 106.220.640	77%	80 / 114	70%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 287.354.028	93%	51 / 63	81%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 263.779.241	74%	52 / 95	55%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	€ 177.797.196	86%	28 / 32	88%
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 657.860.904	83%	124 / 207	60%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 266.056.303	67%	117 / 204	57%
welzijn	€ 449.829.327	87%	95 / 132	72%
hulpverlening	€ 936.218	25%	2 / 5	40%
(medische) zorg, laboratorium en techniek	€ 3.579.599	0%	0 / 5	0%

Tabel 4.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners

404 Gemeten naar inkoopvolume is de naleving van de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners op de pakketgroep 'Adviseurs en flexibele arbeid' het hoogst. Hoewel minder dan de helft van de aanbestedingsplichtige Personeelsgerelateerde inkooppakketten zijn aanbesteed, is de naleving op basis van volume voor deze pakketgroep nog steeds 73%. Ook de pakketgroep 'Welzijn' scoort relatief hoog met een naleving van 87% op basis van het aanbestedingsplichtig inkoopvolume. Onder deze groep vallen onder andere aanschaffingen in het kader van de Wmo en de inkoop van inburgeringstrajecten.

5 Naleving gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners licht gestegen

Trends in de naleving

501 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners. In 2008 zijn de nalevingspercentages op inkoopvolume licht gestegen en op aantal pakketten sterk gestegen. Opmerkelijk is dat de naleving voor werken verder verslechterd is.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	-	33%	56%	61%	-	26%	34%	46%
Leveringen	-	39%	54%	70%	-	26%	36%	48%
Diensten	-	30%	56%	59%	-	26%	33%	44%
Werken	-	100%	66%	43%	-	100%	67%	57%

Tabel 5.1: vergelijking met nalevingspercentages 2004 en 2006 voor gemeenten met 50.000 - 100.000 inwoners

502 Ook bij gemeenten met 50.000 – 100.000 inwoners valt op dat de naleving op 'werken' is gedaald. Ook deze daling is net als bij de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, te verklaren door pakket 605 'sloopwerkzaamheden', waarbij sloopwerkzaamheden vaak als onderdeel van een groter nieuwbouwproject zijn aanbesteed (zie alinea 402).

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

503 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages van gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners. De nalevingspercentages binnen deze sector liggen vrij ver uit elkaar met een groot verschil tussen de verdeling over de klassen in inkoopvolume en inkooppakketten.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	-	5	16	16	5
Inkooppakketten	-	13	23	5	1

Tabel 5.2: frequentieverdeling gemeenten met 50.000 - 100.000 inwoners in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 18.856.388	21%	17 / 86	20%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 35.551.827	31%	40 / 170	24%
automatisering / telecommunicatie	€ 52.998.240	47%	72 / 185	39%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 111.221.636	84%	57 / 87	66%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 97.726.811	61%	76 / 152	50%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	€ 27.156.273	42%	4 / 8	50%
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 427.404.831	62%	163 / 285	57%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 115.418.442	49%	114 / 281	41%
welzijn	€ 303.925.083	66%	129 / 216	60%
hulpverlening	€ 262.838	0%	0 / 2	0%
(medische) zorg, laboratorium en techniek	€ 1.176.269	75%	3 / 5	60%

Tabel 5.3: nalevingspercentages 2008 per pakketgroep voor gemeenten met 50.000 - 100.000 inwoners

504 De naleving op de pakketgroep 'Adviseurs en flexibele arbeid' is voor gemeenten met 50.000 - 100.000 inwoners het hoogst. De naleving op de pakketgroep 'Personeelsgerelateerde zaken' is relatief laag, zowel op basis van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume als op basis van de aanbestedingsplichtige inkooppakketten met 21%, respectievelijk 20%.

6 Naleving gemeenten 20.000 - 50.000 inwoners sterk gestegen

Trends in de naleving

601 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners. In 2008 zijn de nalevingspercentages op zowel inkoopvolume als aantal pakketten sterk gestegen.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	-	24%	33%	45%	-	17%	21%	34%
Leveringen	-	13%	34%	56%	-	11%	15%	43%
Diensten	-	27%	32%	43%	-	23%	24%	31%
Werken	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 6.1: vergelijking met nalevingspercentages 2004 en 2006 voor gemeenten met 20.000 - 50.000 inwoners

602 Voor gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners is in 2008 voor werken geen aanbestedingsplichtig inkoopvolume geregistreerd.

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

603 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages van gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners. De nalevingspercentages op basis van inkoopvolume verschillen sterk binnen de sector. Het aantal gemeenten dat binnen de klasse 20-40% valt voor het aantal inkooppakketten, is ten opzichte van de andere klassen erg hoog.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	17	61	67	40	3
Inkooppakketten	18	111	56	3	-

Tabel 6.2: frequentieverdeling gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 21.683.765	7%	12 / 186	6%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 41.601.703	17%	48 / 350	14%
automatisering / telecommunicatie	€ 20.343.369	18%	29 / 153	19%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 79.139.180	44%	23 / 60	38%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 129.760.444	48%	166 / 447	37%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	-	-	-	-
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 888.880.191	49%	490 / 1226	40%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 293.334.134	28%	209 / 981	21%
welzijn	€ 469.488.785	52%	462 / 832	56%
hulpverlening	€ 1.769.483	0%	0 / 5	0%
(medische) zorg, laboratorium en techniek	€ 79.915	0%	0 / 1	0%

Tabel 6.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor de gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners

604 De naleving op de pakketgroep 'Welzijn', waaronder aanbestedingen in het kader van de Wmo, is binnen dit gemeentelijke segment het hoogst, zowel gemeten op het aanbestedingsplichtige inkoopvolume als op het aantal aanbestedingsplichtige inkooppakketten: 462 van de 832 pakketten zijn aanbesteed. Ook binnen deze omvangsklasse van gemeenten is de naleving op de pakketgroep 'Personeelsgerelateerde zaken' het laagst.

7 Naleving gemeenten 10.000 - 20.000 inwoners gestegen

Trends in de naleving

701 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de gemeenten met 10.000 tot 20.000 inwoners. In 2008 zijn de nalevingspercentages op inkoopvolume gestegen, maar nog wel laag in absolute zin. Gemeten in inkoopvolumes is de naleving voor diensten sterk gestegen. Op aantal pakketten is de naleving op leveringen sterk gestegen. Voor gemeenten met 10.000 tot 20.000 inwoners is in 2008 voor werken geen aanbestedingsplichtig inkoopvolume geregistreerd.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	-	6%	27%	36%	-	5%	21%	30%
Leveringen	-	2%	39%	45%	-	3%	19%	42%
Diensten	-	6%	24%	35%	-	6%	22%	28%
Werken	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 7.1: vergelijking met nalevingspercentages 2004 en 2006 voor gemeenten met 10.000 - 20.000 inwoners

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

702 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages van gemeenten met 10.000 tot 20.000 inwoners. De spreiding van de nalevingspercentages is vrij groot.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	39	34	48	14	-
Inkooppakketten	29	73	31	2	-

Tabel 7.2: frequentieverdeling gemeenten met 10.000 tot 20.000 inwoners in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 1.120.718	25%	2 / 4	50%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 12.549.420	7%	10 / 136	7%
automatisering / telecommunicatie	€ 241.093	0%	0 / 2	0%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 11.223.023	35%	7 / 24	29%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 68.840.578	19%	45 / 263	17%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	-	-	-	-
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 395.113.226	38%	222 / 723	31%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 135.313.412	22%	81 / 603	13%
welzijn	€ 146.790.936	52%	312 / 505	62%
hulpverlening	€ 174.567	0%	0 / 1	0%
(medische) zorg, laboratorium en techniek	€ 193.939	0%	0 / 1	0%

Tabel 7.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor de gemeenten met 10.000 tot 20.000 inwoners

703 De naleving op de pakketgroep 'Welzijn' is binnen dit gemeentelijke segment het hoogst, zowel gemeten op het aanbestedingsplichtig inkoopvolume als op het aantal aanbestedingsplichtige inkooppakketten. 312 van de 505 pakketten zijn aanbesteed. Opvallend is de relatief lage naleving op de pakketgroep 'Kantoorinrichting en benodigdheden'.

8 Naleving gemeenten tot 10.000 inwoners licht gestegen

Trends in naleving

801 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de gemeenten tot 10.000 inwoners. In 2008 zijn de totale nalevingspercentages op inkoopvolume en aantal pakketten licht gestegen voor leveringen en diensten. Er is in 2008 voor werken geen aanbestedingsplichtig inkoopvolume geregistreerd.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	-	0%	24%	26%	-	0%	19%	22%
Leveringen	-	0%	47%	39%	-	0%	23%	30%
Diensten	-	0%	19%	25%	-	0%	18%	21%
Werken	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 8.1: vergelijking met nalevingspercentages 2004 en 2006 voor gemeenten tot 10.000 inwoners

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

802 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages van gemeenten tot 10.000 inwoners. De nalevingspercentages binnen deze sector liggen vrij ver uit elkaar.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	26	8	17	1	1
Inkooppakketten	28	20	3	2	-

Tabel 8.2: frequentieverdeling gemeenten tot 10.000 inwoners in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	-	-	-	-
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 3.407.164	4%	2 / 48	4%
automatisering / telecommunicatie	-	-	-	-
adviseurs en flexibele arbeid	€ 1.310.085	8%	1 / 4	25%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 22.387.518	5%	5 / 100	5%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	-	-	-	-
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 115.250.158	31%	56 / 239	23%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 44.697.616	13%	13 / 194	7%
welzijn	€ 27.796.436	49%	94 / 176	53%
hulpverlening	€ 53.301	0%	0 / 1	0%
(medische) zorg, laboratorium en techniek	-	-	-	-

Tabel 8.3: nalevingspercentages 2008 per pakketgroep voor gemeenten tot 10.000 inwoners

803 De naleving op de pakketgroep 'Welzijn' is binnen dit gemeentelijk segment het hoogst, zowel gemeten op het aanbestedingsplichtig inkoopvolume als op het aantal aanbestedingsplichtige inkooppakketten. 94 van de 176 aanbestedingsplichtige pakketten (49% van het volume) worden aanbesteed. Opvallend laag is de naleving op de pakketgroepen 'Kantoorinrichting en benodigdheden' en 'Vervoer, emballage, verzekeringen'.

9 Naleving provincies gelijk gebleven

901 De resultaten voor de nalevingspercentages van provincies zijn gebaseerd op gegevens van slechts tien provincies. Van twee provincies zijn geen inkoopdiagnoses ontvangen.

Trends in naleving

902 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor provincies. In 2008 zijn de totale nalevingspercentages op zowel inkoopvolume als het aantal pakketten gelijk gebleven.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	44%	76%	90%	90%	29%	44%	60%	63%
Leveringen	36%	62%	74%	65%	31%	41%	56%	62%
Diensten	40%	78%	91%	90%	25%	43%	60%	61%
Werken	52%	80%	100%	100%	64%	88%	100%	100%

Tabel 9.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor provincies

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

903 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de provincies. Op basis van het inkoopvolume liggen de nalevingspercentages dicht bij elkaar. Acht van de tien provincies hebben op basis van het inkoopvolume een nalevingspercentage van meer dan 80% en geen enkele provincie heeft een percentage lager dan 60%. De nalevingspercentages op basis van het aantal inkooppakketten liggen verder uit elkaar.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	-	-	-	2	8
Inkooppakketten	-	2	2	5	1

Tabel 9.2: frequentieverdeling nalevingspercentages provincies in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

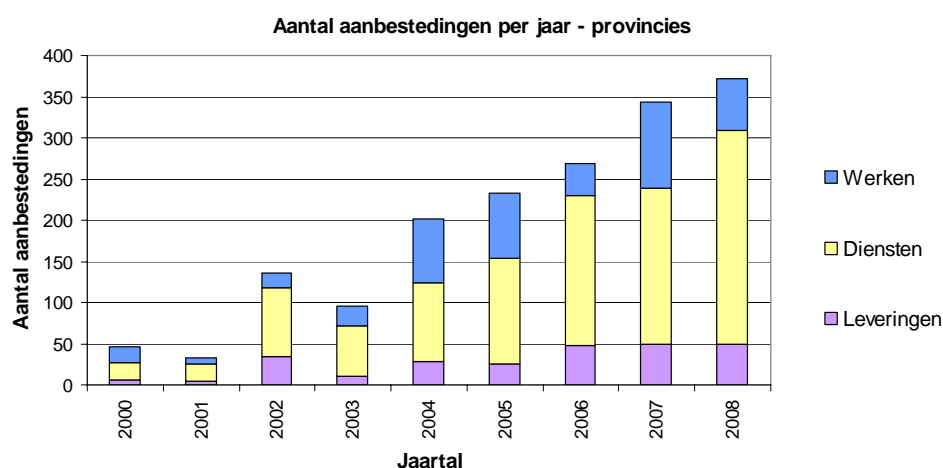
	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 5.356.837	51%	9 / 24	38%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 12.510.987	42%	18 / 44	41%
automatisering / telecommunicatie	€ 14.915.128	90%	26 / 32	81%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 107.739.359	96%	44 / 52	85%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 11.183.856	68%	11 / 19	58%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	-	-	-	-
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 25.119.927	62%	30 / 54	56%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 156.504.183	97%	21 / 30	70%
welzijn	€ 32.434.591	96%	8 / 12	67%
hulpverlening	-	-	-	-
(medische) zorg, laboratorium en techniek	-	-	-	-

Tabel 9.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor provincies

904 De naleving op de pakketgroepen 'Grond-, weg- en waterbouw', 'Adviseurs en flexibele arbeid' en 'Welzijn' op inkoopvolume is hoog. Binnen de pakketgroep Welzijn valt onder meer het inkooppakket 'Openbaar Vervoer', wat een groot deel uitmaakt van het aanbestedingsplichtig inkoopvolume. Openbaar vervoer is volgens de Wet personenvervoer 2000 aanbestedingsplichtig en kent ook een hoge naleving. De naleving op de pakketgroep 'Kantoorinrichting en benodigdheden' is relatief laag.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

905 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen weergegeven, uitgevoerd door provincies over de periode 2000-2008, met uitsplitsing naar werken, leveringen en diensten.

Figuur 9.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door provincies, uitgesplitst naar type aanbesteding

906 Het aantal Europese aanbestedingen vertoont sinds 2003 een stijgende lijn. In de jaren 2006, 2007 en 2008 heeft vooral het aanbesteden van diensten zich verder ontwikkeld

10 Naleving waterschappen licht gestegen

Trends in de naleving

I001 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de waterschappen. In 2008 is het totale nalevingspercentage op inkoopvolume licht gestegen en is de naleving op het aantal pakketten gestegen voor leveringen en diensten.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	42%	51%	66%	68%	12%	24%	32%	40%
Leveringen	11%	52%	65%	51%	9%	14%	29%	35%
Diensten	26%	39%	41%	54%	10%	28%	30%	39%
Werken	56%	64%	85%	89%	45%	60%	77%	81%

Tabel 10.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor waterschappen

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

I002 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de waterschappen. De spreiding is net als in 2006 groot. De waterschappen in de steekproef zijn sterk verdeeld over de verschillende klassen.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	2	-	4	5	4
Inkooppakketten	1	7	4	3	-

Tabel 10.2: frequentieverdeling van nalevingspercentages waterschappen in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

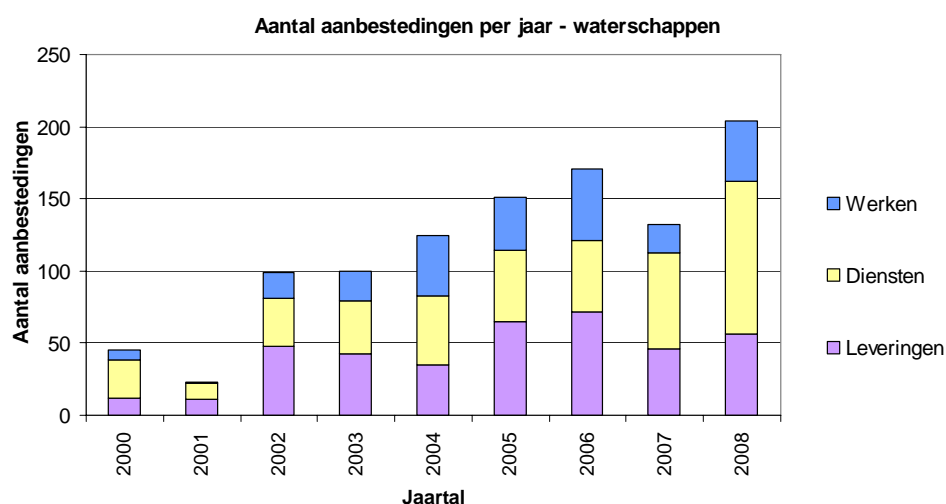
	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 2.428.984	2%	1 / 19	5%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 11.777.474	14%	7 / 38	18%
automatisering / telecommunicatie	€ 10.610.288	34%	10 / 30	33%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 52.904.803	52%	31 / 62	50%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 16.825.418	52%	16 / 38	42%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	-	-	-	-
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 88.983.921	65%	34 / 71	48%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 270.834.134	78%	35 / 74	47%
welzijn	-	-	-	-
hulpverlening	-	-	-	-
(medische) zorg, laboratorium en techniek	-	-	-	-

Tabel 10.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor waterschappen

1003 De inkooppakketgroep 'Grond-, weg- en waterbouw' is de groep met het grootste aanbestedingsplichtige inkoopvolume en het grootste aantal aanbestedingsplichtige inkooppakketten. De naleving op inkoopvolume is voor deze pakketgroep het hoogst. De naleving op de pakketgroepen 'Personeelsgerelateerde zaken' en 'Kantoorinrichting en benodigdheden' is laag.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

1004 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen weergegeven, uitgevoerd door de onderzochte waterschappen over de periode 2000 - 2008, met uitsplitsing naar werken, leveringen en diensten.

Figuur 10.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door waterschappen, uitgesplitst naar type aanbesteding

I005 Het aantal getelde aanbestedingen vertoont na 2003 een stijgende lijn, met een teruggang in het jaar 2007. Deze is vooral veroorzaakt door minder aanbestedingen van leveringen en diensten. Het aantal aanbestedingen van diensten is in 2007 en met name 2008 sterk toegenomen.

11 Naleving academische ziekenhuizen gestegen

Trends in de naleving

1101 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de academische ziekenhuizen. Het nalevingspercentage op basis van inkoopvolumes is gestegen. Vermeldenswaardig is de sterke stijging van het nalevingspercentage voor de aanbesteding van werken, zowel afgemeten aan het aanbestede inkoopvolume als het aantal inkooppakketten.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	24%	59%	57%	65%	23%	57%	50%	54%
Leveringen	31%	67%	60%	61%	28%	64%	62%	60%
Diensten	16%	48%	47%	57%	19%	51%	35%	43%
Werken	42%	35%	72%	92%	25%	29%	67%	88%

Tabel 11.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor academische ziekenhuizen

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

1102 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de academische ziekenhuizen. In lijn met de stijging van het nalevingspercentage bevinden zich in 2008 ook meer ziekenhuizen boven de 60% klasse. In 2006 bevonden, gemeten op inkoopvolume, twee ziekenhuizen zich in de nalevingsklasse 0-20% en twee ziekenhuizen in de 20-40%. Dit is er nu slechts nog één.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	-	1	-	5	2
Inkooppakketten	1	-	3	4	-

Tabel 11.2: frequentieverdeling nalevingspercentages academische ziekenhuizen in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

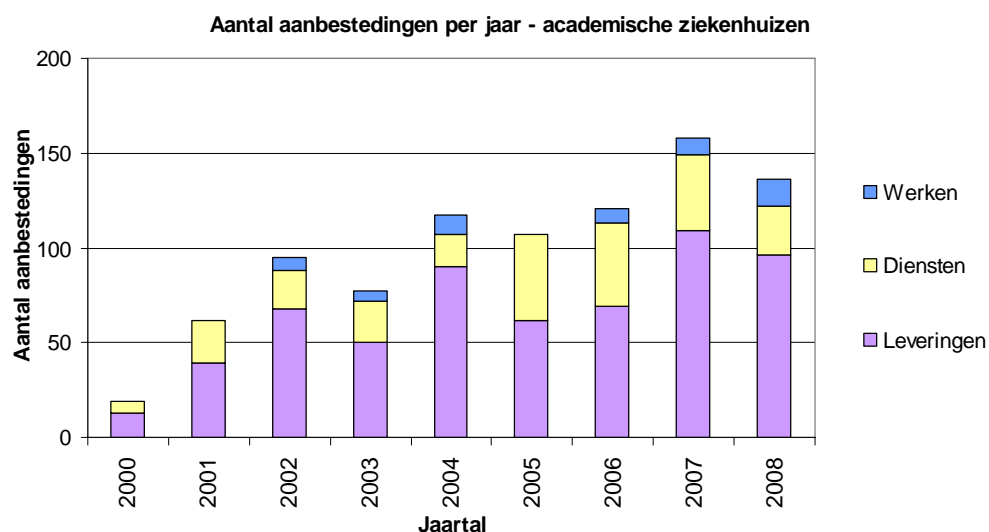
	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 10.090.907	50%	5 / 13	38%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 203.946.000	56%	10 / 40	25%
automatisering / telecommunicatie	€ 13.636.400	98%	7 / 8	88%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 107.880.168	69%	16 / 32	50%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 106.000	100%	1 / 1	100%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	€ 162.812.500	92%	11 / 13	85%
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 151.235.000	53%	20 / 31	65%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	-	-	-	-
welzijn	-	-	-	-
hulpverlening	-	-	-	-
(medische) zorg, laboratorium en techniek	€ 473.210.619	61%	46 / 77	60%

Tabel 11.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor academische ziekenhuizen

1103 De naleving op de pakketgroep 'Vervoer, emballage, verzekeringen' is 100%. Het gaat hier echter slechts over één aanbestedingsplichtig inkooppakket met een beperkt aanbestedingsplichtig inkoopvolume. In die zin is de naleving van 92% op de pakketgroep 'aanschaf/huur gebouwen, installaties' en de naleving van 61% op het pakket 'Medische zorg, laboratorium en techniek' meer van betekenis, gezien de grotere omvang van het aanbestedingsplichtig inkoopvolume.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

1104 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen, uitgevoerd door academische ziekenhuizen, weergegeven over de periode 2000-2008.

Figuur 11.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door academische ziekenhuizen, uitgesplitst naar type aanbesteding

I 105 Het aantal getelde aanbestedingen vertoont in 2007 een duidelijke stijging ten opzichte van de voorgaande jaren. In 2008 neemt het aantal getelde aanbestedingen weer af. Er is echter nog steeds sprake van een toename ten opzichte van het aantal Europese aanbestedingen in 2006.

12 Naleving hogescholen sterk gestegen

Trends in de naleving

I201 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor de hogescholen. Er is een uitsplitsing naar type aanbesteding gemaakt. Het nalevingspercentage zowel op basis van inkoopvolumes als inkooppakketten is sterk gestegen. Vermeldenswaardig is de sterke stijging van het nalevingspercentage van diensten op basis van inkoopvolumes.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	19%	34%	33%	66%	9%	20%	23%	35%
Leveringen	7%	31%	43%	50%	7%	21%	35%	30%
Diensten	13%	29%	11%	61%	10%	17%	13%	32%
Werken	64%	60%	100%	100%	40%	67%	100%	100%

Tabel 12.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor hogescholen

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

I202 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de hogescholen. De verdeling is sterk naar 'rechts' verschoven ten opzichte van 2006. Opmerkelijk is de grote spreiding tussen de nalevingspercentages.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	7	2	4	2	5
Inkooppakketten	8	3	6	3	-

Tabel 12.2: frequentieverdeling van nalevingspercentages hogescholen in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

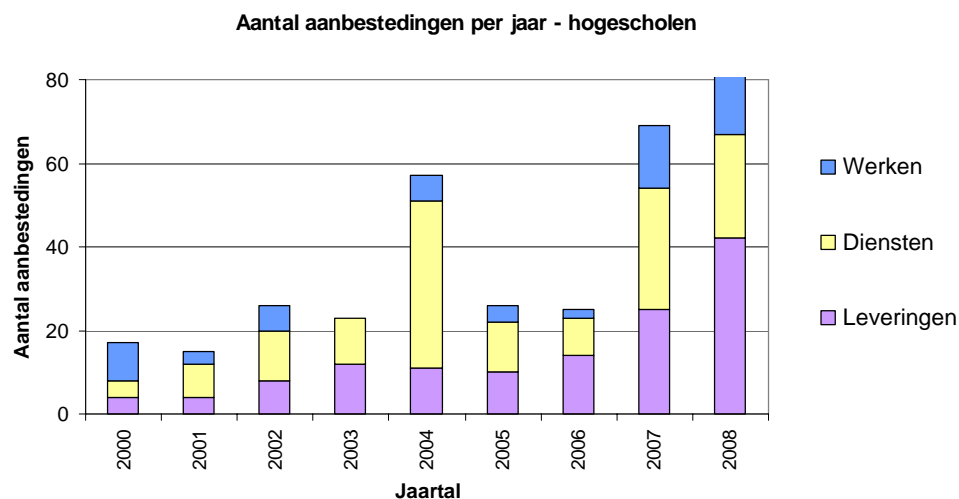
	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 2.138.998	0%	0 / 13	0%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 114.108.386	54%	12 / 39	31%
automatisering / telecommunicatie	€ 7.704.478	43%	11 / 25	44%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 138.982.835	62%	9 / 36	25%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 5.116.409	57%	9 / 16	56%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	€ 91.098.310	100%	12 / 12	100%
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 53.967.989	52%	18 / 63	29%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	-	-	-	-
welzijn	€ 2.053.720	0%	0 / 1	0%
hulpverlening	-	-	-	-
(medische) zorg, laboratorium en techniek	-	-	-	-

Tabel 12.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor hogescholen.

I203 De naleving op de pakketgroep 'Aanschaf/huur gebouwen, installaties' is het hoogst met een nalevingspercentage van 100%. Qua aanbestedingsplichtig inkoopvolume zijn alleen de pakketgroepen 'Adviseurs en flexibele arbeid' en 'Kantoorinrichting en benodigdheden' groter. De naleving op beide pakketgroepen is redelijk te noemen met een naleving van 62% respectievelijk 54%. De naleving op de pakketgroep 'Personeelsgerelateerde zaken' is opvallend laag.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

I204 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen, uitgevoerd door hogescholen, weergegeven over de periode 2000-2008.

Figuur 12.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door hogescholen, uitgesplitst naar type aanbesteding

I205 Het aantal getelde aanbestedingen vertoont in 2007 en 2008 een zeer forse stijging voor alle typen aanbestedingen.

13 Naleving universiteiten sterk gestegen

Trends in de naleving

I301 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor universiteiten. Er is een uitsplitsing naar type aanbesteding gemaakt. Er heeft een sterke stijging plaatsgevonden van de nalevingspercentages voor zowel inkoopvolume als voor aantal inkooppakketten, ongeacht type aanbesteding. Vermeldenswaardig is dat, na een afnemend jaar in 2006, de nalevingspercentages sterk zijn gestegen ten opzichte van alle voorgaande jaren.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	40%	52%	50%	66%	21%	43%	40%	51%
Leveringen	29%	68%	64%	78%	29%	48%	47%	60%
Diensten	17%	35%	34%	53%	14%	35%	31%	42%
Werken	89%	79%	100%	100%	75%	67%	100%	100%

Tabel 13.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor universiteiten

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

I302 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de universiteiten. In vergelijking met 2006, toen een universiteit in de nalevingsklasse van 80-100% zat, zijn dat er nu vijf. Er is sprake van een grote spreiding tussen de klassen.

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	2	2	4	1	5
Inkooppakketten	-	3	6	3	2

Tabel 13.2: frequentieverdeling van nalevingspercentages universiteiten in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

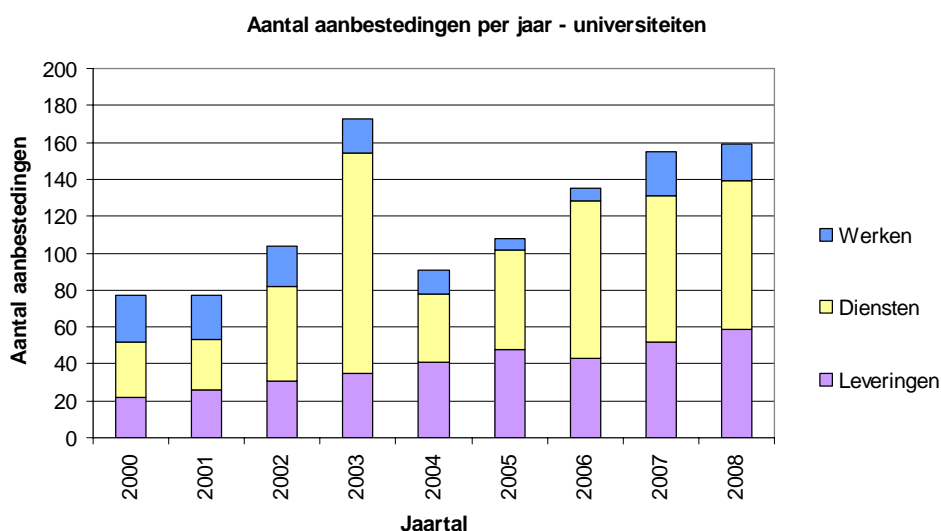
	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 3.532.356	22%	2 / 16	13%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 171.363.277	70%	17 / 43	40%
automatisering / telecommunicatie	€ 29.343.833	60%	13 / 23	57%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 253.510.179	45%	14 / 34	41%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 17.262.114	90%	14 / 20	70%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	€ 61.857.600	100%	6 / 6	100%
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 172.963.364	82%	38 / 57	67%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	€ 6.685.873	0%	0 / 3	0%
welzijn	-	-	-	-
hulpverlening	-	-	-	-
(medische) zorg, laboratorium en techniek	€ 3.971.360	51%	3 / 6	50%

Tabel 13.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor universiteiten

I 303 De naleving op de pakketgroep 'Aanschaf/huur gebouwen, installaties' is het hoogst met een nalevingspercentage van 100%. Hierbij gaat het in totaal om zes aanbestede inkooppakketten. Ook de naleving op de pakketgroepen 'Vervoer, emballage, verzekeringen' en 'Exploitatie, beheer gebouwen en installaties' is hoog te noemen met een nalevingspercentage van 90% respectievelijk 82%. De naleving op de pakketgroep 'Personeelsgerelateerde zaken' blijft achter bij de overige pakketgroepen.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

I 304 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen, uitgevoerd door universiteiten, weergegeven over de periode 2000-2008.

Figuur 13.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door universiteiten, uitgesplitst naar type aanbesteding

1305 Na de piek in 2003 en de daarop volgende daling in 2004 neemt het aantal Europese aanbestedingen weer toe. Vanaf jaar 2006 is het aantal aanbestedingen voor diensten nagenoeg hetzelfde gebleven. Bij werken en leveringen is een stijging waarneembaar.

I 4 Naleving politieregio's gelijk gebleven

Trends in de naleving

I 401 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages weergegeven voor het jaar 2008 en afgezet tegen de percentages in eerdere jaren voor politieregio's. Er is een uitsplitsing naar type aanbesteding gemaakt. De naleving in 2008 op inkoopvolume is voor de politieregio's gemeten in inkoopvolumes nagenoeg gelijk gebleven. De naleving op het aantal pakketten is licht gestegen. De naleving op inkoopvolume van leveringen is in 2008 sterk gedaald ten opzichte van 2006, terwijl dit voor diensten juist sterk is gestegen. De overige percentages zijn gelijk gebleven of licht gestegen.

	Inkoopvolume				Aantal pakketten			
	2002	2004	2006	2008	2002	2004	2006	2008
Alle leveringen, diensten en werken	31%	48%	64%	65%	21%	46%	47%	52%
Leveringen	43%	69%	91%	70%	25%	75%	70%	67%
Diensten	16%	26%	37%	62%	18%	22%	32%	43%
Werken	17%	-	-	-	13%	-	-	-

Tabel I 4.1: vergelijking met nalevingspercentages 2002, 2004 en 2006 voor politieregio's

Frequentieverdeling van nalevingspercentages

I 402 In onderstaande tabel is de frequentieverdeling weergegeven van de nalevingspercentages voor de politieregio's. De spreiding is vergelijkbaar met 2006. Echter, waar in 2006 gemeten in inkoopvolume negen politieregio's zich in de klasse 40-60% bevonden, is dit in 2008 twee. De verschuiving lijkt enigszins naar de klasse 20-40% te zijn gegaan. Voor inkooppakketten is de spreiding ten opzichte van 2006 kleiner

	Klassen				
	0-20%	20-40%	40-60%	60-80%	80-100%
Inkoopvolume	-	7	2	4	2
Inkooppakketten	-	2	9	4	-

Tabel I 4.2: frequentieverdeling van nalevingspercentages politieregio's in 2008

Naleving per inkooppakketgroep

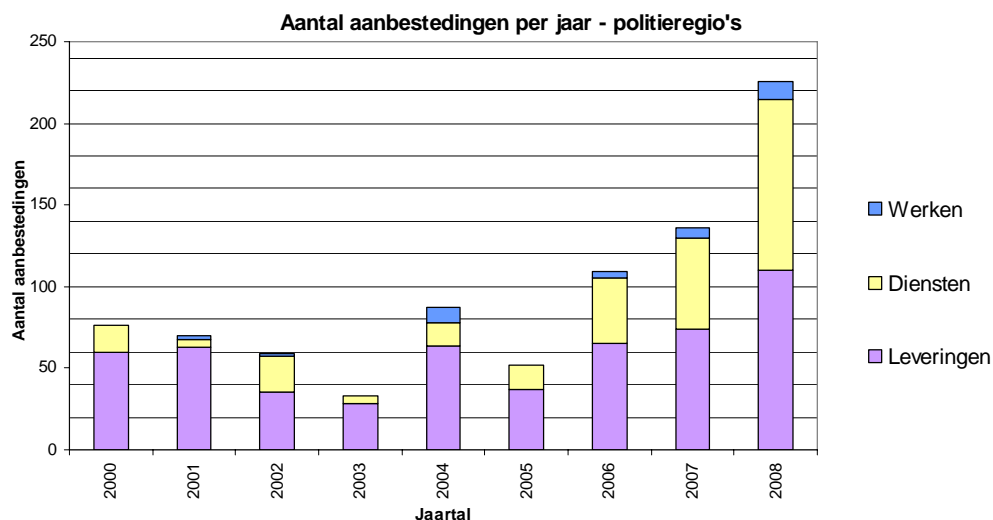
	Aanbestedings- plichtig volume	% obv volume	Pakketten	% obv pakketten
personeelsgerelateerde zaken	€ 27.155.947	21%	8 / 34	24%
kantoorinrichting en benodigdheden	€ 33.832.176	57%	30 / 69	43%
automatisering / telecommunicatie	€ 49.754.051	100%	45 / 45	100%
adviseurs en flexibele arbeid	€ 103.631.373	54%	28 / 71	39%
vervoer, emballage, verzekeringen	€ 106.080.678	68%	10 / 30	33%
aanschaf/huur gebouwen, installaties	€ 253.403	100%	1 / 1	100%
exploitatie, beheer gebouwen, installaties	€ 77.301.549	75%	61 / 91	67%
grond-, weg- en waterbouw (gww)	-	-	-	-
welzijn	€ 410.903	0%	0 / 1	0%
hulpverlening	€ 5.038.709	65%	3 / 13	23%
(medische) zorg, laboratorium en techniek	-	-	-	-

Tabel 14.3: nalevingspercentages per inkooppakketgroep voor politieregio's.

I403 Op twee pakketgroepen is de naleving door politieregio's 100%. Vooral de naleving van 100% op de pakketgroep 'Automatisering/telecommunicatie' is opvallend, omdat dit om 45 inkooppakketten gaat en een aanzienlijk volume. De naleving op de pakketgroep 'Personeelsgerelateerde zaken' blijft relatief achter bij de andere pakketten.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

I404 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen, uitgevoerd door politieregio's, weergegeven over de periode 2000-2008.

Figuur 14.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door politieregio's, uitgesplitst naar type aanbesteding

I405 Het aantal getelde aanbestedingen vertoont sinds 2005 een stijgende trend en in 2008 een duidelijke (voorlopige) piek.

15 Scholen voor voortgezet onderwijs

I501 De sector 'Scholen voor voortgezet onderwijs' maakt voor het eerst onderdeel uit van de Nalevingsmeting. Daarom is gekozen voor een casuïstische aanpak en is de naleving bepaald voor vijftien organisaties op basis van jaarrekeningen. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op het niveau van schoolbesturen, aangezien dat ook het organisatorische niveau is waarop de aanbestedingsplicht ligt. Er is voor gekozen om een relatief kleine steekproef te trekken, omdat op voorhand niet was in te schatten in hoeverre broninformatie voor deze sectoren beschikbaar zou zijn, en deze meting dus als een 'pilot' moest worden gezien.

I502 Binnen deze sector zijn vijftien organisaties onderzocht. Gezien de grootte van de sector (357 organisaties) kunnen de vijftien onderzochte organisaties niet als representatieve afspiegeling van de gehele sector worden beschouwd. Bij de interpretaties van de resultaten van dit onderzoek moet hiermee rekening gehouden worden. De resultaten schetsen wel een eerste beeld.

I503 Bij een volgende Nalevingsmeting is het relatief eenvoudig mogelijk om de steekproef in deze sector uit te breiden, doordat de jaarrekeningen volgens een uniforme standaard beschikbaar zijn bij de Centrale Financiën Instellingen (CFI), een uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Naleving in 2008

I504 In onderstaande tabel zijn de nalevingspercentages opgenomen voor het jaar 2008 voor de vijftien onderzochte scholen voor voortgezet onderwijs. De nalevingspercentages zijn relatief laag.

<i>% volume</i>	Totale naleving	Naleving Leveringen	Naleving Diensten
VO 1	0%	0%	0%
VO 2	27%	31%	0%
VO 3	0%	0%	0%
VO 4	0%	0%	0%
VO 5	0%	0%	-
VO 6	11%	0%	100%
VO 7	14%	0%	71%
VO 8	26%	0%	55%
VO 9	19%	0%	33%
VO 10	0%	0%	0%
VO 11	24%	0%	38%
VO 12	0%	0%	0%
VO 13	0%	0%	-
VO 14	11%	19%	0%
VO 15	9%	0%	31%

Tabel 15.1: nalevingspercentage op inkoopvolume voor VO-scholen in 2008

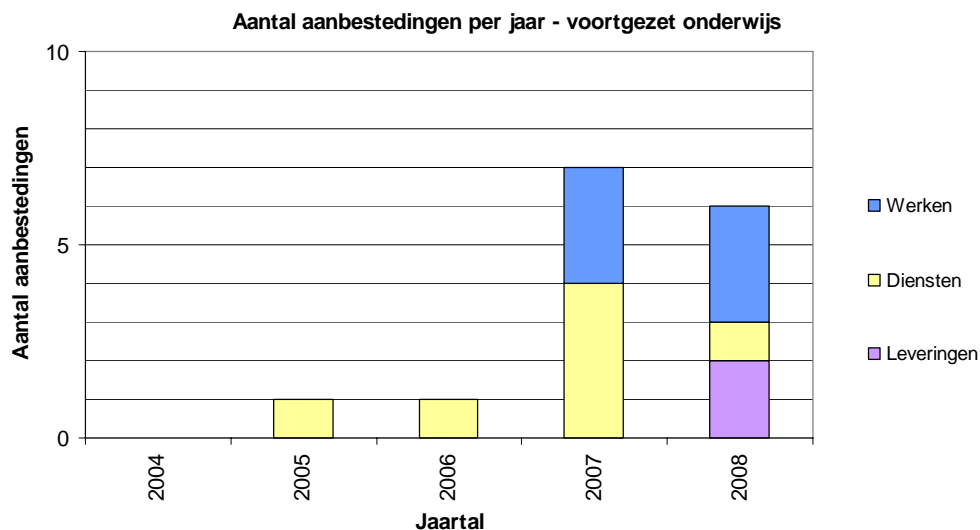
% pakketten	Totale naleving	Naleving Leveringen	Naleving Diensten
VO 1	0%	0%	0%
VO 2	17%	25%	0%
VO 3	0%	0%	0%
VO 4	0%	0%	0%
VO 5	0%	0%	-
VO 6	25%	0%	100%
VO 7	17%	0%	50%
VO 8	17%	0%	33%
VO 9	20%	0%	50%
VO 10	0%	0%	0%
VO 11	8%	0%	13%
VO 12	0%	0%	0%
VO 13	0%	0%	-
VO 14	14%	25%	0%
VO 15	14%	0%	33%

Tabel 15.2: nalevingspercentage op inkooppakketten voor VO-scholen in 2008

1505 Wel valt op dat daar waar er scholen zijn met nalevingspercentages groter dan 0%, dit veelal voor meerdere type aanbestedingen het geval is.

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

1506 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen, uitgevoerd door de scholen voor voortgezet onderwijs in de steekproef, weergegeven over de onderzoeksperiode 2004 - 2008.

Figuur 15.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door VO-scholen in de steekproef, uitgesplitst naar type aanbesteding

1507 Het aantal getelde aanbestedingen is laag (gemiddeld minder dan een Europese aanbesteding per schoolbestuur), wat in lijn ligt met de gemeten nalevingspercentages. Over 2004 zijn geen Europese aanbestedingen gevonden. Opgemerkt wordt er geen aanbestedingsplichtig inkoopvolume is geregistreerd voor deze sector, zoals blijkt uit de tabellen 15.1 en 15.2, maar dat er wel een aanbesteding van werken is uitgevoerd, bestaande uit drie percelen.

I 6 Regionale opleidingscentra

Naleving in 2008

I 601 De sector 'Regionale opleidingscentra' maakt voor het eerst onderdeel uit van de Nalevingsmeting. Daarom is gekozen voor een casuïstische aanpak en is de naleving bepaald voor vijftien organisaties op basis van jaarrekeningen. Net als voor de scholen voor voortgezet onderwijs, moeten ook de resultaten in dit hoofdstuk met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd in verband met de lage representativiteit van de steekproef.

I 602 In tabel I 6.1 zijn de nalevingspercentages opgenomen voor het jaar 2008 voor regionale opleidingscentra. Opmerkelijk is dat de nalevingspercentages gemeten op inkoopvolume veel hoger zijn dan op basis van aantal inkooppakketten. Blijkbaar zijn relatief vaak aanbestedingsplichtige inkooppakketten met een hoog inkoopvolume Europees aanbesteed.

<i>% volume</i>	Totale naleving	Naleving Leveringen	Naleving Diensten	Naleving Werken
ROC 1	37%	0%	70%	-
ROC 2	0%	0%	0%	-
ROC 3	0%	0%	0%	-
ROC 4	76%	49%	84%	-
ROC 5	7%	7%	8%	-
ROC 6	28%	56%	4%	-
ROC 7	83%	81%	89%	-
ROC 8	2%	0%	3%	-
ROC 9	53%	9%	60%	-
ROC 10	1%	3%	0%	-
ROC 11	90%	0%	99%	100%
ROC 12	24%	65%	12%	0%
ROC 13	61%	0%	96%	100%
ROC 14	92%	82%	99%	-
ROC 15	71%	39%	89%	-

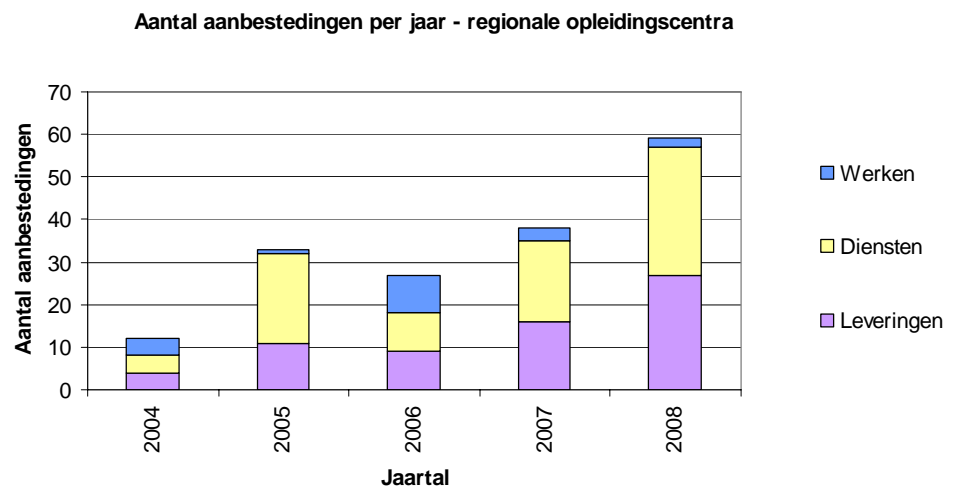
Tabel I 6.1: nalevingspercentage op inkoopvolume voor regionale opleidingscentra in 2008

% pakketten	Totale naleving	Naleving Leveringen	Naleving Diensten	Naleving Werken
ROC 1	20%	0%	40%	-
ROC 2	0%	0%	0%	-
ROC 3	0%	0%	0%	-
ROC 4	33%	33%	33%	-
ROC 5	15%	17%	14%	-
ROC 6	20%	33%	11%	-
ROC 7	44%	33%	50%	-
ROC 8	13%	0%	20%	-
ROC 9	15%	25%	11%	-
ROC 10	7%	20%	0%	-
ROC 11	50%	0%	60%	100%
ROC 12	24%	33%	20%	0%
ROC 13	40%	0%	50%	100%
ROC 14	50%	33%	60%	-
ROC 15	53%	50%	56%	-

Tabel 16.2: nalevingspercentage op inkooppakketten voor regionale opleidingscentra in 2008

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

I 603 In onderstaande figuur is het aantal getelde Europese aanbestedingen, uitgevoerd door regionale opleidingscentra, weergegeven over de onderzochte periode 2004 - 2008.

Figuur 16.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar door regionale opleidingscentra, uitgesplitst naar type aanbesteding

I 604 Het aantal Europese aanbestedingen vanaf 2004 neemt geleidelijk toe. Het aantal aanbestedingen voor diensten en leveringen is nagenoeg gelijk. Het aantal Europese aanbestedingen van werken neemt in verhouding tot de andere twee typen af.

17 ZBO's en agentschappen

I701 Voor de ZBO's en agentschappen is gekozen voor een casuïstische aanpak en is de naleving bepaald voor vijf organisaties op basis van inkoopdiagnoses. De resultaten kunnen daarom niet worden gegeneraliseerd voor de hele sector, maar hebben uitsluitend betrekking op de steekproef. De steekproef komt niet overeen met de Nalevingsmeting 2006. Eén organisatie was niet in de gelegenheid een inkoopdiagnose aan te leveren. Daarom is een nieuwe organisatie in de steekproef opgenomen.

Naleving in 2008

I702 In onderstaande tabellen zijn de nalevingspercentages opgenomen voor het jaar 2008 voor de vijf onderzochte agentschappen/ZBO's.

% volume	Totale naleving	Naleving Leveringen	Naleving Diensten
Agentschap/ZBO 1	91%	62%	95%
Agentschap/ZBO 2	16%	3%	24%
Agentschap/ZBO 3	82%	97%	78%
Agentschap/ZBO 4	94%	93%	96%
Agentschap/ZBO 5	82%	88%	80%

Tabel 17.1: nalevingspercentage op inkoopvolume voor agentschappen/ZBO's in 2008

% pakketten	Totale naleving	Naleving Leveringen	Naleving Diensten
Agentschap/ZBO 1	70%	60%	73%
Agentschap/ZBO 2	22%	14%	25%
Agentschap/ZBO 3	67%	73%	64%
Agentschap/ZBO 4	63%	50%	73%
Agentschap/ZBO 5	60%	75%	53%

Tabel 17.2: nalevingspercentage op inkooppakket voor agentschappen/ZBO's in 2008

I703 Uit de brongegevens blijkt dat er geen aanbestedingsplichtige werken zijn bij de organisaties uit de steekproef in 2008. Voor een van de vijf organisaties is de naleving substantieel lager dan de rest. De overige vier organisaties hebben een vergelijkbare naleving op basis van het inkoopvolume en het aantal pakketten.

Trends in de naleving

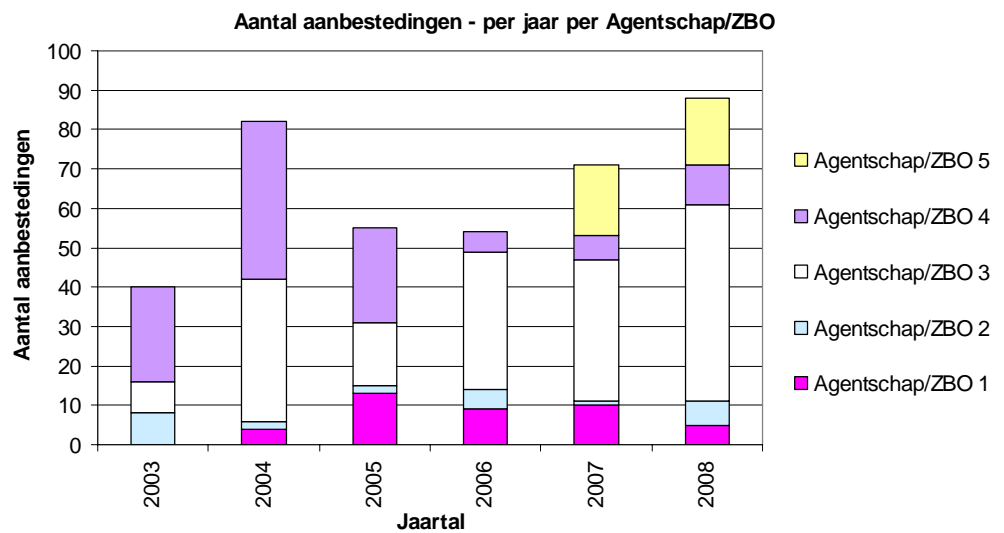
I704 De ontwikkeling in de naleving in 2008 ten opzichte van 2006 is slechts voor vier van de vijf agentschappen/ZBO's vast te stellen, omdat agentschap/ZBO 5 nieuw is in de steekproef. Het totaalbeeld is dat de naleving voor de vier agentschappen/ZBO's die in 2006 ook onderdeel uitmaakten van het onderzoek, licht is gedaald.

Leveringen en Diensten	Volume		Pakketten	
	2006	2008	2006	2008
Agentschap/ZBO 1	94%	91%	78%	70%
Agentschap/ZBO 2	53%	16%	37%	22%
Agentschap/ZBO 3	83%	82%	79%	67%
Agentschap/ZBO 4	87%	94%	77%	63%

Tabel 17.3: Vergelijking met nalevingspercentages 2006 voor Agentschappen/ZBO's

Ontwikkeling aantal Europese aanbestedingen

1705 In onderstaande figuur is de trend in het aantal getelde Europese aanbestedingen door de vijf agentschappen en ZBO's weergegeven over de periode 2003 - 2008.

Figuur 17.1: aantal getelde Europese aanbestedingen per jaar van vijf agentschappen/ZBO's

1706 Voor alle vijf agentschappen/ZBO's geldt dat het aantal aanbestedingen fluctueert in de loop der jaren. Doordat er per individuele organisatie wordt gerapporteerd, is dit een logische trend; een organisatie heeft immers niet elk jaar een gelijk aantal aanbestedingsplichtige inkooppakketten. Agentschap/ZBO 3 heeft in de afgelopen jaren het grootste aantal aanbestedingen uitgevoerd.

A Meetmethodiek

1 Deze bijlage gaat in detail in op de gehanteerde meetmethodiek voor de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008. Allereerst gaan wij in op de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de meetmethodiek. Daarna beschrijven wij de verschillende stappen van de meetmethodiek, waarbij wij aangeven welke verfijningen zijn doorgevoerd in de meetmethodiek in vergelijking met de meting over 2006. Tot slot worden de methoden beschreven die de onderzoekers hebben toegepast om de meetmethodiek en de onderzoeksresultaten intensief te valideren.

Uitgangspunten meetmethodiek

2 In het onderzoek zijn uitgangspunten gehanteerd voor het interpreteren van verzamelde gegevens en het berekenen van de relevante cijfers. Dit is onontkoombaar bij een (juridisch) complex onderzoek als dit. De onderzoekers achten het van belang dat van de uitgangspunten wordt kennisgenomen voor de juiste interpretatie van de resultaten. Vanzelfsprekend geldt dat ieder uitgangspunt invloed kan hebben gehad op de resultaten van het onderzoek. Bij het ontwikkelen en verfijnen van de meetmethodiek is ervoor gezorgd dat de uitgangspunten zoveel mogelijk aansluiten bij de realiteit van de inkooppraktijk.

3 In deze paragraaf worden de uitgangspunten van het onderzoek omschreven en (juridisch) onderbouwd, uitgesplitst naar uitgangspunten voor de bepaling van de aanbestedingsplicht in een inkooppakket en voor de bepaling of een aanbestedingsplichtig pakket Europees is aanbesteed.

Uitgangspunten voor bepaling van de aanbestedingsplicht

Gehanteerde richtlijnen

4 De Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn in nationale wetgeving geïmplementeerd, namelijk in het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao). Voor dit onderzoek is rechtmatigheid met betrekking tot het Bao daarom leidend. De achterliggende Europese aanbestedingsrichtlijnen (2004/18/EG) blijven in dit rapport verder buiten beschouwing.

5 Het komt voor dat aanbestedende diensten eigen beleidsregels vaststellen ter naleving van de aanbestedingsverplichtingen. Deze regelgeving wordt in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten, evenals het Besluit aanbestedingsregels voor speciale sectoren (Bass; implementatie van 2004/17/EG). Ook eventuele 'Bass-activiteiten' van bijvoorbeeld gemeenten vallen dus buiten het onderzoek.

Het begrip 'aanbestedende dienst'

6 Het uitgangspunt voor het onderzoek is dat de aanbestedingsplicht op het niveau ligt van de aanbestedende dienst. De definitie van het begrip aanbestedende dienst is in de praktijk aan discussie onderhevig. In het Bao wordt een aanbestedende dienst als volgt gedefinieerd: “de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap, een publiekrechtelijke instelling of een samenwerkingsverband van deze overheden of publiekrechtelijke instellingen”.

7 In de praktijk geeft met name het begrip 'publiekrechtelijke instelling' aanleiding tot vragen. Onder 'publiekrechtelijke instelling' wordt verstaan, iedere instelling die:

- (a) Is opgericht met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang anders dan die van industriële of commerciële aard;
- (b) Rechtspersoonlijkheid heeft;
- (c) Waarvan ofwel de activiteiten in hoofdzaak door de Staat, de territoriale of andere publiekrechtelijke instellingen worden gefinancierd, ofwel het beheer is onderworpen aan toezicht door deze laatste, ofwel de leden van de directie, de Raad van Bestuur of de Raad van Toezicht zijn aangewezen voor meer dan de helft door de Staat, de territoriale lichamen of andere publiekrechtelijke instellingen.

8 Om voor dit onderzoek te bepalen wie de aanbestedende diensten in iedere onderzochte sector zijn, is onder andere gebruikgemaakt van beschikbare lijsten van de verschillende sectorale vertegenwoordigers, zoals de Unie van Waterschappen en de hbo-raad. Voor de identificatie van de kerndepartementen is in een aantal gevallen contact gezocht met het desbetreffende departement om te achterhalen welke organisatieonderdelen wel en niet tot het kerndepartement gerekend moeten worden.

Het begrip 'overheidsopdracht'

9 Van belang in het onderzoek is wat te duiden is als een overheidsopdracht. In het Bao zijn hiervoor omschrijvingen gegeven. Hierbij geldt een aantal uitzonderingen waarmee wij in het onderzoek rekening hebben moeten houden. De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd:

- (a) Openbaar vervoer: op grond van het Bao hoeven concessies voor de uitoefening van openbaar vervoer niet conform het Bao te worden aanbesteed. De Wet personenvervoer 2000 bepaalt dat de concessie voor openbaar vervoer wel dient te worden aanbesteed. Dit is dan ook de reden dat wij in het onderzoek concessies van openbaar vervoer wel als aanbestedingsplichtige opdracht hebben meegenomen;
- (b) Concessies: concessies voor diensten vallen buiten de werking van het Bao. Concessies voor openbare werken en leveringen dienen wel te worden aanbesteed. Deze opdrachten komen echter vrij zelden voor, vandaar dat dergelijke opdrachten buiten de reikwijdte van het onderzoek zijn gehouden;

- (c) Publiek-private samenwerking: het komt voor dat private grondeigenaren met een gemeente een vennootschap oprichten waarin zij hun grondposities inbrengen in ruil voor bouwvolume. Dergelijke constructies zijn buiten de reikwijdte van ons onderzoek gebleven.

10 Steeds vaker worden werkzaamheden van overheden uitbesteed aan andere overheden, waarmee ook de eventuele aanbestedingsplicht wordt verlegd. Een voorbeeld hiervan zijn laboratoriumdiensten voor waterschappen. Het is in dat geval ook mogelijk dat de inbestedende organisatie (in dit geval het Waterschapshuis) de werkzaamheden in eigen beheer uitvoert en hiervoor dus geen aanbesteding in de markt zet. In de Nalevingsmeting wordt uitbesteding aan een andere aanbestedende dienst niet zichtbaar, terwijl de uitgaven middels facturen wel zichtbaar worden in het inkoopvolume van de aanbestedende dienst. Hiervoor is dan echter geen Europese aanbesteding uitgevoerd. Per sector is redelijk goed aan te geven bij welke inkooppakketten uitbesteding aan andere aanbestedende diensten kan plaatsvinden. Hieraan is tijdens de validatiegesprekken extra aandacht besteed.

Raming van de inkoopbehoefte en homogeniteit

11 Om te bepalen of een aanbestedende dienst een overheidsopdracht dient aan te besteden conform het Bao, dient de aanbestedende dienst een raming te maken. De hoogte van de realistische raming (exclusief btw, inclusief rekenvergoeding en eventuele opties en verlengingen) bepaalt of de betreffende drempelwaarde wordt overschreden. Het uitgangspunt bij het bepalen van de raming is dat inkoopbehoeften binnen een aanbestedende dienst bij de start van het begrotingsjaar goed voorspelbaar zijn, zodat het Europees aanbesteden en afsluiten van organisatiebrede langlopende contracten door aanbestedende diensten mogelijk is.

12 Een belangrijk uitgangspunt dat aan de toepassing van de drempelwaarden ten grondslag ligt, is dat de opdrachten niet mogen worden gesplitst met het doel de toepassing van het Bao te omzeilen⁷. Over de vraag wanneer sprake is van één overheidsopdracht voor een werk, dan wel van meerdere afzonderlijke overheidsopdrachten heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (HvJEG) uitspraak gedaan⁸. Volgens het HvJEG dient deze vraag te worden beantwoord op basis van de economische en technische functies van de betrokken werken. Zo kunnen bijvoorbeeld straatverlichtingsnetten en een elektriciteitsdistributienet niet als één werk worden beschouwd. Dit omdat de technische functie verschilt: een straatverlichtingsnet dient ter verlichting van openbare wegen, terwijl een elektriciteitsnetwerk ertoe dient elektriciteit te transporteren naar de individuele eindgebruiker.

---

⁷ Verwezen wordt naar artikel 9, Bao.

⁸ Arrest van het Hof van Justitie inzake Vénday d.d. 5 oktober 2000, zaaknr.: C-16/98.

13 Ook de economische functie verschilt: de instantie die zorg draagt voor de openbare verlichting draagt deze kosten zelf, zij het dat zij deze via belastingen kan doorberekenen aan de bewoners ter plaatse. De kosten van de elektriciteit dienen te worden betaald door de individuele afnemer naar rato van zijn verbruik.

14 In de uitspraak oordeelt het HvJEG verder dat bijvoorbeeld de volgende factoren niet van primair belang zijn voor het antwoord op de vraag of er sprake is van één 'werk' in de zin van de Richtlijn:

- (a) Meerdere aanbestedende diensten plaatsen gezamenlijk een opdracht;
- (b) Meerdere opdrachten worden geplaatst die (onderdelen van) hetzelfde werk betreffen;
- (c) Een werk kan redelijkerwijs door één onderneming worden uitgevoerd.

15 Doorslaggevend is of een werk is bestemd om in z'n geheel een economische of technische functie te vervullen. Bovengenoemde factoren kunnen onder omstandigheden wel aanwijzingen zijn dat het om één werk gaat - of juist niet - maar kunnen daarbij niet doorslaggevend zijn.

16 Uit de jurisprudentie van het HvJEG kan naar onze mening ook lering worden getrokken voor de beoordeling of er sprake is van één of meerdere overheidsopdrachten voor leveringen en diensten. Beoordeeld moet worden of opdrachten, gezien de economische of technische functionaliteit waarop zij betrekking hebben, één geheel vormen en derhalve als één overheidsopdracht moeten worden beschouwd. Eerder genoemde factoren (a) tot en met (c) kunnen daarbij wel aanwijzingen opleveren, maar niet doorslaggevend zijn.

17 Uit het bovenstaande mag onder meer blijken dat als meerdere aanbestedende diensten opdrachten plaatsen waarvan het voorwerp functioneel samenhangt (bijvoorbeeld: meerdere aanbesteders kopen software in die in één netwerk moet gaan functioneren), de waarde van deze opdrachten moet worden opgeteld om te bezien of de toepasselijke drempelwaarde wordt overschreden. Dat is naar onze mening de meest aannemelijke uitleg van het Bao, gegeven de beschikbare jurisprudentie. Opnieuw moet opgemerkt worden dat de aanbestedingsregelgeving op dit punt onduidelijk is.

18 Het Bao bepaalt in artikel 9, lid 9 dat wanneer de aankoop van homogene goederen in verschillende percelen wordt geplaatst de totale waarde van deze percelen moet worden opgeteld voor de bepaling van de totale waarde van deze opdracht. Het Bao laat zich niet uit over de vraag wat onder homogene producten moet worden verstaan. In haar Handleiding bij de oude Richtlijn Leveringen (93/36/EEG) heeft de Commissie homogene producten kortweg omschreven als producten die voor eenzelfde doel bestemd zijn. Als voorbeelden worden genoemd de leveringen van verschillende levensmiddelen en van verschillende kantoormeubelen. De afbakening van homogene en niet-homogene goederen is daarmee een 'grijs gebied' dat in de praktijk uiteenlopend wordt geïnterpreteerd.

19 In dit onderzoek wordt, bij het bepalen van de aanbestedingsplicht, een belangrijk onderscheid gemaakt tussen homogene inkooppakketten en inkooppakketten met een beperkte homogeniteit. Voorbeelden van homogene inkooppakketten zijn schoonmaak, catering, kantoorartikelen en uitzendkrachten. Sommige inkooppakketten bestaan echter uit niet of beperkt samenhangende opdrachten of projecten. Dit noemen wij pakketten met een beperkte homogeniteit. Voorbeelden hiervan zijn opdrachten in de Grond-, weg- en waterbouw (GWW), de Burgerlijke en Utiliteitsbouw (B&U), aanschaf van hard- en software en de inkoop van adviesdiensten.

20 Ten behoeve van dit onderzoek is gesteld dat de aanbestedingsplicht voor uitgaven in homogene inkooppakketten ligt op het niveau van het inkooppakket. Dat wil zeggen dat het totale inkoopvolume in het inkooppakket bepalend is of het desbetreffende pakket aanbestedingsplichtig is. Bij pakketten met een beperkte homogeniteit ligt de aanbestedingsplicht op opdrachtniveau. Dat wil zeggen dat per te verstrekken opdracht, bijvoorbeeld de aanschaf van een softwarepakket, moet worden bepaald of de opdrachtwaarde boven of onder het toepasselijke drempelbedrag ligt. Verderop wordt beschreven hoe dit is geoperationaliseerd.

Stabiliteit van het uitgavenpatroon

21 Een aanbestedende dienst geeft niet ieder jaar dezelfde hoeveelheid geld uit aan het verwerven van goederen, diensten en werken. Over het algemeen fluctueren deze uitgaven niet substantieel, met uitzondering van speciale projecten of investeringen.

22 Het uitgangspunt in het onderzoek is dat het uitgavenpatroon qua omvang en inhoud de afgelopen jaren niet substantieel is gewijzigd per aanbestedende dienst, met uitzondering van inflatie en die gevallen waarbij de inkoopbepalende kenmerken in de afgelopen jaren sterk zijn gestegen of gedaald, zoals gemeenten waarvan het inwoneraantal de afgelopen jaren snel is gestegen en organisaties die recentelijk zijn gefuseerd.

Omgang met subsidies en betalingen in natura

23 Subsidies en betalingen in natura blijven buiten beschouwing in het onderzoek, hoewel er soms forse bedragen in omgaan. Betalingen in natura moeten in de praktijk weliswaar worden meegeteld bij het vaststellen van de aanbestedingsplicht, maar informatie over de omvang hiervan is niet uit de brondata te verkrijgen. Het is tevens mogelijk dat uitgaven ten onrechte als subsidies zijn geregistreerd. In dit onderzoek is daarop geen zicht te krijgen.

Gehanteerde inkoopstrategie

24 De inkoopstrategie van organisaties is bepalend voor de duur van contracten die in de praktijk worden afgesloten met leveranciers. Omdat de contractduur bepalend is over welke periode de jaarlijkse inkopen moeten worden opgeteld, is de gehanteerde inkoopstrategie een belangrijke factor in de Nalevingsmeting.

25 Het uitgangspunt in het onderzoek is dat de inkoopstrategie voor contracten in de exploitatiesfeer is gericht op het afsluiten van meerjarencontracten. Voor de bepaling van de aanbestedingsplicht wordt de opdrachtwaarde over de gehele looptijd opgeteld, met een maximum van vier jaar. Met vertegenwoordigers uit de verschillende sectoren is gezamenlijk vastgesteld wat een in de praktijk gebruikelijke looptijd is van contracten die worden afgesloten. Tevens is hiervoor informatie gebruikt uit aankondigingen voor Europese aanbestedingen over af te sluiten contracten.

Uitgangspunten voor vaststelling wat Europees is aanbesteed

Aankondiging van opdracht en gunningspublicatie geldt als uitgangspunt

26 In formele zin is uitsluitend sprake van een afgeronde Europese aanbesteding als er een gunningsbesluit is toegezonden aan het Bureau voor Officiële Publicaties in Luxemburg. Binnen het onderzoek is echter het uitgangspunt gehanteerd dat een aanbestedingsplichtig inkooppakket correct Europees is aanbesteed, indien minimaal één aankondiging of gunningspublicatie in de TED-database is geregistreerd.

27 Omdat slechts in circa 50% van de gevallen een gunningsbesluit wordt gepubliceerd, zou het alleen maar meetellen van gunningsbesluiten tot een vertekening leiden van de nalevingspercentages. Niet onderzocht is of de Europese aanbesteding correct is uitgevoerd (of bijvoorbeeld de juiste termijnen zijn gehanteerd en transparante selectiecriteria zijn toegepast). Aanbestedingen waarvan in de TED-database is gepubliceerd dat deze gestaakt zijn of dat geen gunning heeft plaatsgevonden, zijn buiten beschouwing gelaten.

28 De TED-database is gebruikt als bron voor alle publicaties. Indien een Europese aanbesteding daar niet is gemeld, is deze niet geteld als zijnde een uitgevoerde Europese aanbesteding. Bij zoeken naar aanbestedingen in de TED-database is het aantal jaren dat terug wordt gekeken gelijk aan de contractduur die wordt gehanteerd bij dat inkooppakket vermeerderd met één jaar. De getelde aantallen Europese aanbestedingen zijn gevalideerd aan de hand van een download uit de TED-database die voor dit onderzoek is ontvangen van de Europese Commissie.

Aanname gebruik afgesloten contract als resultaat van een uitgevoerde Europese aanbesteding

29 In de praktijk blijkt dat, indien een contract is afgesloten na afronding van een Europese aanbesteding, niet de gehele aanbestedende dienst daarvan in alle gevallen gebruikmaakt. Het zogenaamde *maverick buying* komt bewust en onbewust voor. Gevolgen hiervan voor de mate waarin er Europees is aanbesteed, zijn niet meegenomen.

30 Het in het onderzoek gehanteerde uitgangspunt is dat, indien een Europese aanbesteding is uitgevoerd voor een specifiek inkooppakket, de gehele aanbestedende dienst gebruikmaakt van het (mantel)contract. Europese aanbestedingen worden binnen departementen vaak door centrale inkoopafdelingen uitgevoerd die organisatorisch binnen het kerndepartement zijn gepositioneerd. Deze Europese aanbestedingen kunnen betrekking hebben op het gehele departement of op specifieke zelfstandig aanbestedende diensten binnen het departement. Wij gaan ervan uit dat de aanbestedingen door kerndepartementen tot contracten leiden waarvan het kerndepartement in ieder geval ook zelf gebruikmaakt.

Samenwerking tussen aanbestedende diensten

31 Steeds vaker werken aanbestedende diensten samen bij het uitvoeren van Europese aanbestedingen. Ook kleinere gemeenten doen vaak aan dergelijke aanbestedingen mee, hoewel zij voor het desbetreffende pakket niet altijd aanbestedingsplichtig zijn. Uit regelgeving en jurisprudentie volgt dat het voorwerp en de omvang van een overheidsopdracht voor inschrijvers bepaalbaar moet zijn. In principe moet daarom inzichtelijk worden gemaakt welke aanbestedende diensten gebruik kunnen maken van het aanbestede contract en in ieder geval wat de reëel geschatte omvang is van het contract. Uitgangspunt in dit onderzoek is dat de deelnemende aanbestedende diensten in de publicaties in de TED-database moeten zijn vermeld. Bij het zoeken in de TED-database naar uitgevoerde aanbestedingen van een bepaalde aanbestedende dienst is daarom geselecteerd op aanbestedingen die door deze organisatie zelf zijn uitgevoerd, of in samenwerking met andere aanbestedende diensten.

Stappen meetmethodiek

32 De gevolgde meetmethodiek om deze 'naleving' te bepalen, kent de volgende vier stappen die hieronder in detail worden beschreven:

Stap 1: Bepaling van het inkoopvolume per inkooppakket;

Stap 2: Bepaling van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume (per organisatie);

Stap 3: Vaststelling of er voor het betreffende inkooppakket Europees is aanbesteed;

Stap 4: Bepaling van de nalevingspercentages.

Stap I: Bepaling inkoopvolume per inkooppakket

33 Een belangrijk onderdeel van de meetmethodiek is het vaststellen van het inkoopvolume per inkooppakket van de aanbestedende diensten in de steekproef. Dit is immers de basis voor de bepaling of een inkooppakket Europees moet worden aanbesteed.

34 Inkoop wordt, binnen de context van dit onderzoek, beschouwd als de totale uitgaven van een aanbestedende dienst minus de directe personeelslasten (salarissen, sociale lasten et cetera), subsidies (inkomensoverdrachten), kapitaallasten en verschuldigde belastingen. In stap I van de meetmethodiek wordt voor iedere aanbestedende dienst uit de steekproef het inkoopvolume bepaald. Deze paragraaf geeft een uiteenzetting over de wijze waarop dit plaatsvindt.

Gegevensbronnen

35 Voor alle organisaties uit de steekproef is in deze stap het inkoopvolume per inkooppakket bepaald. Dit vindt, afhankelijk van de sector, plaats op basis van jaarrekeningen (deze zijn meestal openbaar beschikbaar) of opgevraagde inkoopdiagnoses (zie figuur A-1). In een inkoopdiagnose wordt (onder andere) per inkooppakket vastgesteld hoeveel geld er per boekjaar is besteed aan een bepaald soort inkoop, zoals kantoorartikelen, schoonmaak of de aanleg van wegen. In voorgaande nalevingsonderzoeken is daar waar inkoopdiagnoses ontbraken veelvuldig gebruikgemaakt van jaarrekeningen. Het is onze ervaring dat het sterk per sector afhangt in hoeverre deze jaarrekeningen toegankelijk zijn en voor dit onderzoek bruikbare informatie opleveren. Wij hebben er in dit onderzoek naar gestreefd om zoveel mogelijk de optimale bron te hanteren. Dit houdt bijvoorbeeld in dat wij, op grond van onze eerdere ervaringen, voor gemeenten via een mailing van de VNG aan alle gemeenten, inkoopvolumes op basis van inkoopdiagnoses hebben opgevraagd en van een deel ook hebben verkregen⁹. Gemeenten verantwoordden hun uitgaven immers meestal naar beleidsprogramma's of naar zeer globale kostensoorten.

Sector	Bron inkoopvolumes
Kerndepartementen	Inkoopdiagnoses
Agentschappen en ZBO's	Inkoopdiagnoses
Gemeenten	Inkoopdiagnoses
Provincies	Inkoopdiagnoses
Waterschappen	Jaarrekeningen/inkoopdiagnoses
Academische ziekenhuizen	Jaarrekeningen

⁹ In de verkregen inkoopdiagnoses werd overigens regelmatig een andere inkooppakketindeling gebruikt dan in de standaard van dit onderzoek. Dit betekent dat een bewerkingsslag is uitgevoerd op deze inkoopdiagnoses, waarbij de inkoopvolumes naar de standaardinkooppakketindeling (bijlage D) zijn omgezet.

Sector	Bron inkoopvolumes
Hogescholen	Jaarrekeningen/inkoopdiagnoses
Universiteiten	Jaarrekeningen/inkoopdiagnoses
Scholen voor voortgezet onderwijs	Jaarrekeningen ¹⁰
Regionale opleidingscentra	Jaarrekeningen ¹⁰
Politieregio's (inclusief KLPD)	Inkoopdiagnoses

Tabel A.1: Bron inkoopvolumes per sector

36 Bij bepaalde sectoren is gebruikgemaakt van een steekproef van aanbestedende diensten op basis waarvan uitspraken over de hele sector worden gedaan. In deze meting zijn dat de waterschappen, hogescholen, scholen voor voortgezet onderwijs, regionale opleidingscentra en politieregio's. Om onzuiverheid van de onderzoeksresultaten te voorkomen, is vooraf een duidelijk afgebakende steekproef getrokken. Aan aanbestedende diensten die binnen de steekproef vallen, is gevraagd een inkoopdiagnose aan te leveren. Indien zij dat niet wilden of konden, is gebruikgemaakt van jaarrekeningen voor deze organisaties. Er zijn dus geen aanbestedende diensten buiten de steekproef benaderd voor inkoopdiagnoses (oversampling). Het is immers niet ondenkbaar dat aanbestedende diensten die sneller of überhaupt inkoopdiagnoses aanleveren aan de onderzoekers, gemiddeld genomen de Europese aanbestedingsrichtlijnen beter naleven. Het meenemen van die aanbestedende diensten zou dus mogelijk een onzuiverheid creëren. Juist in deze sectoren is veel energie gestoken in het behalen van een zo hoog mogelijke respons onder de aanbestedende diensten in de steekproef.

37 Bij sectoren die aan de hand van jaarrekeningen zijn onderzocht, is informatie over het inkoopvolume per inkooppakket zo gedetailleerd mogelijk uit de jaarrekeningen gehaald. Dat wil zeggen: indien inkoopvolumes niet op het niveau van inkooppakketten (bijvoorbeeld aanschaf hardware) bepaald konden worden, maar wel op het niveau van een cluster inkooppakketten (ICT), dan is deze informatie geregistreerd en is een nadere onderverdeling gemaakt op basis van normcijfers. Ook indien op grond van inkoopdiagnoses geen directe toewijzing kon plaatsvinden van inkoopvolumes aan inkooppakketten - bijvoorbeeld omdat de desbetreffende organisatie een andere indeling hanteerde - zijn normcijfers gebruikt.

---

¹⁰ Voor de scholen voor voortgezet onderwijs en de ROC's in de steekproef zijn de jaarrekeningen ontvangen van de Centrale Financiën Instellingen, een uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Gebruik van normcijfers

38 Voor organisaties waarvoor onvoldoende gedetailleerde informatie beschikbaar was over de inkoopvolumes in 2008, zijn deze inkoopvolumes geconstrueerd op basis van informatie die beschikbaar was uit inkoopdiagnoses en gedetailleerde jaarrekeningen bij gelijksoortige organisaties uit dezelfde sector. Per inkooppakket en per sector is hiertoe op basis van een kenmerk van de aanbestedende dienst (bijvoorbeeld het aantal medewerkers, patiënten, studenten of inwoners) een schatting gemaakt van het inkoopvolume.

Extrapolatie gemeenten

39 Voor het onderzoek van gemeenten zijn inkoopdiagnoses gebruikt om het inkoopvolume per inkooppakket nauwkeurig te kunnen bepalen. Voor de gemeenten die geen inkoopdiagnose hebben aangeleverd, is het inkoopvolume per inkooppakket 'geconstrueerd' met behulp van een lineaire regressietechniek met het aantal inwoners als verklarende variabele. Deze constructie is vereist om ook voor deze gemeenten het nalevingspercentage te kunnen vaststellen aan de hand van de werkelijk uitgevoerde aanbestedingen. Uit analyses is gebleken dat er een sterke correlatie bestaat tussen het aantal inwoners in een gemeente en het inkoopvolume¹¹. Dit rechtvaardigt het gebruik van deze regressietechniek om inkoopvolumes te construeren voor de gemeenten die geen inkoopdiagnoses hebben aangeleverd. In de Nalevingsmeting 2008 is een aanzienlijk groter aantal inkoopdiagnoses van gemeenten verkregen dan in de eerdere Nalevingsmetingen. Hiermee is de nauwkeurigheid van de schattingen verder vergroot. De naleving wordt dus berekend over alle gemeenten, niet slechts die waarvan rechtstreeks inkoopvolumes zijn ontvangen.

40 Onderliggende aanname achter de extrapolatie is dat er geen direct verband bestaat tussen de beschikbaarheid van inkoopdiagnoses en het uitgavenpatroon van een gemeente. Anders gezegd, het is niet aannemelijk dat het inkoopvolume per inkooppakket bij gemeenten met een inkoopdiagnose substantieel afwijkt van het inkoopvolume bij gemeenten die niet over een inkoopdiagnose beschikken. De beschikbare inkoopvolumes kunnen onzes inziens dus worden gebruikt voor de extrapolatie naar de andere gemeenten, zonder dat daarmee onzuiverheid in het onderzoek wordt geïntroduceerd.

---

¹¹ Uit een lineaire regressieanalyse volgt de formule: inkoopvolume = € 8,1 miljoen + (€ 760,- * aantal inwoners). De zogeheten R-kwadraat is 0,81. Dit is een maat voor dat deel van de variantie in het inkoopvolume dat toe te schrijven is aan de variantie in het aantal inwoners. De R-kwadraat ligt per definitie tussen 0 en 1. Hoe dichterbij 1, des te beter wordt de variantie verklaard door het aantal inwoners.

Stap 2: Bepaling van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume (per organisatie)

41 In stap 2 is per inkooppakket bepaald of het inkoopvolume in een inkooppakket wel of niet aanbestedingsplichtig is. Bepalend hiervoor zijn:

- (a) De hoogte van het inkoopvolume, zoals bepaald in stap 1;
- (b) De gangbare looptijd van contracten die worden afgesloten voor opdrachten binnen dit pakket (zie de inkooppakketindeling in bijlage D);
- (c) Het voor de aanbestedende dienst en het inkooppakket geldende drempelbedrag;
- (d) Of de uitgaven in het pakket een homogeen karakter hebben, of beperkt homogeen zijn.

Gehanteerde drempelbedragen

42 In het onderzoek zijn de in 2008 geldende drempelbedragen gehanteerd. In de onderstaande tabel zijn deze drempelbedragen vermeld.

Type opdracht	Drempelbedrag	
Werken	Alle overheden	€ 5.150.000,-
Leveringen/diensten	Centrale overheden	€ 133.000,-
	Overige overheden	€ 206.000,-

Tabel A-2: toepasselijke drempelbedragen exclusief btw Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008

43 Voor agentschappen gelden dezelfde drempels als voor kerndepartementen. ZBO's behoren wat betreft de drempelbedragen tot de categorie 'Overige overheden'.

Berekening aanbestedingsplicht homogene inkooppakketten

44 Voor homogene inkooppakketten wordt het inkoopvolume vermenigvuldigd met de gangbare looptijd van contracten binnen het inkooppakket (met een maximum van vier jaar). Het resulterende bedrag wordt vergeleken met het geldende drempelbedrag. Ligt deze waarde boven het drempelbedrag, dan wordt het gehele inkoopvolume (over 2008) in het inkooppakket aangemerkt als aanbestedingsplichtig.

Berekening aanbestedingsplicht beperkt homogene inkooppakketten

45 Zoals eerder gesteld, zijn uitgaven in sommige inkooppakketten beperkt homogeen. Dat wil zeggen dat binnen deze inkooppakketten niet alle te vergeven opdrachten als één geheel kunnen worden beschouwd. De bepaling of deze inkooppakketten wel of niet aanbestedingsplichtig zijn, en zo ja voor welk gedeelte, is daardoor methodisch gezien complexer dan voor homogene inkooppakketten.

46 Voor een aantal inkooppakketten, bijvoorbeeld een aantal GWW-inkooppakketten, hebben de onderzoekers bij een eerdere Nalevingsmeting uit jaarrekeningen en overige bronnen voldoende informatie kunnen halen over de opbouw van grote (boven de drempel) en kleine (onder de drempel) opdrachten binnen een inkooppakket. Op basis hiervan hebben de onderzoekers een goede inschatting kunnen maken van het aanbestedingsplichtige volume binnen deze pakketten.

47 Voor andere inkooppakketten, bijvoorbeeld op het gebied van 'ICT' en 'Adviseurs en flexibele arbeid', is minder broninformatie beschikbaar. Voor deze inkooppakketten zijn in een eerdere Nalevingsmeting daarom twee scenario's doorgerekend, om te bepalen wat het effect hiervan is op het nalevingspercentage:

- (a) Scenario 1: aanbestedingsplicht wordt bepaald door het totale inkoopvolume in een pakket te vergelijken met het drempelbedrag (gelijk de methodiek voor homogene pakketten);
- (b) Scenario 2: schatting van het aanbestedingsplichtige deel van het inkoopvolume op basis van een beperkt aantal waarnemingen (gelijk de methodiek voor bijvoorbeeld GWW-pakketten).

48 Het toepassen van beide scenario's geeft twee tegengestelde effecten:

- (a) Indien de aanbestedingsplicht wordt bepaald over het totale inkoopvolume in een pakket (scenario 1) of een groter deel van het pakket (variant van scenario 2), wordt het drempelbedrag eerder bereikt. Een aanbestedende dienst zal op dat pakket dus eerder worden aangemerkt als aanbestedingsplichtig, wat een neerwaarts effect op de naleving heeft als er geen Europese aanbesteding voor dat pakket is uitgevoerd;
- (b) Een tegengesteld effect op de naleving wordt bereikt, doordat, als de aanbestedende dienst wel een Europese aanbesteding heeft uitgevoerd, een groter aanbesteed volume wordt meegerekend. Dit heeft een opwaarts effect op de naleving.

49 Uit het doorrekenen van de twee scenario's bleek dat het effect op de totale naleving per sector per saldo relatief beperkt is. Beide effecten hebben blijkbaar een compenserend effect op elkaar.

50 Aangezien de verschillen tussen beide scenario's relatief beperkt waren, hebben de onderzoekers besloten om de nalevingspercentages volgens scenario 2 te rapporteren. De reden hiervoor is dat de methodiek van scenario 2 het meest aansluit bij de methodiek die is gehanteerd voor de overige inkooppakketten met een beperkte homogeniteit. In het onderhavige onderzoek, over 2008, is dezelfde methodiek gehanteerd.

51 In bijlage D is voor de beperkt homogene pakketten weergegeven met welk percentage aanbestedingsplichtig volume is gerekend.

Voorbeeld berekening aanbestedingsplicht beperkt homogene inkoopkassetten

52 Ter toelichting van de wijze waarop in het onderzoek is omgegaan met beperkt homogene inkoopkassetten, is onderstaand een rekenvoorbeeld voor een decentraal overheidsorgaan (provincie) gegeven met de volgende uitgangspunten:

- (a) Drie inkoopkassetten waarbinnen de uitgaven beperkt homogeen zijn;
- (b) Het inkoopvolume * % aanbestedingsplichtig * contractduur bepaalt het te toetsen bedrag;
- (c) Indien het bedrag onder het geldende drempelbedrag van € 206.000,- valt, dan hoeft niet te worden aanbesteed;
- (d) Indien het bedrag hoger is dan het drempelbedrag van € 206.000,-, dan dient er een aankondiging te zijn gepubliceerd in de TED-database.

Inkoopkasset	Inkoopvolume 2008	% aanbestedingsplichtig	Contractuur	Boven drempelbedrag?
Hardware	€ 300.000,-	25%	1 jaar	Nee
ICT-advies	€ 1.200.000,-	25%	1 jaar	Ja
Organisatieadvies	€ 1.100.000,-	25%	1 jaar	Ja

Tabel A.3: fictief rekenvoorbeeld bepaling aanbestedingsplicht voor drie inkoopkassetten van een provincie

Stap 3: Vaststelling of er voor het betreffende inkoopkasset Europees is aanbesteed

53 In stap 1 en 2 is per aanbestedende dienst per inkoopkasset het aanbestedingsplichtig volume bepaald. Voor inkoopkassetten die aangemerkt zijn als 'aangebestedingsplichtig' is aan de hand van publicaties in de TED-database bepaald of voor dit inkoopkasset een Europese aanbesteding heeft plaatsgevonden, zoals beschreven in de uitgangspunten. Voor het onderzoek is tevens gebruikgemaakt van de gegevens uit de TED-database die voor de Nalevingsmetingen over 2004 en 2006 zijn verzameld over de periode 2004 - 2006.

54 Om de match tussen inkoopvolumes en uitgevoerde Europese aanbestedingen te kunnen maken, zijn de volgende stappen doorlopen voor alle aanbestedende diensten uit de steekproef:

- (a) Zoeken van aanbestedingen in de TED-database voor periode 2007 tot en met 2008 (en hergebruik van de gevonden aanbestedingen uit de vorige Nalevingsmetingen) en voor nieuwe aanbestedende diensten ook van de periode daarvoor;
- (b) Toekennen van inkoopkassetten aan de getelde aanbestedingen;
- (c) Controle op waargenomen samenwerkingsverbanden in de aankondiging;
- (d) Bepalen per inkoopkasset of er een aanbesteding heeft plaatsgevonden, rekening houdend met de contractduur;
- (e) Validatie van toegekende volumes en aanbestedingen.

Zoeken van aanbestedingen in de TED-database

55 Voor elke aanbestedende dienst is in de TED-database gezocht naar uitgevoerde aanbestedingen in de periode 2007 tot en met 2008 en voor nieuwe aanbestedende diensten ook van de periode daarvoor. Bij het definiëren van de zoekactie is het van belang om de exacte spelling van de aanbestedende dienst te hanteren en om varianten in de naam in aanmerking te nemen (bijvoorbeeld 'Friesland', 'Fryslan' en 'Fryslân'). Tevens is gezocht op mogelijke afkortingen of een Engelse vertaling waaronder een dienst is vermeld.

56 Indien een aanbestedende dienst is voortgekomen uit een fusie tussen meerdere aanbestedende diensten, is in de TED-database gezocht op de fusiepartners en gelden de door hen uitgevoerde aanbestedingen voor de instelling die het resultaat is van de fusie. Deze methode kan leiden tot dubbeltellingen als de organisaties in de periode voor 2007 al samen aanbestedingen uitvoerden.

57 Van zogenaamde 2B-diensten hoeft geen aankondiging van de opdracht te worden gestuurd. Er dient wel te allen tijde een gunningspublicatie (ofwel aankondiging van geplaatste opdracht) naar de TED-database te worden gestuurd. Een aanbestedende dienst kan echter aangeven dat de aankondiging niet gepubliceerd mag worden. De verplichting tot inzending van de publicatie dient dan louter als controle-instrument voor de Europese Commissie ten behoeve van bijvoorbeeld periodieke statistische verslagen. Uit navraag bij het Bureau voor Officiële Publicaties in Luxemburg blijkt dat in 2004 bij ongeveer 10% van de gemelde aanbestedingen voor 2B-diensten hiervan wordt gebruikgemaakt. Deze aanbestedingen zijn niet terug te vinden in de TED-database en om deze reden niet meegenomen in het onderzoek.

Toekennen van inkooppakketten aan getelde aanbestedingen

58 Elke getelde Europese aanbesteding is aan een of meer inkooppakketten toegekend. Deze toekenning is in eerste instantie gebaseerd op basis van de CPV-code die is vermeld in de aankondiging uit de TED-database. Indien dat niet toereikend was, is de toekenning gebeurd op basis van de omschrijving van de aanbesteding in de aankondiging. Indien een Europese aanbesteding uit meerdere percelen bestond, was het mogelijk dat de verschillende percelen aan verschillende inkooppakketten zijn toegewezen. Ieder perceel kan slechts aan één inkooppakket zijn toegewezen.

59 In de aankondiging staat vermeld of de aanbesteding in samenwerking met andere organisaties wordt uitgevoerd en zo ja, met welke. Indien de namen van de organisaties beschikbaar waren, zijn deze genoteerd en is de aanbesteding ook voor die organisaties meegenomen in het onderzoek.

Bepalen per inkooppakket of er een aanbesteding heeft plaatsgevonden, rekening houdend met de contractduur

60 Per inkooppakket is bepaald of er ten minste één Europese aanbesteding heeft plaatsgevonden die valt onder het desbetreffende pakket. Indien er in een inkooppakket ten minste één aanbesteding is geweest én de uitgaven van het inkooppakket in 2008 Europees aanbestedingsplichtig waren, dan wordt verondersteld dat de Europese aanbestedingsrichtlijnen voor dit inkooppakket zijn 'nageleefd'.

61 Bij het zoeken naar Europese aanbestedingen is rekening gehouden met de contractduur per inkooppakket (zie bijlage D). Voor inkooppakketten waarvoor een contractduur van bijvoorbeeld vier jaar is bepaald, is gekeken of ten minste één Europese aanbesteding in de afgelopen vier plus één jaar (dus vijf jaar) heeft plaatsgevonden.

Validatie van toegekende volumes en aanbestedingen

62 Voor elke aanbestedende dienst is, door het inkoopvolume per inkooppakket te vergelijken met het aantal Europese aanbestedingen in dat pakket, gecontroleerd of inkoopvolumes en getelde aanbestedingen juist zijn toebedeeld. Indien bijvoorbeeld een Europese aanbesteding is geïdentificeerd voor een inkooppakket zonder aanbestedingsplichtig inkoopvolume, dan zijn het inkoopvolume en de omschrijving van de inhoud van de aanbesteding opnieuw bekeken. In sommige gevallen is de aanbesteding aan een ander inkooppakket toegewezen, omdat het logisch en verdedigbaar was dat de betreffende aanbesteding en inkoopvolume op elkaar aansloten. Met name binnen de inkooppakketgroep 'Grond-, weg- en waterbouw' was dit het geval.

Stap 4: Bepaling van de nalevingspercentages

63 Ten slotte zijn de in stap 3 getelde Europese aanbestedingen per inkooppakket vergeleken met de resultaten van stap 2. Indien in stap 2 is bepaald dat een specifiek inkooppakket voor een aanbestedende dienst aanbestedingsplichtig is, is in stap 3 bekeken of er voor dat inkooppakket in het recente verleden (ten minste) één Europese aanbesteding heeft plaatsgevonden. Is dat het geval, dan telt dit pakket positief mee (voor het totale inkoopvolume in het inkooppakket in het jaar 2008) bij de berekening van de nalevingspercentages voor de aanbestedende dienst en de overheidssector waartoe deze behoort (zowel in inkoopvolume als in aantal inkooppakketten).

64 Is er voor een aanbestedingsplichtig pakket geen Europese aanbesteding geweest, dan geldt dit pakket als 'niet-nageleefd'. Dit is het geval indien er in de afgelopen vijf jaren geen aankondiging of gunningsbericht in de TED-database is gepubliceerd voor een bepaald inkooppakket, hoewel de uitgaven voor het inkooppakket in 2008 wel boven het geldende drempelbedrag lagen.

65 Ter illustratie bevat onderstaande tabel een fictief rekenvoorbeeld voor een provincie (drempelbedragen leveringen en diensten: € 206.000,-). Hierin is te zien dat drie van de vier inkooppakketten aanbestedingsplichtig zijn. Voor twee van deze drie inkooppakketten is minimaal één Europese aanbesteding geteld. Het nalevingspercentage uitgedrukt in aantal inkooppakketten bedraagt hiermee 67%. Uitgedrukt in inkoopvolume is de naleving 85% (€ 550.000,- gedeeld door € 650.000,-).

Inkooppakket	Inkoopvolume 2006	% Aanbestedingsplichtig	Contractuur	Volume over looptijd contract	Boven drempelbedrag?	Aangekondigd?	Correct aanbesteed volume
Hardware	€ 300.000	25%	1 jaar	€ 75.000	Nee	N.v.t.	N.v.t.
ICT-advies	€ 1.200.000	25%	1 jaar	€ 300.000	Ja	Ja	€ 300.000
Kantoorartikelen	€ 100.000	100% (homogeen)	4 jaar	€ 400.000	Ja	Nee	
Afvalverwerking	€ 250.000	100% (homogeen)	3 jaar	€ 750.000	Ja	Ja	€ 250.000

Tabel A-4: fictief rekenvoorbeeld bepaling nalevingspercentages voor een provincie

Statistische onnauwkeurigheid in de onderzoeksmethodiek

66 Om de nalevingspercentages die in de eindrapportage worden opgenomen goed te kunnen interpreteren en in de juiste context te kunnen plaatsen, is het relevant om inzichtelijk te maken in welke stappen van de meetmethodiek statistische onnauwkeurigheid ontstaat met betrekking tot de onderzoeksresultaten en wat - in kwalitatieve zin - de orde van grootte hiervan is. In deze paragraaf worden per stap de bronnen besproken waaruit onnauwkeurigheid kan ontstaan tijdens de uitvoering van de meetmethodiek. Deze onnauwkeurigheid kan het gevolg zijn van de statistische methoden die zijn gebruikt, de kwaliteit van de brongegevens en de door de onderzoekers gehanteerde definities en interpretaties. In deze paragraaf worden de belangrijkste bevindingen samengevat.

Samenvatting

67 De belangrijkste conclusies staan samengevat in tabel A-5, waarbij ook een overall inschatting is gemaakt van de onnauwkeurigheid over alle stappen heen. In de tweede kolom is per sector tevens aangegeven welk deel van de inkoopvolumes afkomstig is uit inkoopdiagnoses. Het resterende percentage is gebaseerd op jaarrekeningen.

68 In de figuur is te zien dat bij het Rijk, gemeenten en provincies de onnauwkeurigheid relatief beperkt is. Bij waterschappen en de publiekrechtelijke instellingen is deze groter, vooral waar het de beperkt homogene inkooppakketten betreft. Verder blijkt dat onnauwkeurigheid vooral wordt geïntroduceerd bij de bepaling van het inkoopvolume per inkooppakket (stap 1) en bij de uiteindelijke bepaling van de nalevingspercentages voor de sectoren waarvoor een steekproef wordt getrokken (stap 4). Met betrekking tot de bepaling van de aanbestedingsplicht van beperkt homogene inkooppakketten (stap 2) is, zoals gezegd, eerder aangetoond dat de onderzoeksresultaten maar weinig worden beïnvloed door variaties in de schatting van het percentage aanbestedingsplichtig inkoopvolume in een inkooppakket.

Sector	Stap 1 - Inkoopvolume per inkooppakket	Stap 2 - Bepaling aanbestedingsplicht	Stap 3 - Vaststelling Europees aanbesteed	Stap 4 - Bepaling nalevingspercentage	Overall
Kerndepartementen	100% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Agentschappen en ZBO's	100% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Gemeenten	20% gebaseerd op inkoopdiagnoses; overig geëxtrapoleerd	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Provincies	100% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Waterschappen	33% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Academische Ziekenhuizen	0% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Hogescholen	10% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Universiteiten	50% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Scholen voor voortgezet onderwijs	0% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Regionale opleidingscentra	0% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.
Politieregio's (incl. KLPD)	100% gebaseerd op inkoopdiagnoses	homogene pakketten			homogene pakketten
		beperkt homogene pak.			beperkt homogene pak.

on nauwkeurigheid relatief groot
on nauwkeurigheid gemiddeld
on nauwkeurigheid relatief klein
on nauwkeurigheid nihil

Tabel A-5: overzichtstabel mate van (statistische) onnauwkeurigheid per stap

Stap I: Bepaling inkoopvolume per inkooppakket

Gegevensbronnen

69 Voor alle organisaties uit de steekproef wordt in deze stap het inkoopvolume per inkooppakket bepaald. Het gebruik van jaarrekeningen kan - door onnauwkeurigheid in de brongegevens - leiden tot de volgende vormen van onnauwkeurigheid in het onderzoek:

- (a) De gehanteerde (economische) categorieën in de jaarrekening wijken qua benaming en terminologie af van de inkooppakketindeling in de Nalevingsmeting. Er vindt dus een interpretatieslag plaats van de informatie uit de jaarrekening. De nauwkeurigheid hiervan wordt versterkt doordat meerdere accountants zijn betrokken bij deze stap;
- (b) De categorie-indeling in de jaarrekening is grofmaziger dan de inkooppakketindeling in de Nalevingsmeting. Financiële gegevens uit de jaarrekening moeten worden geïnterpreteerd en soms geschat om de toedeling naar inkooppakketten te kunnen maken. Fijnmazige jaarrekeningen en inkoopdiagnoses van andere - vergelijkbare - aanbestedende diensten kunnen hiervoor input leveren.

70 Onnauwkeurigheid bij het gebruik van inkoopdiagnoses ontstaat wanneer de desbetreffende aanbestedende dienst een andere inkooppakketindeling gebruikt dan in de Nalevingsmeting. Er vindt dan een interpretatieslag plaats van de informatie uit de aangeleverde inkoopdiagnose naar de inkooppakketindeling die gehanteerd wordt in het onderzoek. Gesteld kan worden dat de onnauwkeurigheid bij het gebruik van inkoopdiagnoses kleiner is dan bij het gebruik van jaarrekeningen.

Extrapolatie

71 Voor gemeenten die geen inkoopdiagnose hebben aangeleverd, is een extrapolatie uitgevoerd van de inkoopvolumes naar de betreffende gemeenten. Deze extrapolatie is gebaseerd op het inwoneraantal binnen de gemeente. Dit aantal is, zoals genoemd, sterk gecorreleerd met het inkoopvolume van de gemeente. Bij deze extrapolatie treedt onnauwkeurigheid op, omdat inkoopvolumes van individuele gemeenten kunnen afwijken - naar boven of naar beneden - van de geëxtrapolerde volumes. In de Nalevingsmeting 2008 is een aanzienlijk groter aantal inkoopdiagnoses van gemeenten verkregen dan in eerdere Nalevingsmetingen. Hiermee is de nauwkeurigheid van de extrapolatie verder vergroot.

72 Bovengenoemde onnauwkeurigheden staan los van onzuiverheden die ontstaan wanneer inkoopfacturen onder een foutieve kostensoort worden geboekt in de financiële administratie of - in het geval van inkoopdiagnoses - aan een verkeerd inkooppakket worden toegewezen. De onderzoekers hebben hier geen zicht op, omdat de gegevens gerubriceerd zijn aangeleverd.

Stap 2: Bepaling van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume (per organisatie)

73 Voor de bepaling van de aanbestedingsplicht van het inkoopvolume binnen een inkooppakket is uitgegaan van een 'gemiddelde' aanbestedende dienst. Dit betekent dat is uitgegaan van een algemeen gangbare looptijd van contracten en een generieke karakterisering van het inkooppakket in 'homogeen' (inkooppakketten met samenhangende uitgaven) en 'beperkt homogeen' (inkooppakketten waarbij de uitgaven het karakter hebben van afzonderlijke projecten of investeringen).

74 Onnauwkeurigheid kan ontstaan wanneer een aanbestedende dienst in werkelijkheid - geheel legitiem - een langere of kortere contractduur hanteert dan waar de Nalevingsmeting vanuit gaat. Of wanneer de specifieke uitgaven binnen een inkooppakket zodanig van karakter zijn dat zij bijvoorbeeld niet homogeen maar beperkt homogeen zijn te noemen, waar de methodiek van de Nalevingsmeting van het omgekeerde uitgaat. Dergelijke variaties rondom de 'grootste gemene deler' kunnen ertoe leiden dat een inkooppakket in de Nalevingsmeting sneller of juist minder snel als aanbestedingsplichtig wordt aangemerkt.

75 Onnauwkeurigheid zal daarnaast optreden bij inkooppakketten die in de Nalevingsmeting als 'beperkt homogeen' zijn bestempeld. Hiervoor maken de onderzoekers namelijk een inschatting van het aanbestedingsplichtige deel (vast percentage) van het inkoopvolume, waar voor homogene inkooppakketten het gehele volume als wel of niet aanbestedingsplichtig wordt aangemerkt. Deze inschatting voor beperkt homogene inkooppakketten is een extra bron van onnauwkeurigheid. Overigens bleek bij eerdere Nalevingsmetingen dat, zoals aangegeven, het gebruikte percentage relatief weinig impact heeft op de uiteindelijke nalevingscijfers.

Stap 3: Vaststelling of er voor het betreffende inkooppakket Europees is aanbesteed

76 De in de Nalevingsmeting verrichte tellingen van Europese aanbestedingen die zijn uitgevoerd door de aanbestedende diensten uit de steekproef zijn exact en volledig en zijn getoetst aan de hand van aantallen Europese aanbestedingen uit een database die van de Europese Commissie is verkregen. Hierbij treedt dus geen onnauwkeurigheid op. Wel kan enige onnauwkeurigheid optreden in het feit dat aanbestedingen worden aangekondigd, maar niet worden afgerond en zogenaamd worden 'ingetrokken'. Wanneer er geen melding van intrekking wordt geplaatst, wordt deze aanbesteding wél aangemerkt als uitgevoerd en afgerond. Het effect hiervan wordt door de onderzoekers als beperkt ingeschat.

77 Bij de toewijzing van getelde Europese aanbestedingen aan inkooppakketten kan wel onnauwkeurigheid ontstaan, wanneer een incorrecte toewijzing plaatsvindt. De onnauwkeurigheid als gevolg hiervan schatten de onderzoekers in het algemeen echter als laag in, omdat de toewijzing in vrijwel alle gevallen in eerste instantie zuiver kan plaatsvinden op basis van CPV-codes. De nauwkeurigheid is echter wel afhankelijk van de kwaliteit waarmee de inkopers de CPV-codes toewijzen aan de aanbesteding. In tweede instantie kan eventueel teruggevallen worden op de opdrachtomschrijving in de aankondiging. De nauwkeurigheid van de toewijzing op opdrachtomschrijving wordt versterkt, doordat hier telkens twee onderzoekers bij betrokken zijn.

78 Incorrecte toewijzing kan ertoe leiden dat een inkooppakket ten onrechte als niet - of juist wel - 'correct aanbesteed' wordt aangemerkt. Dit kan vooral voorkomen bij kleinere aanbestedende diensten die relatief weinig Europees aanbesteden. Interpretatieverschillen kunnen dan een relatief groter effect hebben.

Stap 4: Bepaling van de nalevingspercentages

79 Tot slot worden per sector de nalevingspercentages bepaald, op basis van de informatie uit de eerste drie stappen van de meetmethodiek. Statistische onnauwkeurigheid treedt in deze stap op bij de generalisatie van de onderzoeksresultaten van de steekproef naar de totale populatie (per sector). Bij sectoren waarin alle aanbestedende diensten integraal in de steekproef zijn opgenomen, treedt deze onnauwkeurigheid uiteraard niet op.

80 Tabel A-6 geeft een overzicht van de wijze van steekproeftrekking per sector. Hierbij moet worden opgemerkt dat bij agentschappen en ZBO's voor een casuïstische aanpak is gekozen. Dit betekent dat de onderzoeksresultaten voor deze organisaties niet worden gegeneraliseerd naar de totale sector en dat geen statistische onnauwkeurigheid optreedt.

Sector	Wijze van trekking steekproef
Kerndepartementen	Integraal
Agentschappen en ZBO's	5 organisaties
Gemeenten	Integrale steekproef op aanbestedingen Extrapolatie van inkoopvolumes op basis van ontvangen inkoopdiagnoses
Provincies	Integraal
Waterschappen	Gestratificeerde steekproef
Academische ziekenhuizen	Integraal
Hogescholen	Gestratificeerde steekproef
Universiteiten	Integraal
Politieregio's (inclusief KLPD)	Aselecte Steekproef
Scholen voor voortgezet onderwijs	Gestratificeerde steekproef
Regionale opleidingscentra	Gestratificeerde steekproef

Tabel A-6: wijze van steekproeftrekking per sector

Verfijningen ten opzichte van de Nalevingsmeting Aanbesteden 2006

81 Een belangrijk uitgangspunt voor de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008 is dat de onderzoeksresultaten vergelijkbaar moeten zijn met die uit het onderzoek over 2006, om trends in de naleving te kunnen identificeren. Dit betekent dat de onderzoeksmethodiek in de kern niet is gewijzigd. De beperkte wijzigingen die zijn doorgevoerd, worden hieronder beschreven.

Actualisatie inkooppakketindeling

82 Een belangrijke slag in het onderzoeksproces betreft de inkooppakketindeling. De indeling van inkooppakketten die in het onderzoek over 2006 is gehanteerd, is kritisch heroverwogen en getoetst aan de aanbestedingspraktijk anno 2008. Aan de hand van recente inkoopdiagnoses en gesprekken met vertegenwoordigers van de verschillende overheidssectoren hebben wij een lijst opgesteld die nauwer aansluit op de aanbestedingspraktijk van 2008. Tevens zijn de gehanteerde contractduren en de mate van homogeniteit van de uitgaven in een inkooppakket opnieuw getoetst aan de praktijk. Deze slag - die elk nalevingsonderzoek opnieuw gemaakt moet worden - is cruciaal en onontbeerlijk voor het verkrijgen van een realistisch beeld van de naleving van aanbestedingswetgeving. In bijlage D is de nieuwe indeling opgenomen.

Uitbreiding van het aantal validatiegesprekken

83 Een belangrijk onderdeel van het onderzoek is een validatie met een selectie van aanbestedende diensten van de eigen meetresultaten. Tijdens het validatiegesprek worden de resultaten met de controller en/of inkoopcoördinator en eventuele andere betrokkenen van de aanbestedende dienst besproken en gevalideerd. In de voorgaande Nalevingsmetingen bleek het resultaat van de validatiegesprekken zeer waardevol te zijn. Ook leert de ervaring dat dergelijke gesprekken het draagvlak voor het onderzoek verder vergroten. De betrokken gesprekspartners zijn daarmee te beschouwen als 'sponsors' van het onderzoek binnen hun eigen sector. Om de betrouwbaarheid, nauwkeurigheid en het draagvlak van het onderzoek verder te vergroten, hebben wij daarom het aantal validatiegesprekken uitgebreid. Wij hebben dit jaar negen validatiegesprekken gevoerd in negen verschillende sectoren in plaats van de in totaal drie tijdens de voorgaande meting.

Inkoopdiagnoses vaker gebruikt als broninformatie

84 Een tweede verfijning van de methodiek betreft het verzamelen van de inkoopvolumes van de deelnemende organisaties. In het voorgaande nalevingsonderzoek is al vaker gebruikt gemaakt van inkoopdiagnoses, om inkoopvolumes te bepalen voor overheidssectoren waarin jaarrekeningen beperkte informatie bevatten over inkoopvolumes. Voor de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008 is dit doorgezet voor onder meer de gemeentelijke sectoren. Zoals gezegd is dit jaar van een aanzienlijk groter aantal gemeenten een inkoopdiagnose gebruikt, doordat alle gemeenten zijn aangeschreven om hun inkoopdiagnoses aan te leveren. Door deze verbetering is de kwaliteit van de extrapolatie van de inkoopvolumes van gemeenten die geen inkoopdiagnoses hebben aangeleverd, sterk verbeterd ten opzichte van de Nalevingsmeting over 2006.

Validatiemethoden

85 Externe toetsing en validatie van de onderzoeksmethodiek en -resultaten is een belangrijk onderdeel van het onderzoek. Het zorgen voor betrouwbare en valide gegevens, waar het veld zich in kan herkennen, vergt goede afstemming met de relevante stakeholders. Naast het wetenschappelijk team - die de wetenschappelijke toetsing voor haar rekening heeft genomen - is een klankbordgroep van experts ingesteld die vanuit de onderzochte organisaties in nauw contact staan met de aanbestedingspraktijk¹².

86 Naast deze externe toetsing zijn de methodiek en de onderzoeksresultaten op verschillende manieren te valideren. Hieronder wordt toegelicht welke validatietechnieken zijn toegepast en welke conclusies op basis hiervan zijn getrokken.

Juridische validatie van de meetmethodiek

87 De vertaling van inkooppakketten naar het aantal opdrachten dat Europees aanbesteed had moeten worden, is in juridische zin interpreteerbaar. Juristen van Stibbe hebben in het kader van de Nalevingsmeting over 2004 een uitgebreide juridische validatie uitgevoerd op de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de onderzoeksmethodiek (zie eerder in deze bijlage). In het kader van de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2008 zijn de methodische veranderingen ten opzichte van eerdere Nalevingsmetingen besproken met de wetenschappelijke toetscommissie.

88 Aandachtspunten bij de juridische validatie waren:

- (a) De wijzigingen in de inkooppakkettenlijst;
- (b) Opvattingen met betrekking tot het bepalen van homogeniteit van inkooppakketten;
- (c) Uitbesteding van werkzaamheden aan andere aanbestedende diensten;
- (d) De 'Bass-activiteiten' van gemeenten;
- (e) De aanbestedingsprocedure 'prijsvraag' uit het Bao. Soms worden prijsvragen breed geformuleerd, waardoor zij moeilijk toewijsbaar zijn aan inkooppakketten, bijvoorbeeld een prijsvraag 'Mobiliteit'. De wetenschappelijke toetscommissie heeft gesteld dat prijsvragen wel moeten worden meegenomen, omdat toepassing van deze procedure net zo goed iets zegt over de naleving als toepassing van de andere procedures uit het Bao. Toewijzing aan een inkooppakket moet zo nauwkeurig mogelijk plaatsvinden;

---

¹² Bijlage E bevat de namen van alle experts die bij het onderzoek zijn betrokken.

- (f) Het al dan niet meenemen van een waterschap uit de populatie met een dubbele functie, namelijk die van waterbedrijf en die van hoogheemraadschap. In de praktijk blijkt dat de inkoop voor de verschillende functies niet goed te scheiden zijn in de administratie. In overleg met de wetenschappelijke toetscommissie is besloten om een waterschap met dubbele functie buiten de steekproef te laten.

89 De uitkomsten van de juridische validatie gaven een bevestiging en onderbouwing van de gemaakte keuzes in de meetmethodiek en zijn reeds verwerkt in de methodologische beschrijving elders in dit rapport.

Validatie op trends in de naleving en interne consistentie

90 In deze validatiestap is onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van de nalevingspercentages in relatie tot het aantal getelde Europese aanbestedingen. De waargenomen trend in de nalevingspercentages per sector moet immers vergelijkbaar zijn met de trends in het aantal getelde aanbestedingen voor die sector.

91 Daarnaast hebben de onderzoekers de interne consistentie van de onderzoeksresultaten getoetst door:

- (a) Het valideren van een aantal op basis van jaarrekeninggegevens berekende nalevingspercentages met resultaten van een inkoopdiagnose;
- (b) Het vaststellen van uitbijters per sector, waarvoor wellicht geen goede gegevens zijn gebruikt;
- (c) Het voeren van validatiegesprekken met aanbestedende diensten uit de verschillende sectoren (zie eerder).

92 Het resultaat van de validatiegesprekken was zeer waardevol. Daar waar de koppeling van inkoopvolumes aan geïnventariseerde aanbestedingen niet overeenkwam met de beleving van de organisatie, is onderzocht waaraan dat lag. In enkele gevallen gaf dit aanleiding om de gemaakte koppeling voor bepaalde inkooppakketten en aanbestedingen voor de gehele sector aan te passen. Het aantal Europese aanbestedingen dat geteld was in de TED-database bleek in de meeste gevallen overeen te komen met de eigen registraties van de aanbestedende diensten. Waar Europese aanbestedingen ontbraken, bleek dat dit veroorzaakt was doordat de naam van de aanbestedende dienst niet expliciet opgenomen was in de aankondiging en daarmee door de onderzoekers ook niet herleidbaar was naar de betreffende organisatie. Alleen wanneer een aanbesteding aantoonbaar op de gehele sector van toepassing was, is deze alsnog wel meegenomen in de berekening van de naleving. In alle andere gevallen niet.

B Opbouw nalevingspercentage

1 In deze bijlage wordt in meer detail uitgelegd hoe het feitelijke nalevingspercentage is opgebouwd. In de inleiding en in bijlage A is reeds aangegeven in welke stappen tot het nalevingspercentage wordt gekomen:

Stap 1: Bepaling van het inkoopvolume per inkooppakket;

Stap 2: Bepaling van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume;

Stap 3: Vaststelling of er voor het betreffende inkooppakket Europees is aanbesteed;

Stap 4: Bepaling van de nalevingspercentages.

2 In deze bijlage wordt stap 3, het vaststellen of een aanbestedingsplichtig inkooppakket ook daadwerkelijk Europees is aanbesteed, nader toegelicht. Iedere deelstap binnen stap 3 heeft invloed op het nalevingspercentage, zoals is weergegeven in figuren B-1 en B-2.

Het doorzoeken van de TED-database op aanbestedingen

3 Om te bepalen of een pakket is aanbesteed, is als eerste de TED-database (Tenders Electronic Daily) doorzocht. Voor alle aanbestedende diensten uit deze meting die nog niet voorkwamen in de vorige meting zijn de aanbestedingen tot 5 jaar terug gezocht in deze elektronische database. Voor de diensten die in de vorige meting ook reeds voorkwamen zijn enkel de aanbestedingen gezocht uit 2007 en 2008. Vervolgens is aan elk van de aanbestedingen een inkooppakket gekoppeld.

Stap 3a: aanbestedingen koppelen aan inkooppakketten met CPV-codes

4 Wanneer een aanbesteding op de TED wordt gepubliceerd, worden er door de inkoper altijd een of meer CPV-codes toegevoegd aan de aankondiging om de aanbesteding te kunnen classificeren. Het aantal te gebruiken CPV-codes per aanbesteding is ongelimiteerd. CPV staat voor Common Procurement Vocabulary en geldt als Europese standaard om inkoop te kunnen classificeren. Er zijn vele duizenden CPV-codes. Sommige CPV-codes hebben een zeer algemeen karakter, waardoor niet alle aanbestedingen eenduidig via de CPV-code aan een inkooppakket kunnen worden gekoppeld. Dit dient dan handmatig te gebeuren in stap 3b.

5 Aanbestedingen die op basis van CPV-codes automatisch aan een inkooppakket worden toegevoegd, resulteren in een eerste fractie van het nalevingspercentage, namelijk de fractie 'CPV' in de figuren B-1 en B-2.

Stap 3b: Handmatige aanpassing van de toewijzing

6 Er zijn twee redenen om de koppeling van aanbestedingen aan inkooppakketten op basis van de CPV-code aan te passen:

- (a) De gebruikte CPV-code voor een aanbesteding is onduidelijk of te algemeen om te koppelen aan een inkooppakket;
- (b) De gebruikte CPV-codes voor een aanbesteding verwijzen naar meer percelen dan er zijn.

7 In beide gevallen is handmatig een keuze gemaakt tot welk(e) inkooppakket(ten) de aanbesteding behoort. Deze stap resulteert in de volgende fractie van het nalevingspercentage, namelijk de fractie 'handmatig' in de figuren B-1 en B-2.

Stap 3c: Aanbestedingen uit de Nalevingsmeting 2006

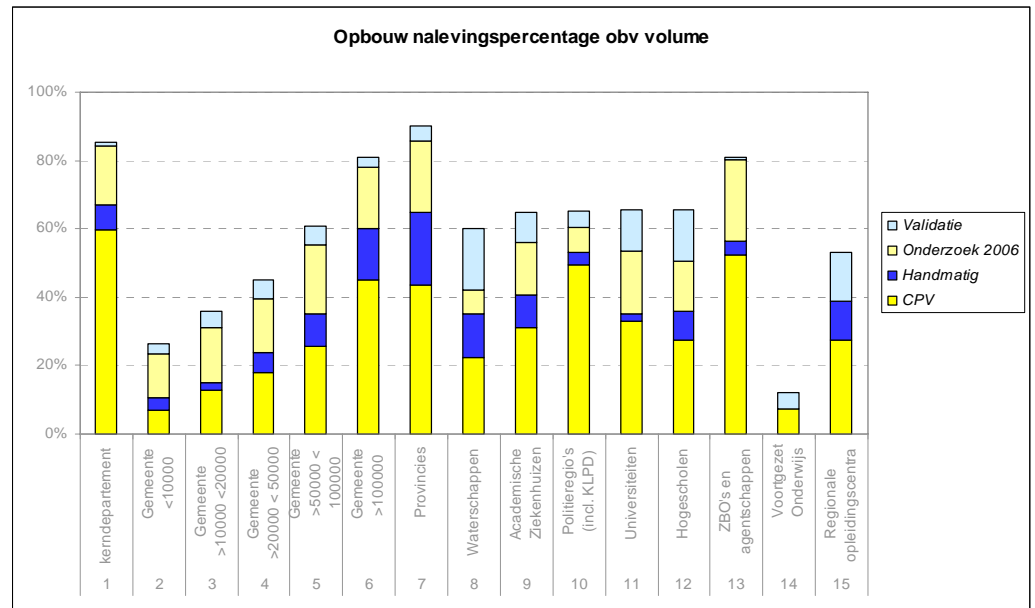
8 Tijdens de vorige Nalevingsmeting heeft ook een inventarisatie van de TED-database plaatsgevonden. De aanbestedingen die tijdens die meting gevonden zijn, dragen voor een deel (zolang de aanbesteding niet ouder is dan de gemiddelde looptijd van het contract) nu ook weer bij aan de naleving van aanbestedende diensten.

9 Deze stap resulteert eveneens in een verhoging van het nalevingspercentage, omdat aanbestedingen uit voorgaande jaren ook aan inkooppakketten worden toegewezen. Zie hiervoor de fractie 'onderzoek 2006' in de figuren B-1 en B-2. Omdat de sectoren 'Scholen voor voortgezet onderwijs' en 'Regionale opleidingscentra' in 2008 voor het eerst onderdeel uitmaakten van de Nalevingsmeting, heeft deze stap voor deze sectoren logischerwijs geen effect.

Stap 3d: Validatie

10 Als laatste stap is een handmatige controle uitgevoerd op alle aanbestedende diensten. Hierbij is gekeken of er aanbestedingsplichtige pakketten zijn waarvoor in eerste instantie geen Europese aanbestedingen zijn gevonden in de TED-database, maar die door gebruik van een onjuiste CPV-code aan een ander inkooppakket waren gekoppeld. Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat het pakket 'Leerlingenvervoer' aanbesteed moest worden en ook is, maar bij de aanbesteding de CPV-code 'Openbaar vervoer' is gebruikt. De aanbesteding is dan niet op inkooppakket 'Leerlingenvervoer', maar op 'Openbaar vervoer' terecht gekomen. Op basis van de omschrijving van de aanbestedingen zijn deze aanbestedingen alsnog aan de juiste inkooppakketten gekoppeld. Deze stap verhoogt eveneens het nalevingspercentage (zie de fractie 'validatie' in de figuren B-1 en B-2)

11 In de figuren B-1 en B-2 is te zien wat het effect is van de verschillende stappen op het de nalevingspercentages per sector.

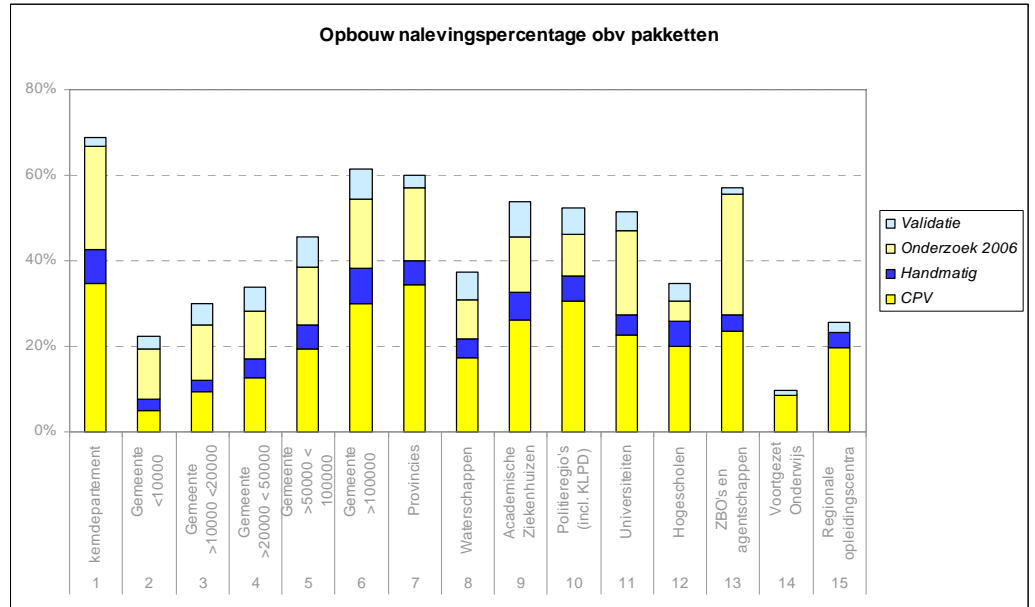

Figuur B-I: opbouw nalevingspercentage op inkoopvolume per sector

Ter toelichting: Figuur B-I moet als volgt gelezen worden. De naleving door kerndepartementen is 86%. Dit is opgebouwd uit de volgende fracties:

- (a) Van het aanbestedingsplichtige inkoopvolume van (bijvoorbeeld) kerndepartementen is 60% aanbesteed via aanbestedingen die in het onderzoek direct via de CPV-code gekoppeld zijn aan inkooppakketten;
- (b) 8% van het volume is aanbesteed via aanbestedingen die niet direct op CPV-code waren te koppelen, dus die zijn handmatig aan een pakket gekoppeld;
- (c) Nog eens 17% van het volume is aanbesteed in voorgaande jaren (2006 en eerder);
- (d) En 1% van het volume is door middel van handmatige validatie als 'aanbesteed' geclassificeerd.

12 Een zelfde soort grafiek kan gemaakt worden voor het nalevingspercentage op basis van het aantal pakketten (zie figuur B-2).

Figuur B-2: opbouw nalevingspercentage obv aantal pakketten per sector

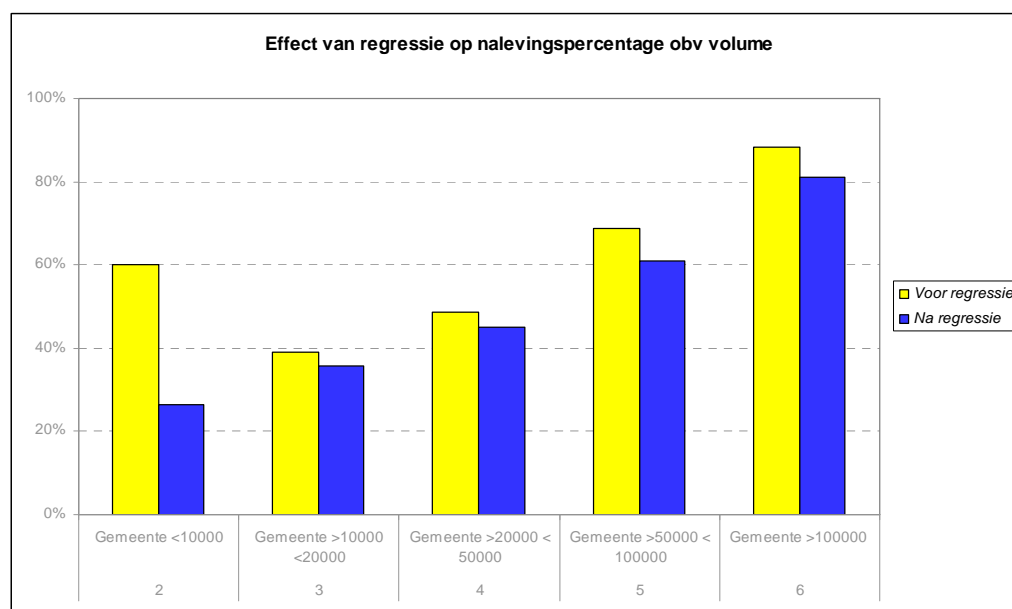
C Effect regressiemodel op naleving gemeenten

1 Niet alle gemeenten hebben inkoopcijfers aangeleverd (inkoopdiagnose of jaarrekening). Voor deze gemeenten zijn hun uitgaven per inkooppakket geschat met behulp van een regressiemodel, gebaseerd op de aangeleverde informatie van andere gemeenten, zoals ook beschreven in alinea 38 van bijlage A. In deze bijlage wordt het effect van deze regressieanalyse voor de naleving van de sector geanalyseerd.

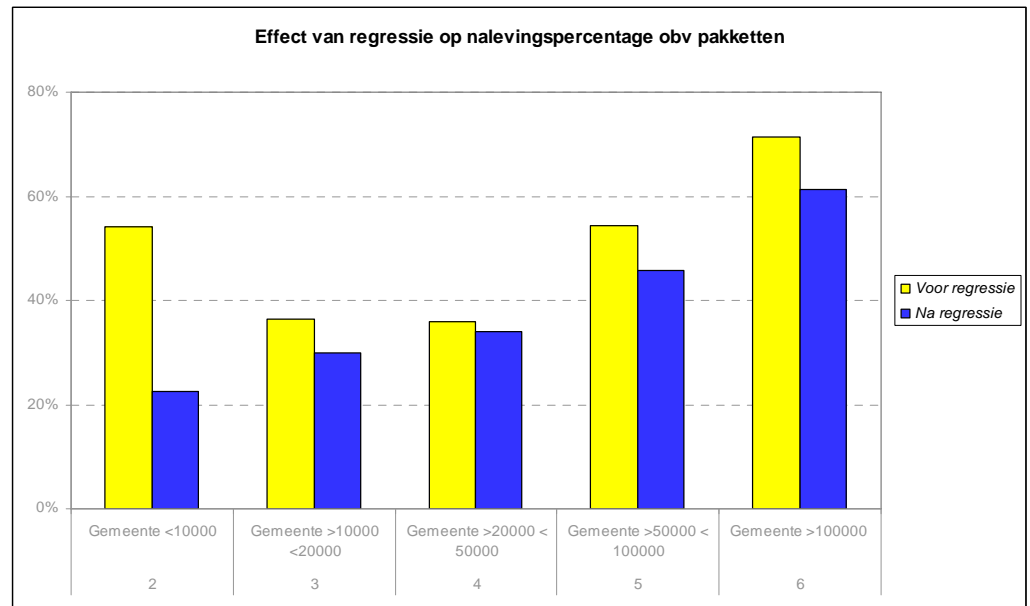
Regressie verlaagt het nalevingspercentage van gemeenten

2 Wanneer de effecten van deze regressie worden bekeken, valt op dat de naleving van de gemeenten die inkoopvolumes hebben aangeleverd ('voor regressie') hoger ligt dan de naleving van de totale populatie ('na regressie'). Zie onderstaande figuren C-1 en C-2. Bij de kleinere gemeenten is de naleving van de gemeenten die een inkoopdiagnose hebben aangeleverd ruim tweemaal zo hoog als de naleving van alle kleine gemeenten.

3 Dit is niet onverwacht, omdat het aannemelijk is dat gemeenten die in staat zijn om een inkoopdiagnose aan te leveren, ook hun aanbestedingspraktijk beter op orde hebben en het dus verklaarbaar is dat zij een hogere naleving hebben. Het is belangrijk om te realiseren dat wanneer er alleen gekeken wordt naar het nalevingspercentage van gemeenten die wél een inkoopdiagnose hebben aangeleverd ('voor regressie'), er geen sprake is van een aselechte steekproef.

Figuur C-1: regressie effect op nalevingspercentage op basis van inkoopvolume

Figuur C-2: regressie effect op nalevingspercentage op basis van inkooppakketten

D Inkooppakketindeling

- 1 Een inkooppakket is een set van diensten, leveringen of werken die bij één leverancier ingekocht kan worden. Een belangrijk uitgangspunt van dit onderzoek is dat de aanbestedende dienst vanuit de eigen behoefte en inkoopstrategie een inkooppakket samenstelt.
- 2 De inkooppakketindeling die in de Nalevingsmeting 2008 is gebruikt (zie tabel D-1), geeft per inkooppakket:
  - (a) Het soort inkooppakket (levering, dienst, werken of 2B-dienst);
  - (b) De homogeniteit (homogeen of 'beperkt homogeen');
  - (c) De gangbare contractduur;
  - (d) Eventueel dat het pakket niet nader onderzocht wordt. Hiervan is sprake als het pakket niet aanbestedingsplichtig is (zoals de huur van gebouwen) of te divers van karakter is (zoals reisen verblijfskosten).
- 3 De gehanteerde inkooppakketindeling (zie tabel D-1) bouwt voort op de lijst die gebruikt is voor de Nalevingsmeting Europees aanbesteden 2006. De lijst is gebaseerd op de breed gehanteerde PIA-indeling in inkooppakketten. (Sector)specifieke aanvullingen, aanscherpingen en aanpassingen zijn gedaan op basis van een bijeenkomst met de klankbordgroep, input van adviseurs van Significant met veel inkoopervaring binnen verschillende sectoren, de validatiegesprekken en de wetenschappelijke toetscommissie.
- 4 In tabel D-1 is ten opzichte van 2006 een aantal wijzigingen aangebracht:
  - (a) Er zijn enkele inkooppakketten toegevoegd om de lijst completer te maken. Voorbeelden zijn uitbesteding ICT-diensten (inkooppakket 306), aanschaf van materieel en machines (inkooppakket 825), bodemsanering en baggerwerkzaamheden (inkooppakket 829), bewegwijzering en verkeersborden (inkooppakket 830) en inburgeringsdiensten (inkooppakket 912);
  - (b) Er is een aantal inkooppakketten inhoudelijk gewijzigd. Voorbeelden zijn audiovisuele middelen (inkooppakket 203, voorheen inclusief kantoorapparatuur), aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware (inkooppakket 301, voorheen zonder beheer en onderhoud) en aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inkooppakket 302, voorheen zonder beheer en onderhoud), ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten (inkooppakket 409, voorheen zonder inhuur technisch personeel), inkoop n.a.v. invoering Wmo (inkooppakket 910, voorheen alleen hulp bij het huishouden) en een splitsing tussen gas (inkooppakket 707) en elektra (inkooppakket 714);

- (c) Aan een aantal inkooppakketten zijn ter verduidelijking enkele zinsneden toegevoegd. Voorbeelden zijn Arbo (inkooppakket 105, toegevoegd periodiek geneeskundig/medisch onderzoek), representatiekosten (inkooppakket 107, toegevoegd relatiegeschenken), drukwerk (inkooppakket 206, toegevoegd standaarddrukwerk) en communicatie, PR en marketingadvies en advertentiemakelaar (inkooppakket 407, toegevoegd advertentiemakelaar en de uitgaven aan advertentiebemiddeling en advertentiekosten);
- (d) Ter verduidelijking van de betekenis van de inkooppakketten zijn van enkele pakketten de namen gewijzigd. Inhoudelijk zijn deze inkooppakketten niet veranderd;
- (e) De contractduur is aangepast aan de praktijk. Hiervoor is vooral de kennis en ervaring van de klankbordgroepen richtinggevend geweest.

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
I	100	PERONEELSGERELATEERDE ZAKEN			
I	101	Studie & opleiding	Niet nader onderzocht	-	-
I	103	Recruitment/werving & selectie	Dienst (2B)	Beperkt homogeen	4 jaar
I	104	Bedrijfskleding	Levering	Homogeen	4 jaar
I	105	Arbo	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar
I	106	Kinderopvang	Niet nader onderzocht	-	-
I	107	Representatiekosten	Niet nader onderzocht	-	-
I	108	Verhuis/detacheringskosten	Niet nader onderzocht	-	-

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
2	200	KANTOORINRICHTING EN BENODIGDHEDEN			
2	201	Kantoorartikelen	Levering	Homogeen	4 jaar
2	202	Kantoorinrichting	Levering	Homogeen	4 jaar
2	203	Audiovisuele middelen	Levering	Homogeen	3 jaar
2	205	Papier	Levering	Homogeen	3 jaar
2	206	Drukwerk	Dienst	Homogeen	4 jaar
2	207	Vakliteratuur en abonnementen	Dienst	Beperkt Homogeen	4 jaar
2	208	Archief apparatuur en kasten	Levering	Homogeen	1 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
3	300	AUTOMATISERING/TELECOMMUNICATIE			
3	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	Levering	Beperkt homogeen	3 jaar
3	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	Levering	Beperkt homogeen	5 jaar
3	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	Levering	Beperkt homogeen	3 jaar
3	305	Telefoon dienst vast en mobiel	Dienst	Homogeen	3 jaar
3	306	Uitbesteding ICT-diensten (geen ICT-inhuur)	Dienst	Beperkt homogeen	4 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
4	400	ADVISEURS EN FLEXIBELE ARBEID			
4	401	Interim-management	Niet nader onderzocht	-	-
4	402	Uitzendkrachten	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar
4	403	Organisatie- en formatieadvies	Dienst	Beperkt homogeen	4 jaar
4	404	Beleidsondersteunend onderzoek	Niet nader onderzocht	-	-
4	405	ICT-advies en ondersteuning	Dienst	Beperkt homogeen	4 jaar
4	406	Juridisch onderzoek en advies	Niet nader onderzocht	-	-
4	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentiemakelaar	Dienst	Beperkt homogeen	2 jaar
4	408	Accountants en financieel advies	Dienst	Homogeen	4 jaar
4	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	Dienst	Beperkt homogeen	4 jaar
4	410	Tolken en vertalers	Dienst	Homogeen	4 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
5	500	VERVOER, EMBALLAGE, VERZEKERINGEN			
5	501	Dienst-/lease vervoersmiddelen	Levering	Homogeen	4 jaar
5	502	Vracht/porti/verzendkosten	Niet nader onderzocht	-	-
5	503	Goederenvervoer (koeriersdiensten en andere vervoer, excl. personenvervoer)	Dienst	Homogeen	3 jaar
5	504	Bankkosten	Dienst	Homogeen	4 jaar
5	505	Verzekeringen	Beperkt homogeen	-	4 jaar
5	506	Brandstof	Homogeen	-	4 jaar
5	507	Reis- & verblijfkosten	Niet nader onderzocht	-	-

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
6	600	AANSCHAF/HUUR GEBOUWEN, INSTALLATIES			
6	601	Aanschaf gebouwinstallaties	Levering	Beperkt homogeen	1 jaar
6	602	Aanschaf vaste inrichting	Niet nader onderzocht	-	-
6	603	Huur gebouwen, terreinen etc.	Niet aanbestedingsplichtig	-	-
6	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
6	605	Sloopwerkzaamheden	Werk	homogeen	1 jaar
6	606	Aanschaf grond	Niet aanbestedingsplichtig	-	-

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
7	700	EXPLOITATIE, BEHEER GEBOUWEN, INSTALLATIES			
7	701	Onderhoud bouwkundig	Dienst	Beperkt homogeen	4 jaar
7	702 - 703	Onderhoud E-installaties	Dienst	Beperkt homogeen	4 jaar
7	702 - 703	Onderhoud W-installaties	Dienst	Beperkt homogeen	4 jaar
7	704	Schoonmaak	Dienst	Homogeen	4 jaar
7	705	Beveiliging	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar
7	706	Catering	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar
7	707	Gas	Levering	Homogeen	4 jaar
7	708	Water	Niet aanbestedingsplichtig	-	-
7	709	Groenvoorziening	Dienst	Homogeen	4 jaar
7	710	Afvalverwerking	Dienst	Homogeen	4 jaar
7	711	Bedrijfshulpverleningmateriaal	Levering	Homogeen	4 jaar
7	712	(Interne) verhuiskosten	Dienst	Homogeen	4 jaar
7	713	Overige kosten exploitatie gebouwen	Niet nader onderzocht	-	-
7	714	Elektra	Levering	Homogeen	4 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
8	800	GROND-, WEG- EN WATERBOUW (GWW)			
8	801	Realisatie en groot onderhoud wegennet	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
8	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
8	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
8	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
8	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
8	806	Realisatie en groot onderhoud waterzuiveringsinstallaties	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
8	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
8	808	Overige werken in de GWW-sector, realisatie en groot onderhoud	Niet nader onderzocht	-	-
8	809	Klein onderhoud wegnen	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
8	810	Klein onderhoud verkeers-(regel)installaties	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
8	811	Klein onderhoud riolering	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
8	812	Klein onderhoud groenvoorzieningen	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
8	813	Klein onderhoud waterkeringen	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
8	814	Klein onderhoud waterzuiveringsinstallaties	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
8	815	Klein onderhoud watersystemen en vaarwegen	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
8	816	Overig (klein) onderhoud GWW-sector	Niet nader onderzocht	-	-
8	817	Openbare verlichting	Levering	Homogeen	1 jaar
8	818	Chemicaliën	Levering	Homogeen	1 jaar
8	819	Zout	Levering	Homogeen	1 jaar
8	820	Polymeren	Levering	Homogeen	2 jaar
8	821	Gereedschappen en klein materiaal	Levering	Homogeen	3 jaar
8	822	Parkeerapparatuur	Levering	Homogeen	1 jaar
8	824	Parkeerdienstverlening (handhaving, garages, terreinen)	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar
8	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	Levering	Beperkt Homogeen	3 jaar
8	826	Tractie	Dienst	Homogeen	3 jaar
8	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	Werk	Beperkt homogeen	2 jaar
8	828	Klein onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	Dienst	Homogeen	2 jaar
8	829	Bodemsanering en baggerwerkzaamheden	Werk	Homogeen	1 jaar
8	830	Bewegwijzering en verkeersborden	Levering	Beperkt homogeen	4 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
9	900	WELZIJN			
9	901	Evenementen	Dienst (2B)	Beperkt Homogeen	1 jaar
9	902	Leerlingenvervoer	Dienst	Homogeen	4 jaar
9	903	Aangepast vervoer (o.m. WVG, CVV en patiëntenvervoer)	Dienst	Homogeen	4 jaar
9	904	Openbaar Vervoer	Dienst	Homogeen	6 jaar
9	905	Aanschaf kunst	Niet aanbestedingsplichtig	-	-
9	906	Restauratie kunst	Dienst	Homogeen	4 jaar
9	907	Reproducties kunst	Levering	Homogeen	1 jaar
9	908	Leermiddelen	Levering	Homogeen	4 jaar
9	909	Overige Onderwijsgerelateerd	Niet nader onderzocht	-	-
9	910	Inkoop n.a.v. invoering Wmo	Dienst	Beperkt homogeen	2 jaar
9	911	Re-integratiediensten	Dienst (2B)	Homogeen	2 jaar
9	912	Inburgeringsdiensten	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
10	1000	HULPVERLENING			
10	1001	Blusmiddelen en -uitrusting (aanschaf en onderhoud)	Leveringen	Homogeen	4 jaar
10	1002	Geweldsmiddelen en uitrusting	Leveringen	Homogeen	1 jaar
10	1003	Verkeersactiviteiten (wagsleepregelingen)	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar
10	1004	Arrestantenzorg	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
11	1100	(MEDISCHE) ZORG, LABORATORIUM EN TECHNIEK			
11	1101	Voeding	Levering	Homogeen	3 jaar
11	1102	Linnen huur en wassen	Dienst (2B)	Homogeen	4 jaar
11	1103	Bedden	Levering	Homogeen	1 jaar
11	1107	Laboratorium meubilair	Levering	Homogeen	1 jaar
11	1108	Geneesmiddelen en distributie	Levering	Homogeen	4 jaar
11	1111	Verpleging & verzorging	Dienst (2B)	Homogeen	3 jaar
11	1112	Medisch onderzoek & begeleiding	Niet nader onderzocht	-	-
11	1114	Medische inventaris (excl. bedden)	Levering	Homogeen	4 jaar
11	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	Levering	beperkt homogeen	1 jaar

Groep	Pakketnummer	Inkooppakket	Soort inkoop	Homogeniteit	Maximale looptijd contract
11	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	Levering	beperkt homogeen	4 jaar
11	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	Levering	beperkt homogeen	3 jaar

Tabel D-1: inkooppakketindeling Nalevingsmeting 2008

5 In onderstaande tabel D-2 worden de homogeniteitspercentages weergegeven die gelijk zijn voor alle sectoren.

Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
207	Vakliteratuur en abonnementen	50%
306	Uitbesteding ICT-diensten (geen ICT-inhuur)	10%
502	Vracht/porti/verzendkosten	0%
505	Verzekeringen	75%
507	Reis- & verblijfkosten	0%
603	Huur gebouwen, terreinen etc.	0%
606	Aanschaf grond	0%
701	Onderhoud bouwkundig	0%
702	Onderhoud E-installaties	0%
708	Water	0%
713	Overige kosten exploitatie gebouwen	0%
901	Evenementen	20%

Tabel D-2: homogeniteitspercentages die gelijk zijn voor alle sectoren

6 In onderstaande tabel D.3 worden de homogeniteitspercentages weergegeven die verschillend zijn voor de sectoren.

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
1	kemdepartement	103	Recruitment/werving & selectie	30%
2	Gemeente <10.000	103	Recruitment/werving & selectie	0%
3	Gemeente >10.000 <20000	103	Recruitment/werving & selectie	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	103	Recruitment/werving & selectie	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	103	Recruitment/werving & selectie	30%
6	Gemeente >100.000	103	Recruitment/werving & selectie	30%
7	Provincies	103	Recruitment/werving & selectie	25%
8	Waterschappen	103	Recruitment/werving & selectie	25%
9	Academische ziekenhuizen	103	Recruitment/werving & selectie	20%
10	Politieregio's (incl. KLDP)	103	Recruitment/werving & selectie	20%
11	Universiteiten	103	Recruitment/werving & selectie	20%
12	Hogescholen	103	Recruitment/werving & selectie	20%
13	ZBO's en agentschappen	103	Recruitment/werving & selectie	30%
14	Voortgezet Onderwijs	103	Recruitment/werving & selectie	20%
15	Regionale opleidingscentra	103	Recruitment/werving & selectie	20%
1	Kemdepartement	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	30%
2	Gemeente <10.000	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	0%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
3	Gemeente >10.000 <20.000	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	0%
4	Gemeente >20.000 < 50.000	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	0%
5	Gemeente >50.000 < 100.000	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	30%
6	Gemeente > 100.000	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	30%
7	Provincies	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	25%
8	Waterschappen	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	25%
9	Academische ziekenhuizen	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	20%
11	Universiteiten	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	20%
12	Hogescholen	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	20%
13	ZBO's en agentschappen	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	20%
14	Voortgezet Onderwijs	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	20%
15	Regionale opleidingscentra	301	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud hardware	20%
1	Kerndepartement	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	30%
2	Gemeente <10.000	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	0%
3	Gemeente > 10.000 <20.000	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	30%
6	Gemeente > 100.000	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	30%
7	Provincies	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	25%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
8	Waterschappen	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	25%
9	Academische ziekenhuizen	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	20%
11	Universiteiten	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	20%
12	Hogescholen	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	20%
13	ZBO's en agentschappen	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	20%
14	Voortgezet Onderwijs	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	20%
15	Regionale opleidingscentra	302	Aanschaf, installatie, beheer en onderhoud software (inclusief onderhoud van standaard software)	20%
1	kemdepartement	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	30%
2	Gemeente <10.000	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
4	Gemeente >20.000 < 50.000	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
5	Gemeente >50.000 < 100.000	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	30%
6	Gemeente >100.000	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	30%
7	Provincies	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	25%
8	Waterschappen	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	25%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
9	Academische Ziekenhuizen	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
11	Universiteiten	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
12	Hogescholen	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
13	ZBO's en agentschappen	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
14	Voortgezet Onderwijs	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
15	Regionale opleidingscentra	303	Netwerken/infrastructuur (aanschaf, installatie, beheer en onderhoud)	0%
1	kemdepartement	403	Organisatie- en formatieadvies	30%
2	Gemeente <10.000	403	Organisatie- en formatieadvies	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	403	Organisatie- en formatieadvies	0%
4	Gemeente >20.000 < 50.000	403	Organisatie- en formatieadvies	0%
5	Gemeente >50.000 < 100.000	403	Organisatie- en formatieadvies	30%
6	Gemeente >100.000	403	Organisatie- en formatieadvies	30%
7	Provincies	403	Organisatie- en formatieadvies	25%
8	Waterschappen	403	Organisatie- en formatieadvies	25%
9	Academische ziekenhuizen	403	Organisatie- en formatieadvies	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	403	Organisatie- en formatieadvies	20%
11	Universiteiten	403	Organisatie- en formatieadvies	20%
12	Hogescholen	403	Organisatie- en formatieadvies	20%
13	ZBO's en agentschappen	403	Organisatie- en formatieadvies	30%
14	Voortgezet Onderwijs	403	Organisatie- en formatieadvies	20%
15	Regionale opleidingscentra	403	Organisatie- en formatieadvies	20%
1	Kerndepartement	405	ICT advies en ondersteuning	30%
2	Gemeente <10.000	405	ICT advies en ondersteuning	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	405	ICT advies en ondersteuning	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	405	ICT advies en ondersteuning	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	405	ICT advies en ondersteuning	30%
6	Gemeente >100.000	405	ICT advies en ondersteuning	30%
7	Provincies	405	ICT advies en ondersteuning	25%
8	Waterschappen	405	ICT advies en ondersteuning	25%
9	Academische ziekenhuizen	405	ICT advies en ondersteuning	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	405	ICT advies en ondersteuning	20%
11	Universiteiten	405	ICT advies en ondersteuning	20%
12	Hogescholen	405	ICT advies en ondersteuning	20%
13	ZBO's en agentschappen	405	ICT advies en ondersteuning	30%
14	Voortgezet Onderwijs	405	ICT advies en ondersteuning	20%
15	Regionale opleidingscentra	405	ICT advies en ondersteuning	20%
1	Kerndepartement	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	30%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
2	Gemeente <10.000	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	30%
6	Gemeente >100.000	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	30%
7	Provincies	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	25%
8	Waterschappen	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	25%
9	Academische ziekenhuizen	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	20%
11	Universiteiten	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	20%
12	Hogescholen	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	20%
13	ZBO's en agentschappen	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	30%
14	Voortgezet Onderwijs	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	20%
15	Regionale opleidingscentra	407	Communicatie, PR en marketingadvies en advertentie-makelaar	20%
1	Kerndepartement	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	30%
2	Gemeente <10.000	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	30%
6	Gemeente >100.000	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	30%
7	Provincies	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	25%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
8	Waterschappen	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	25%
9	Academische ziekenhuizen	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	20%
11	Universiteiten	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	20%
12	Hogescholen	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	20%
13	ZBO's en agentschappen	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	30%
14	Voortgezet Onderwijs	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	20%
15	Regionale opleidingscentra	409	Ingenieurs-, milieu- en laboratoriumdiensten	20%
1	Kemdepartement	601	Aanschaf gebouwinstallaties	0%
2	Gemeente <10.000	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
3	Gemeente >10.000 <20.000	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
4	Gemeente >20.000 <50.000	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
5	Gemeente >50.000 <100.000	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
6	Gemeente >100.000	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
7	Provincies	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
8	Waterschappen	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
9	Academische ziekenhuizen	601	Aanschaf gebouwinstallaties	50%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
11	Universiteiten	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
12	Hogescholen	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
13	ZBO's en agentschappen	601	Aanschaf gebouwinstallaties	0%
14	Voortgezet Onderwijs	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
15	Regionale opleidingscentra	601	Aanschaf gebouwinstallaties	10%
1	Kemdepartement	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	0%
2	Gemeente <10.000	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	10%
3	Gemeente >10.000 <20.000	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	10%
4	Gemeente >20.000 <50.000	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	10%
5	Gemeente >50.000 <100.000	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	20%
6	Gemeente >100.000	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	20%
7	Provincies	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	20%
8	Waterschappen	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	20%
9	Academische ziekenhuizen	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	50%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	10%
11	Universiteiten	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	20%
12	Hogescholen	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	50%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
13	ZBO's en agentschappen	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	0%
14	Voortgezet Onderwijs	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	20%
15	Regionale opleidingscentra	604	Realisatie/renovatie Burger- en Utiliteitsbouw, nieuwbouw	20%
1	Kerndepartement	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
2	Gemeente <10.000	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	10%
6	Gemeente >100.000	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	10%
7	Provincies	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	30%
8	Waterschappen	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	10%
9	Academische ziekenhuizen	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
11	Universiteiten	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
12	Hogescholen	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
13	ZBO's en agentschappen	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
14	Voortgezet Onderwijs	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
15	Regionale opleidingscentra	801	Realisatie en groot onderhoud wegnnet	0%
1	Kerndepartement	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
2	Gemeente <10.000	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	10%
6	Gemeente >100.000	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	10%
7	Provincies	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	10%
8	Waterschappen	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
9	Academische ziekenhuizen	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
11	Universiteiten	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
12	Hogescholen	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
13	ZBO's en agentschappen	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
14	Voortgezet Onderwijs	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
15	Regionale opleidingscentra	802	Realisatie en groot onderhoud verkeers(regel)installaties	0%
1	Kerndepartement	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
2	Gemeente <10.000	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	10%
3	Gemeente >10.000 <20.000	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	10%
4	Gemeente >20.000 <50.000	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	10%
5	Gemeente >50.000 <100.000	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	20%
6	Gemeente >100.000	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	20%
7	Provincies	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
8	Waterschappen	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
9	Academische ziekenhuizen	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
11	Universiteiten	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
12	Hogescholen	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
13	ZBO's en agentschappen	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
14	Voortgezet Onderwijs	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
15	Regionale opleidingscentra	803	Realisatie en groot onderhoud riolering	0%
1	Kerndepartement	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
2	Gemeente <10.000	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	10%
6	Gemeente >100.000	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	10%
7	Provincies	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	10%
8	Waterschappen	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	10%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
9	Academische ziekenhuizen	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
11	Universiteiten	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
12	Hogescholen	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
13	ZBO's en agentschappen	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
14	Voortgezet Onderwijs	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
15	Regionale opleidingscentra	804	Realisatie en groot onderhoud groenvoorzieningen	0%
1	Kerndepartement	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
2	Gemeente <10.000	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
6	Gemeente >100.000	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
7	Provincies	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	10%
8	Waterschappen	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	50%
9	Academische ziekenhuizen	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
11	Universiteiten	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
12	Hogescholen	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
13	ZBO's en agentschappen	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
14	Voortgezet Onderwijs	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
15	Regionale opleidingscentra	805	Realisatie en groot onderhoud waterkeringen	0%
1	Kerndepartement	806	Realisatie en groot onderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
2	Gemeente <10.000	806	Realisatie en groot onderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	806	Realisatie en groot onderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	806	Realisatie en groot onderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	806	Realisatie en groot onderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
6	Gemeente >100.000	806	Realisatie en groot onderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
7	Provincies	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
8	Waterschappen	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	50%
9	Academische ziekenhuizen	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
11	Universiteiten	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
12	Hogescholen	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
13	ZBO's en agentschappen	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
14	Voortgezet Onderwijs	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
15	Regionale opleidingscentra	806	Realisatie en grootonderhoud waterzuiveringsinstallaties	0%
1	Kerndepartement	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
2	Gemeente <10.000	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
6	Gemeente >100.000	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
7	Provincies	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
8	Waterschappen	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	50%
9	Academische ziekenhuizen	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
11	Universiteiten	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
12	Hogescholen	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
13	ZBO's en agentschappen	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
14	Voortgezet Onderwijs	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
15	Regionale opleidingscentra	807	Realisatie en groot onderhoud watersystemen en vaarwegen	0%
1	Kerndepartement	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
2	Gemeente <10.000	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	10%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
3	Gemeente >10.000 <20.000	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	10%
4	Gemeente >20.000 <50.000	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	10%
5	Gemeente >50.000 <100.000	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	20%
6	Gemeente >100.000	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	20%
7	Provincies	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	20%
8	Waterschappen	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	20%
9	Academische ziekenhuizen	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
11	Universiteiten	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
12	Hogescholen	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
13	ZBO's en agentschappen	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
14	Voortgezet Onderwijs	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
15	Regionale opleidingscentra	825	Aanschaf van materieel en machines (shovels, kranen, materieel gladheidsbestrijding etc.)	0%
1	Kerndepartement	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
2	Gemeente <10.000	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	10%
3	Gemeente >10.000 <20.000	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	10%
4	Gemeente >20.000 <50.000	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	10%
5	Gemeente >50.000 <100.000	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	20%
6	Gemeente >100.000	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	20%
7	Provincies	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
8	Waterschappen	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
9	Academische ziekenhuizen	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
11	Universiteiten	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
12	Hogescholen	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
13	ZBO's en agentschappen	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
14	Voortgezet Onderwijs	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
15	Regionale opleidingscentra	827	Realisatie en groot onderhoud sportvelden, zwembaden, speeltoestellen etc.	0%
1	Kerndepartement	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
2	Gemeente <10.000	830	Bewegwijzering en verkeersborden	10%
3	Gemeente >10.000 <20.000	830	Bewegwijzering en verkeersborden	10%
4	Gemeente >20.000 <50.000	830	Bewegwijzering en verkeersborden	10%
5	Gemeente >50.000 <100.000	830	Bewegwijzering en verkeersborden	20%
6	Gemeente >100.000	830	Bewegwijzering en verkeersborden	20%
7	Provincies	830	Bewegwijzering en verkeersborden	20%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
8	Waterschappen	830	Bewegwijzering en verkeersborden	10%
9	Academische ziekenhuizen	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
11	Universiteiten	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
12	Hogescholen	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
13	ZBO's en agentschappen	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
14	Voortgezet Onderwijs	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
15	Regionale opleidingscentra	830	Bewegwijzering en verkeersborden	0%
1	Kemdepartement	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
2	Gemeente <10.000	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	50%
3	Gemeente >10.000 <20000	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	50%
4	Gemeente >20.000 <50.000	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	50%
5	Gemeente >50.000 <100.000	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	50%
6	Gemeente >100.000	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	50%
7	Provincies	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
8	Waterschappen	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
9	Academische ziekenhuizen	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
11	Universiteiten	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
12	Hogescholen	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
13	ZBO's en agentschappen	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
14	Voortgezet Onderwijs	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
15	Regionale opleidingscentra	910	Inkoop n.a.v. invoering WMO	0%
1	Kemdepartement	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	30%
2	Gemeente <10.000	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	0%
3	Gemeente >10.000 <20000	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	30%
6	Gemeente >100.000	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	30%
7	Provincies	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	25%
8	Waterschappen	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	25%
9	Academische ziekenhuizen	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	20%
11	Universiteiten	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	20%
12	Hogescholen	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	20%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
13	ZBO's en agentschappen	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	30%
14	Voortgezet Onderwijs	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	20%
15	Regionale opleidingscentra	1116	Aanschaf en onderhoud klein apparatuur	20%
1	Kerndepartement	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	30%
2	Gemeente <10.000	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	30%
6	Gemeente >100.000	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	30%
7	Provincies	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	25%
8	Waterschappen	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	25%
9	Academische ziekenhuizen	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	20%
11	Universiteiten	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	20%
12	Hogescholen	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	20%
13	ZBO's en agentschappen	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	30%
14	Voortgezet Onderwijs	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	20%
15	Regionale opleidingscentra	1117	Aanschaf en onderhoud groot apparatuur	20%
1	Kerndepartement	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	30%
2	Gemeente <10.000	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	0%
3	Gemeente >10.000 <20.000	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	0%
4	Gemeente >20.000 <50.000	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	0%
5	Gemeente >50.000 <100.000	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	30%
6	Gemeente >100.000	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	30%
7	Provincies	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	25%
8	Waterschappen	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	25%
9	Academische ziekenhuizen	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	20%
10	Politieregio's (incl. KLPD)	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	20%

Sector_nr	Sector_naam	Pakketnummer	Inkooppakket	Factor
11	Universiteiten	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	20%
12	Hogescholen	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	20%
13	ZBO's en agentschappen	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	30%
14	Voortgezet Onderwijs	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	20%
15	Regionale opleidingscentra	1118	Medische hulpmiddelen en labproducten	20%

Tabel D-3: homogeniteitspercentages die verschillend zijn voor de sectoren

E Opdrachtgever, onderzoeksteam en overige betrokkenen

Opdrachtgever

1 Het opdrachtgeverschap namens de Directie Europa, Mededinging en Consumenten van het ministerie van Economische Zaken is ingevuld door de heer F. (Friso) Versluijs en de heer M. (Michiel) van Dijk.

Begeleidingscommissie

2 Het onderzoek is namens de opdrachtgever begeleid door de onderstaande commissieleden:

- (a) Mr. P.I. (Pauline) Bos - Hoogheemraadschap van Delfland;
- (b) C.H. (Chris) Schrijver - ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties DG OBR;
- (c) Mr. M.F. (Michiel) van Dijk - ministerie van Economische Zaken EMC;
- (d) K. (Kees) Huiszoon - Provincie Zeeland;
- (e) Drs. A.B.C.M.E. (Guust) Linders - Vereniging van Nederlandse Gemeenten;
- (f) Mr. R.J.W.M.M. (Robert-Jan) van Lotriningen - ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- (g) Ing. H.C. (Hans) Verkerk - PIANOo;
- (h) Mr. J.J.F. (Friso) Versluijs - ministerie van Economische Zaken EMC;
- (i) Drs. N.J. van Zuylen - VO Raad.

Klankbordgroep stakeholders

3 In dit onderzoek is dankbaar gebruikgemaakt van de expertise en ervaring van de volgende personen:

- (a) S.T.A. (Stefan) Besten - Kadaster;
- (b) H. (Hennie) de Mik - Albeda College;
- (c) Drs. R. (Rik) Poelstra MBA - ministerie van Justitie;
- (d) G.H. (Giny) Roeters bac - Hollandse Delta;
- (e) P.M.J. (Fieke) Schoonis - Brabantse Delta;
- (f) Drs. A.J.L. (Anton) Uitermark- Provincie Noord-Holland;
- (g) H.D. (Huib) de Langen - Rijksuniversiteit Groningen;
- (h) E. (Beppie) Wijnties-de Boer - Gemeente Breda;
- (i) M.A. (Marianne) Voorn - Avans Hogeschool.

Wetenschappelijke toetscommissie

4 De wetenschappelijke toetscommissie bestond uit:

- (a) Prof. dr. G.W.A. (Gert-Wim) van de Meent - Hoogleraar aanbestedingsrecht, Universiteit van Amsterdam;
- (b) Prof. dr. C.C.P. (Chris) Snijders - Hoogleraar Sociologie van Technologie en Innovatie, Technische Universiteit Eindhoven;
- (c) Prof. dr. J. (Jan) Telgen - Hoogleraar inkoopmanagement en Besliskunde, Universiteit Twente.

Onderzoeksteam

5 Namens Significant waren de volgende personen bij het onderzoek betrokken:

- (a) Ir. K.W.J. (Koen) Idzenga - projectleider;
- (b) Drs. B. (Bert) Karssen - eindverantwoordelijk partner;
- (c) Drs. M. (Michiel) Blom MA;
- (d) R. (Rob) Stinenbosch MSc;
- (e) R. (Ruben) Lindenberg MSc;
- (f) Ir. S. (Steven) van Dieten;
- (g) Drs. ing. L.P.J. (Bert) van Nistelrooij;
- (h) Mr. H. (Hannah) Kruimer;
- (i) Drs. E.M. (Esther) Sluis-Thiescheffer.

6 Namens registeraccountants en belastingadvieskantoor Crop hebben aan dit onderzoek meegewerkt:

- (a) Drs. F.C. (Floris) Kleefman RA
- (b) C.W. (Chris) Blankestijn BEc
- (c) Drs. E. (Edward) Ebbers RA
- (d) R. (Roy) Onkels